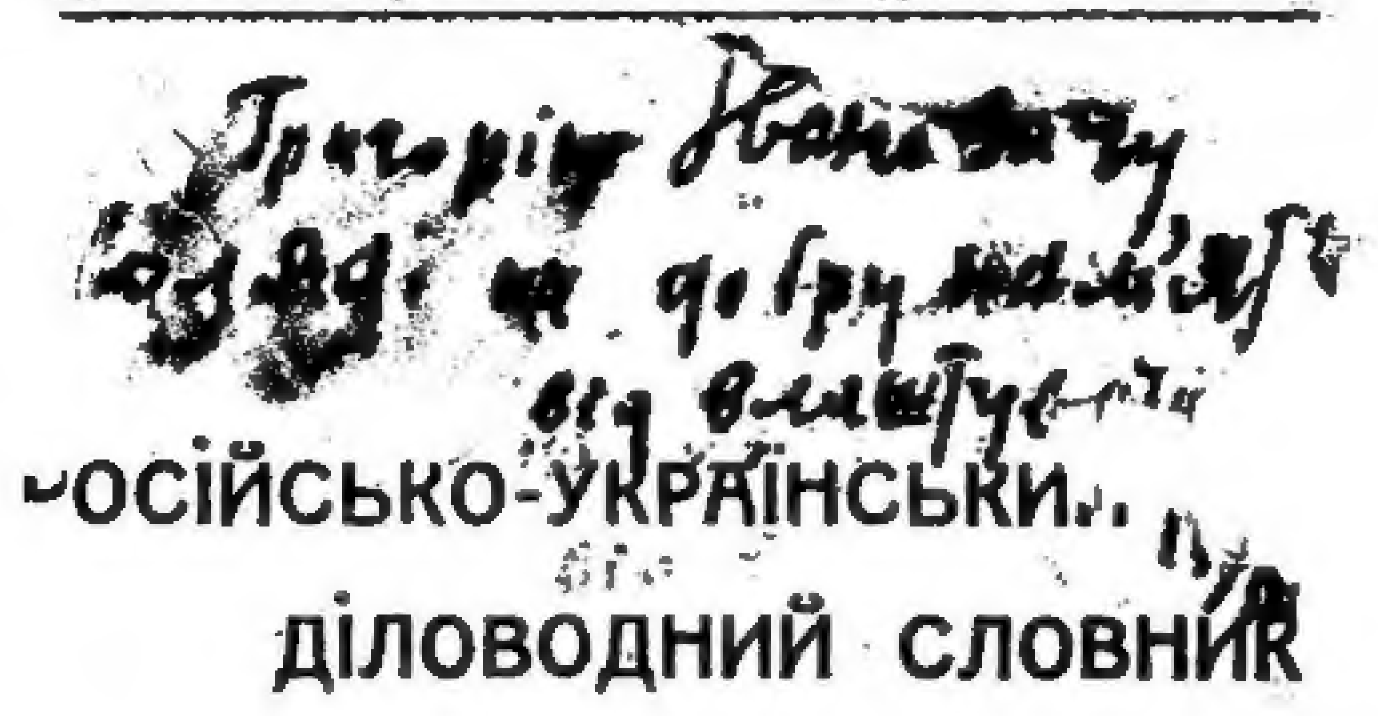
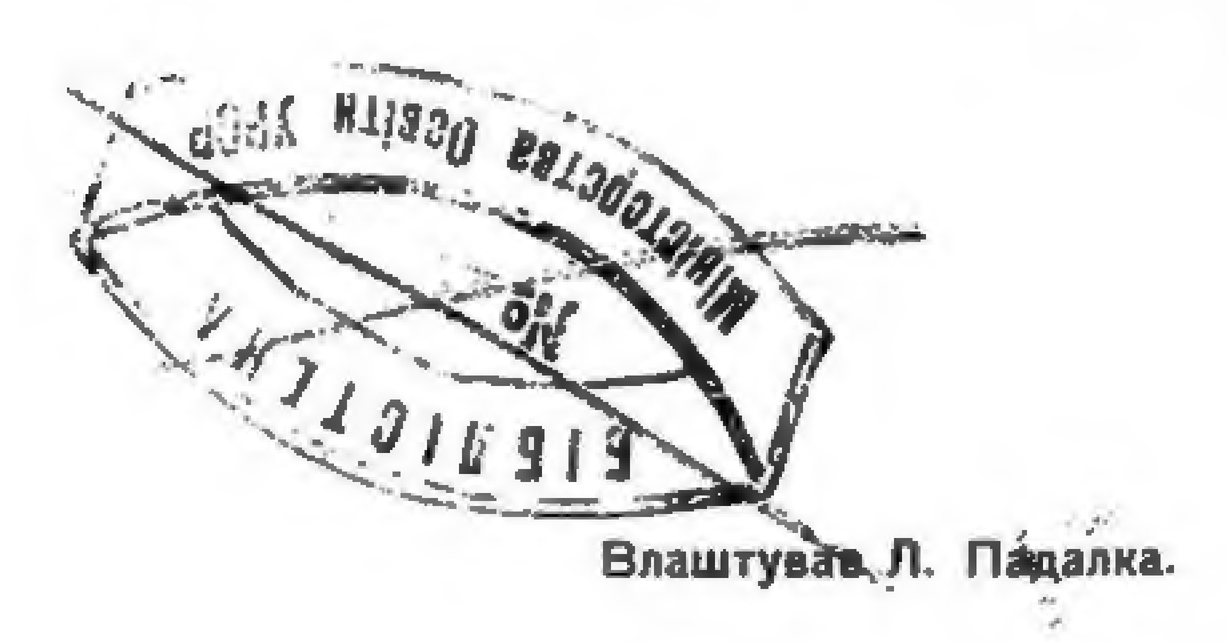
Російсько-Український
діловодний словник

Педагогічне Бюро Полтавського Губерніського Земства.

Російсько-український діловодний словник

Влаштував Л. Падалка.

Склад видання: Спілка споживчих товариств,
ріг Шевченківської й Стрітенської вулиць.

ПОЛТАВА.
1918 р.

Друкарні І. Л. Фрішберга:

Харьків, „Печатное Дѣло", Конторська, 21/23, телефон № 720.

Полтава, вулиця Котляревського, телефон № 40.

ПЕРЕДМОВА.

Нема чого й роспросторюватись про те, що словник, який ми тут подаємо, викликаний потребами нового життя на Україні.

Спочатку поміж близькими до культурних потреб Української людности народними робітниками при Полтавській Народній Управі виникала думка улаштувати просторий Російсько-український словник, який задовольняв би загальноосвітні потреби, та ся думка не довго продержалася, бо потреби часу поставили на чергу влаштування словника, пристосованого до потреб діловодства в народних установах на Україні. Замість просторого загально-освітного словника треба було складати, хоч короткого та більш-менш придатного за-для діловодства в народних установах діловодного словника.

Джерела словника підібрались відповідно його меті. Відділи Полтавської Губернської Народної Управи, одповідаючи на запитання укладчика словника, визначили слова й окремі короткі вислови, які найчастіше вони вживають в своєму діловодстві. Такий матеріял для словника дали відділи Управи: Роспорядчий, Народної освіти та Рахівничий, відділ Народного здоровья, Кустарний, Економичний та відділ Пенсійної каси; слова й вислови, які найчастіше вживаються в народній статистиці заведені в словник з статистичних справочників по Полтавщині за останні роки. Найповніший матеріял для діловодного словника дав Страховий відділ Губерської Управи, куди для украйнізації діловодства був закликаний особливий співробітник, завданням якого було перекласти з російського на український язик звичайні для цього відділу слова й вислови. Досить просторий та доладу зібраний матеріял Страхового відділу вповні зужито для діловодного словника.

Поряд з сим грунтовим джерелом, матеріял для словника черпався з універсалів, а також з законодавчих актів Української Центральної Ради, та найголовніших інформаційних річей її Секретарств в кінці минулого 1917 року.

Потрібний матеріял з цього джерела заводився до словника по Вістнику Полт. Губ. Громадського Комітета. За-для доповнення словника зужито Педагогичний журнал „Світло". (з жовтня 1913 до червня 1914 р.) й актові книги Полтавського Городового Уряда за роки 1664—1671. (Вып. 1-й—справи поточния, вип. 2-й та 3-й - справи вѣчістий). З такою ж метою поновити стародавні здобутки українського словотворення користувались ми словьрним матеріялом, який зібрав в свій час В. І. Василенко по українській народній техничній термінолоґії. Треба, одначе, зазначить, що останнє джерело використувано замало через неповну придатність його викладу в словникові російсько українському де слова російські стоять перед українськими: супроти стислих українських техничних терминів стоїть тут невідповідно просторий та до того й не досить точний текст по-російському. Джерел словника в його викладі ми не визначали, щоб не утрудняти його друкування, яке й без того виходить занадто обтяженим усякими труднощами нашого часу, меж якими на головному місті стоїть отсутність українських шрифтів з наголосами.

Слід ще зазначить, які словники були під рукою, коли влаштовувався діловодний словник, що оце подається. Таким словникомъ перед усього був Російсько-український словарь М. Уманця та А. Спілки, а також Русско-малороссійский словник Е. Тимченка, до якого теж доводилось обертатись. Всякий раз, коли з'являлась якась непевність в сіх головних по суті нашого завдання підручниках, ми обертались до словаря Українського язика, зібраннаго редакціею журнала „Кіевская Старина" і зредаґованого Б. Грінченком.

Що до головних засад, які керували роботою при складанні цього словника, то, коротко кажучи, засади ці держались на думці про необхідність обминути безпідставні слова, а також на думці про потребу можливо більшої ясности та

вrозумілости слів. Поряд з словами певного народнього походження заводились до словника й слова словотворення особистого, найчастіше для вислову понятів, для яких в народно-культурному обороті на Україні не витворено сталих терминів.

Де-які слова (їх мало) довелось за ріжними призводами витворити укладчикові цього словника. Витворені, наприклад, слова: для воображать—*„вивзорювати"*, воображеніе—*„вивзір, вивзорення"*, для перерасход — *„перетрат"*, відповідно расход—*„витрата"*, для слова снѣжный покров—*„сніго-покриття, сніговрив"*, для слів полеводство — *„пільництво"*, коневодство—*„кінництво"*. животноводство—*„тварьництво"*, а також слова *пільничий*—полевод, *кінничий*—коневод, *тварьничий*—животновод, і небагато инших. По ряд з цим увійшло в словник не мало слів, які вживаються в обставинах і під впливомъ російського життя. не маючи на собі суто українських ознак. Перетворити такі слова—завдання прейдешних працьовників на українській ниві словесної роботи.

Пильна-ж потреба близького часу—це потреба значно доповнити цей словник, бо в йому напевне недостає багатьох слів, потрібних для народнього діловодства.

Яко найліпший способ доповнення словника потрібними в діловодстві народних установ словами, Губерньска Народня Управа ухвалила поновлення анкети по відділам Управи, покладаючи, що, обертаючись з уже виготовленим словником, відділи управи матимуть змогу повно визначити, яких саме слов бракує в йому для діловодства.

За-для забезпечення досяжної досконалости словника Народна Губерньска Управа визнала потрібним передати діловодний словник на розгляд особливої комисії знавців української мови. Знавці укажуть хиби, допущені в першому виданні словника, а також зазначать допоминання, яким має задовольнити послідуюче його видання.

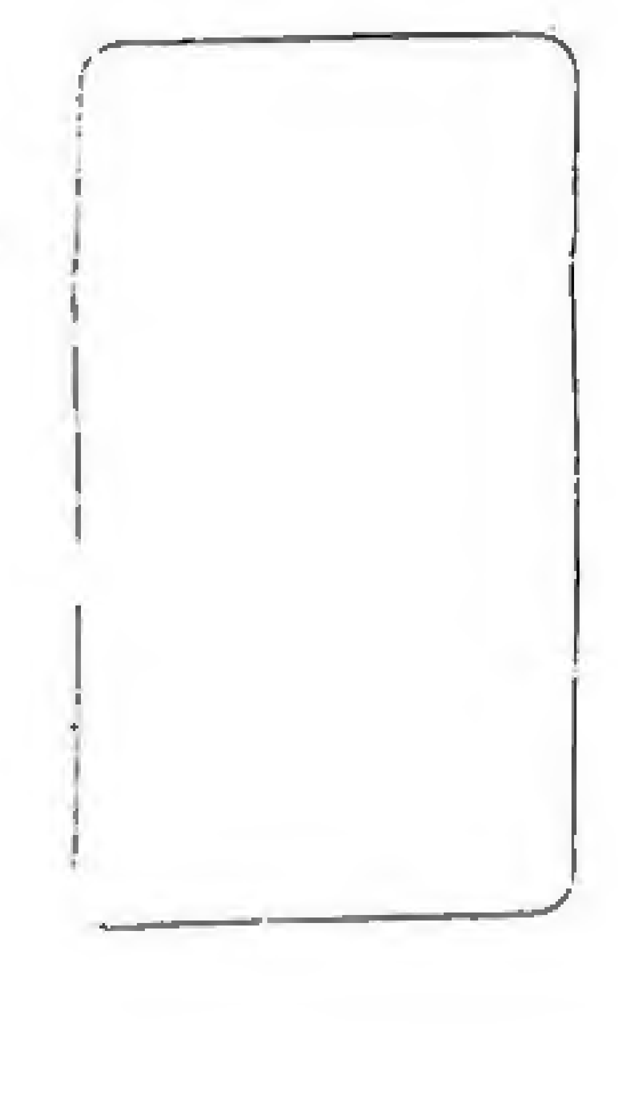
На цей раз через брак відповідних шрифтів довелося друкувати словник з умовними наголосами. В цьому виданні словника наголошені голосівки набрані одмінним (дрібнішим) шрифтом, і цим способом визначено, на якому складі припадає наголос.

Правопис, якого ми держалися в цьому словникові, зазначений в правописних примітках, які тут же містяться.

Зразки одмін речівників, прикметників, заіменників, а також зразки відмінювання дієслів містяться в кінці словника.

Л. Падалка.

Квітень,
1918 р.

ПРАВОПИСНІ ПРИМІТКИ.

Ї.

Букву ї читаємо як йі; ї пишемо там, де і вимовлляємо, як йі, себ-то:

1. С початку слів, коли і вимовляємо, як йі: їхати, їсти, її, їх, їхній і т. и., але іти, ім'я, історія, імпонувати і т. и.

2. Після префіксів, (коли і вимовляємо, як йі): з'їзд, об'їзд, в'їхати, від'їзджати, над'їсти і т. и.

3. В середині та в кінці слів після голосівок: країна, Україна, приїхати, чорної, моєї, твоїй, архаїзм, єзуїт і т. и.

Увага 1. В чужомовних словах ї вимовляємо також, як йі, і маємо сю голосівку завжди під наголосом: альтруїзм, атеїзм, єзуїт, героїчний, прозаїчний і т. и.

Увага 2. Там, де і після голосівок не вимовляємо, як йі, пишемо і, а не ї, наприклад: заіменник, приіменник, поінформувати і т. и.

Є.

Є с початку слів і після голосівок та губних шелестівок читаємо, як йе, а після инших шелестівок є вказує мякість попередньої шелестівки: єдиний, єси, читає, хвилюється, бє, обєднувати, пє, колеґа, леґенда і т. и.

Увага. Ненаголошене є вимовляється близько до ї, але писати треба є: лякаєтесь, читаєте.

Е.

Звичайне е пишемо там, де воно має бути згідно з етимольоґією слова. В живій мові ненаголошене е вимовляється близько до и. Писати, не вважаючи на вимову, треба е, маючи на увазі етимолоґичні підстави: великий, перелічити, берегти. В таких випадках слід змінити слово так, щоб неясний звук прийшовся під наголосом, наприклад: держати-одержати, мені до мене, тримати-отримати і т. и.

Г. Ґ.

Г вимовляється, як латинське h (голова), а ґ, як латинське, або польське g.

Г і Ґ пишемо згідно з вимовою. Згук ґ вживається в українській мові тільки в чужомовних словах: ґанок, ґонта, ґудзик, колеґа, аґітатор, фіґура, епілоґ, етноґрафія і т. и.

Слово граматика, хоча й іноземне, пишемо з г.

А.

Аванс—аванс; кому и на какую надобность выдан аванс—**кому й на яку потребу виданий аванс**. Сумма выданнаго аванса—**Сума виданого авансу**; аванс израсходован и списан—**аванс витрачений й списаний**.

Авва—игумен.

Август (мѣсяц)—Серпень.

Автор—автор; авторское право—**авторське право**.

Агент—агент; агент страховой—страховий а.; переселенческій—переселенський а.

Агентура—агентура.

Агонія—конання.

Адвокат—адвокат, речник, повірений.

Администрація — адміністрація; административная власть—**адміністративна влада**; администрація над должником—**адміністрація над винуватим**.

Адмирал—адмирал.

Адрес—адреса; адресный стол—**адресний стіл**; адресная справка—**адресна розвідка**.

Адресовать — адресувати, направляти.

Адрес сопроводительный — супровідна адреса.

Азбука—абетка.

Азія—Азія.

Азіат—азіят.

Азіатская Россія — Азіятська Росія.

Акт — запис, акт; крѣпостной акт—кріпосний акт; акт о переходѣ недвижимых имуществ—**запис на перехід нерухомого майна**; а. пошлина—**актова оплата**; а. страховой—**страховий запис**; а. пожарный — **пожежний запис**; акт добровольнаго страхованія построек — **запис на добровільне страхування будівель**.

Актовая бумага—актовий папір.

Акушерка—сповитуха; акушерствовать—бабувати.

Акциз—акциз.

Акцизное Управленіе—Акцизна Управа; акцизная пошлина—**акцизне мито**; акцизный сбор—**акцизне**.

Акціонерное общество—акційне товариство.

Акція—акція; акціи именныя—**акції з наймснням**.

Алфавитный указатель—буковний покажчик.

Алѣть — червоніти рожевіти: заря алѣет—зоря жевріє.

Аманат—заручник.

Амбар—амбар.

Амбиція—гонор.

Амбулаторія—амбулаторія; амбулаторное леченіе—**амбулаторне лікування**.

Анализировать—розбірати, роскладати, аналізувати.

Аналогія—схожість, подібність, аналогія.

Анахорет—одлюдник, пустельник.

Англичанин—ангелянець, англієць.

Англійскій—аглицький.

Анналы—літопись.

Анналист—літописець.

Анонимный—безіменний; анонимное акціонерное общество—**безіменне акційне товариство**.

Антагонизм—противенство.

Антагонист—супротивник.

Антропологическіе признаки населенія—антропологичні ознаки людности.

Апелляція — апеляція.
Апеллировать — апелювати.
Аппарат — приладдя, прилад.
Апрѣль (мѣсяц) — квітень.
Аптека — аптека.
Аптекарь — аптекарь.
Аптекарскіе товары — аптечний крам.
Арбуз — кавун.
Аренда — оренда.
Арендатор — орендарь, рандарь.
Арендная плата — орендна плата.
Арендовать — орендувати.
Арест — арешт; арест имущественный — цінування.
Арестный дом — холодна, темна, рештанська, буцигарня.
Арестовать — арештувати.
Аристократическій — шляхетський, великопанський.
Ариѳметика — аритметика, щотниця.
Ариѳметическій — аритметичний
Аркебуза — самопал.
Армейскій — військовий, до армії належний.
Армія — армія, військо.
Армянин — вірмен.
Армяно-григоріанское вѣроисповѣданіе — вірмено-григоріанська віра.
Аромат — пахощі, дух.
Ароматный — запашний, пахучий, духовитий.
Арсенал — збройовня.
Артачиться — опинатись.
Артезіанскій — артезіянський.
Артель — артіль.
Артельныя суммы — артільні кошти
Артельщик — товариш, спільник якої-небудь артілі.
Артилерія — гармата.
Артилерист — гармаш, пушкарь.
Артилерійская бригада — гарматна бригада.
Артилерійскій снаряд — гарматне знаряддя.
Артилерійское управленіе — гарматний уряд.
Артист — мистець, артиста.
Артос — дарник.
Архив — архив; архив счетнагѣ отдѣла — **архив рахівничого відділу.**
Архитектор — будівничий.
Архитектура — будівництво, будова (що до стилю), архитектура.
Архіерей — владика, архирей; архіерейскій дом — архирейський будинок.
Ассигнованіе — призначіння; сдѣланы денежныя ассигнованія — **зроблені призначіння грішьми.**
Ассигновать — призначити.
Ассимилировать — приподобляти.
Ассимиляція — приподоба.
Ассоціація — спілка.
Астма — задуха, духавиця, астма.
Астра — гайстер.
Астролог — планетник.
Атака — напад.
Атаковать — нападати.
Атеизм — безбожність, безвірря.
Атеист — безбожник, невіра.
Атлас — едваб, саета.
Атлет — велетень.
Аудиторія — слухальня.
Аукціон — ціновка, аукціон; продавать с аукціона — **продавати з молотка, цінувати.**

Б.

Бабка повивальная — баба сповитуха.
Багаж — клажа, поклажа.
Багор — крюк, очепа.
Базар — базар.
Бактеріологическій институт — бактеріологичний інститут; бактеріологическая станція — **бактеріологична станція.**

Балаган—ятка, шатро.
Балка (географ.)—*балка*.
Баллотировка—голосування; баллотировочный ящик—**скринька для голосування**.
Банк—*банок*.
Банкирскій дом—банкирський дім; банкирская контора—**банкирська контора**; банк крестьянскій поземельный—**банок селянський поземельний**.
Банкротство—банкротування.
Банкротиться—банкротувати.
Баня—*баня, лазня*.
Барок, валехъ для запряжки—орчик.
Барыш—*зиск*.
Басня—*байка*.
Бассейн—водозбір.
Бдительный—невсипучий, доглядний.
Безвредный—*безвадний*.
Безвѣстный—безвістний; безвѣстное отсутствіе—**перебування безвісти**.
Безграмотный—неписьменний, темний.
Безденежный—*безгрошевий*.
Безденежность—безгрошевість; безденежный вексель—**вексель безгрошевий**.
Бездѣйствіе—*бездіяння*.
Беззаконіе—безправ'я.
Беззащитный—*безоборонний*.
Безземельный—*безземельний*; безземельныя хозяйства—**безземельні господарства**.
Безмолвный—*безмовний*.
Безнаказанность—*безкарність*.
Безнаказанный—*безкарний*.
Безопасный—*безпечний*.
Безопасно—*безпечно*.
Безостановочно—невпинно, безупинно.
Безостановочный—невпинний, безупинний.
Безпамятство—непритомність, нестама.

Безпамятный—непритомний.
Безпечный—*безжурний, недбалий*.
Безплодный—*яловий*; безплодныя, незанятыя культурою земли—**яловi землі**.
Безпокойство—турбація.
Безпорочный—*бездоганний*.
Безпорядок—безчинство; безпорядки—**розрухи**.
Безпрекословно—безперечно, *безперечн*.
Безпрерывно—*без перерви*.
Безпристрастный—безсторонній.
Безпристрастно—безсторонне.
Безразличный—байдужий.
Безспорный—*безперечний*.
Безспорный иск—*безперечний позов*.
Безстыдный—безсоромний.
Безуміе—*божевілля*.
Безумный—*божевільний*.
Безучастный—*байдужий*.
Безчестіе—безчестя, зневага.
Безчестный—ганебний.
Безчинствовать—бешкетувати.
Бесѣда, разговор—*балачка*.
Бечевник—побережжа.
Бібліотека—книгозбірня.
Бібліотекарь—книгарь, бібліотекарь.
Билет—пашпорт, квиток, картка.
Биржа—*биржа*; биржевая сдѣлка—**биржова умова**; биржевой маклер—**биржовий махляр**.
Благовидный—гожий.
Благодарить—дякувати.
Благодарный—вдячний.
Благодарность приносить—завдячати.
Благодарность—вдячність; за исполненіе просьбы приносит глубокую благодарность—**за виконання прохання з'являє щиру вдячність**.
Благодаря—завдяки.
Благозвучіе—милогучність.
Благонадежный—надійний.

Благопристойность—*чемність*, звичайність.
Благопріятный--*сприяючий*.
Благопріятствовать—*сприяти*.
Благородный – *шляхетний*.
Благосклонный, милостивый—*ласкавий*.
Благосклонно—*ласкаво*.
Благотворительный — *добродійний*; благотворительное учрежденіе—**добродійна установа**; благотворительное заведеніе —**добродійний заклад**.
Благоустройство - *упорядкування, добрий порядок*.
Бланк—*бланок*; бланковая надпись—**бланковий напис**.
Ближайшій—*найближчий*.
Близко—*близько*, найближе—*найближче*.
Блуждать, сбиться с пути—*блудити*.
Блюститель—*доглядач*.
Богадѣльня – *шпиталь, богадільня*.
Богоугодное заведеніе — *шпиталь*.
Богоугодное заведеніе, содержимое Полтавским губернским земством—*земський шпиталь у Полтаві*.
Богохульствовать—*хулити Бога*.
Бойкій—*жвавий*.
Бойкотировать—*бойкотувати*.
Бойня – *різниця, бойня*.
Больница — *лікарня*; больница соматическая—**лікарня соматична**; больница психіатрическая—**лікарня псіхіатрична, душевна**
Больной—*хворий*; больной заразный—**пошестний хворий**.
Большинство — *більшість*; составлять б.—**складати більшість**.
Болѣзнь—*хвороба, хворість, неміч*; повальная болѣзнь—**пошесть, повітря**.
Болѣть—*хворіти*.
Болото—*грязь, багно*.
Бочка—*бочка*; пожарная б.—**пожежна бочка**.
Брак—*шлюб, побрання*; брака расторженіе--**розбрання**; браков совершене—**шлюбів узяття**.
Бракосочетаніе--*брак, шлюб, вінець, вінчання*; вступить в брак—**узяти шлюб, повінчатися**.
Бракосочетавшійся—*вінчаний*.
Брать—*няти, йму, ймеш, йме*; не довѣряешь—**не ймеш віри**.
Брать в займы—*позичати*.
Бродяга—*бродяга, заволока, бурлака*.
Бросать—*метати*.
Броситься, устремиться—*метнутися*.
Брошюра—*метелик*.
Будущее, будущность—*прийдість,—ости*.
Будущій - *майбутній, прийдешній*; на будущее время—**надалі**; в счет будущих платежей—**у платіж надалі**.
Буква—*буква, літера*
  " **прописная** - *велика буква*.
  " **конечная**—*кінцева*,
  " **коренная**—*корінна*,
  " **строчная**—*мала буква*.
Букварь - *граматка*.
Бумага—*папір*; лист бумаги—**аркуш паперу**; время поступленія бумаги—**час вступу паперу**; № бумаги по порядку сего реестра—**№ паперу в реєстрі підряд**; за каким № бумага—**за яким № папір**; № дѣла, к которому пріобщена бумага—**№ діла, до якого приложений папір**; откуда бумага и краткое содержаніе ея—**відкіля папір та короткий зміст його**.
Бумага процентная — *процентовий папір*; гербовая бумага—

гербовий папір; бумага для актов—**актовий папір.**
Бумажный—паперовий.
Бутылка—пляшка.
Бухгалтер—бухгалтер, рахівничий.
Бухгалтерія—бухгалтерія.
Быль—бувальщина.
Быт—побут, побуття.
Бытовой—побутовий.
Бѣглец—утікач.
Бѣглый каторжник—варнак.
Бѣгство—утікання, утеча.
Бѣдность—убожество, злидні.
Бѣдствіе—лихоліття.
Бѣдствовать—поневірятись.
Бѣленіе—білиння.
Бѣлье—білизна.
Бюджет—бюджет.
Бюджетная коммиссія—бюджетна комісія

В.

Важничанье—пиха, величання.
Важничать—пишатися, величатися.
Важность—важниця; эка важность—**велика важниця.**
Важный—важливий, поважний.
Вакансія—гуляще місце, упале місце, вакансія.
Вакантный—вакуючий, гулящий, вільний.
Вакцина—вакцина.
Вал (археол.)—вал, (техн.)—вал.
Валовой сбор сѣна—валовий збір сіна.
Валовая прибыль—валовий прибуток
Валун—кругляк.
Валюта—ціна, вартість.
Васильев вечер (перед новим годом)—меланки.
Васильки—волошки; в. огородные, душистые—**запашні васильки, церковні васильки;** васильки рогатые—**сокирки, косарики, комарові носики.**
Вата—бавовна.
Вахлак—вайло, тюхтій.
Вбирать—вбірати; вбирающій—беркий
Вблизи—близько, біля, поблизу.
Вбросить—вкинути.
Вверху—угорі, зверху.
Вверх—угору, до гори, на верх.
Вваивать—вплітати, всукувати.
Вводить, ввести—уводити; введеніе в церковь родильницы послѣ шести недѣль—**уводини.**
Ввод—увод; ввод во владѣніе—**увод до володіння;** вводный лист—**вводчий лист.**
Ввѣренный—звірений, довірений, дорученйй.
Вволю до схочу, в припуст, у волю.
Ввѣрить—довірити, доручити.
Вдова—удова.
Вдовец—удовець.
Вдовій—удовин.
Вдоль—уподовж.
Вдохновеніе—надхнення.
Вдохновенный—надхненний.
Вдохновлять—надихати, духу додавати; вдохновить—надхнути.
Вдруг—зразу, вмить, раптом.
Вдумчивый—вдумливий.
Вдѣлать—вправити.
Вдѣлка—вправка.
Веденіе—ведіння; веденіе дѣла—**ведіння справи.**
Вездѣ—скрізь, усюди.
Везти, удаваться хвортунити.
Вексель—вексель; подложный вексель—**підроблений вексель.**
Велерѣчивый—многомовний, великомовний, балакливий.
Велерѣчіе—многомовність, красномовство.
Великороссія—Московська Русь, Московщина.
Величавый—величний.

Величественно—велично.
Величественный—величний.
Величіе—величчя.
Велосипед—самокат.
Велѣніе—наказ, загад.
Величина—великість, величинь, величина; какой величины?—**який завбільшки?**
Вентилятор—душник.
Вентиляція—провітрювання.
Веревка—мотуз, мотузка; нетолстая веревка—мотузок.
Вериги—ланцюги, кайдани, закови.
Вертикальный—сторчовий.
Вертикально—сторч.
Вертлявый—верткий, юрливий, юлкий.
Верхом—верхи.
Верхушка горы—шпиль, верховина.
Верхушка дерева—верховіття.
Веселый (забавный)—утішний.
Весло—опачина.
Вести—провадити; вести обученіе—провадити навчання.
Весьма—вельми, дуже; весьма срочно — нагально, вельми спішно.
Ветеринар—ветеринар.
Ветеринарія—ветеринарія; ветеринарный пункт—ветеринарний пункт.
Верченіе—вертіння.
Вещевой—річевий.
Вещевой склад—річевий склад.
Взаимный—обопільний; Общество взаимнаго кредита—**Товариство обопільного кредиту.**
Взаимно—обопільно.
Взаимоотношенія—обопільні односини.
Взаимопомощь—товариська самопоміч.
Вздор, чепуха—путаниця, плутанина.
Взнос—внесок.
Взнос членскій—членскій внесок.
Взрыв—вибух.
Взыскать—виправити
Взыскивать—правити, виправляти; взысканіе—**позов, зиск.**
Вид—вид, вигляд, образ; имѣть в виду—**мати на увазі, звежати**; вид на жительство—**вид на проживання**; ставить на вид—**зауважувати.**
Вина—провинна.
Винить—винуватити, обвинувачувати.
Виноватий—винний.
Виновник—винний.
Виновность—провинність.
Вклад—вкладка.
Включительно—включно.
Вкус—смак.
Владѣніе—володіння; владѣнная запись—**володінний запис.**
Власть—влада, власть; власть верховная — найвища, **зверхня влада.**
Влеченіе, стремленіе, побужденіе—потяг.
Вліяніе—вплив
Вмѣнить в вину—поставити у провину.
Вмѣняемость—осудність.
Вмѣстѣ—суспіль.
Вмѣшательство — втручання, встрявання.
Вмѣшиваться — втручатись, встрявати.
В наем—у найми.
Внезапно, неожиданно—раптово.
Внезапный, неожиданный—раптовий
Вниманіе—увага, обачність; обращать вниманіе—**зауважати**; обратить вниманіе—**зауважити.**
Внимательно—уважно, обачно.
Внимательный — примітливий, уважний.

Вносить—заносити, заводити; вносить в книгу—**заводити в книгу**.
Внук—*онук*.
Внутренность—нутро.
Внутренний—серединний.
Внутри—у середині.
Внушеніе—внушення.
Внѣ (чего)—по-за (чим).
Внѣбрачныя дѣти—позашлюбні діти.
Внѣочередной—позачерговий; внѣ очереди—по за чергою.
Внѣусадебный—позасельний
Внѣ черты—по-за межею, по-за гранью.
Внѣземельность—по-заземельність, екстерріторіальність.
Вовлеченіе—втягання; вовлеченіе в невыгодную сдѣлку—**втягнення в некористну справу**.
Вовлекать—затягати, втягати, знажувати.
Вовѣки—увік.
Водворить—осадити, оселити; водворить спокойствіе—**утихомирити**.
Водоворот—вир.
Водопровод—водопровід, воду.
Водораздѣл—межиріччя.
Водоснабженіе—постачання води.
Водохранилище—водозбір
Военный—військовий, военний.
Военное положеніе—військовий стан.
Военный совѣт—військова нарада.
Военно-судныя учрежденія—воено-судні установи.
Вожак—передовик.
Возбужденіе—зворушення; возбужденіе иска—**заложення позву**; возбудить иск—**заложити позов**.
Возбужденный—зворушений; возбужденное состояніе—**стан зворушення**.
Возводить постройку—ставити *будівлю*.
Возврат—зворот, повертання.
Возвратить—повернути; возвратить в исправленном видѣ и донести по телефону—**повернути з поправками і довести до відома по телефону**.
Возвратный—зворотний.
Возвращать—вертати.
Возвращеніе—возворот, повертання.
Возвышенность—згірря.
Воздаяніе—відплата, подяка.
Воздух—повітря; воздух удушливый, спертый,—*задуха*.
Воззваніе—поклик, відозва.
Возможность—змога; между тѣм казалось бы справедливым, чтобы при первой возможности—**меж тим здавалося б праведливим, колиб при першій нагоді**.
Возмутитель—бунтарь, каламутник.
Возмущеніе—повстання, розрух, бунт.
Возмѣщеніе—зворот, сплата, вертання.
Вознагражденіе—нагорода, виплата; судебное вознагражденіе—**судна нагорода**; страховое вознагражденіе—**пожежна виплата**.
Возникать, возникнуть—виникати
Возобновить—відновити.
Возобновленіе—відновлення, поновлення.
Возобновительное страхованіе—поновлене страхування.
Возраст—зріст, вік, літа, доба; возраст политической зрѣлости—**доба політичної стиглости**; школьный возраст—**шкільний вік**.
Возрожденіе—відроджування
Возрожденный—відроджений.

Возстаніе—повстання.

Возстановленіе—оновлення; возстановленіе нарушеннаго владѣнія—**оновлення порушеного володіння**; в правах наслѣдства — **оновлення права на спадщину**; в—ніе срока—**оновлення реченця.**

Воинскій—військовий; воинская повинность—**військова повинність**; воинское присутствіе—**військове присутствіе.**

Волна—хвиля.

Волненіе—хвилювання.

Волнистый—хвилястий.

Волокита—тяганина.

Волость — волость; волостная земская управа—**волосна народна управа**

Волшебный фонарь — чарівний ли́хтарь.

Вольный—вільний.

Воображать, представлять уявляти, вивзорювати.

Воображеніе—вивзір, вивзорювання.

Вообще—взагалі

Воодушевленіе—захоплення.

Вооружаться—узброюватись.

Вооруженный—узброєнний.

Воплощеніе - втілення.

Воплощенный—втілений.

Вопреки—всупереч.

Вопрос—питання; в этих засѣданіях были разсмотрѣны слѣдующіе вопросы;—**в цих засіданнях були розглянуті отсі питання.**

Воровство — злодійство, злодіяцтво, крадіжка.

Воротник—комір.

Ворчать, придираться—гарикати.

Ворчун, придира—гарикало

Воскресеніе—неділя.

Воскресная школа — недільня школа, воскресна школа; воскресные курсы — недільні курси, воскресні курси.

Воспитатель—виховувач.

Воспитанник—вихованець.

Воспитывать—виховувати.

Воспріемники—хрещенні батько та мати.

Воспрещеніе—заборона; воспрещеніе выѣзда—**заборона виїздити.**

Воспрещать—забороняти.

Восток—схід.

Восходящій порядок — порядок до більшого.

Впадина—западина

Вотчина — дідівщина, батьківщина, матиризна.

Впереди идущій—передник.

Впечатлительность — уразливість.

Впечатлительный—уразливий.

Вплавь—уплинь.

Враг—ворог.

Вражда—ворожнета, ворожнеча.

Вражескій—ворожий.

Вразброд—вростіч.

Врач—лікарь.

Врачебный—лікарський; врачебная помощь—**лікарська запомога.**

Вред - шкода.

Вредить—вадити.

Вредно—овадно.

Вредитель—шкодник; борьба с вредителями—**боротьба з шкодниками.**

Вредный—шкодливий.

Время—час; время настоящее—**теперешній час**; в. прошедшее—**минулий час**; в. будущее—**час прийдешній**; в непродолжительном времени—**в протязі недовгого часу**; временное пребываніе—**тимчасове перебування**; временное отсутствіе—**тимчасова отсутність**; в возможно непродолжительном времени—**можливо без протягу часу.**

Врученіе—доручення; врученіе

повѣстки—**доручення повістки**; врученіе исполнительнаго листа—**доручення виконавчого** [illegible].

Вручить—дати до рук; подлежит врученію—**належить до рук дати.**

Всадник кавалерист—комонник.

Всегда—завжди, завсігди

Всеобщность, совокупность—загальність,—ности.

Всклокочивать—куйовдити.

Всклокочиваться—куйовдитися.

Вскорости—незабаром.

Вслѣдствіе—через, через те, що.

Вспаханная весной для ярового посѣва нива—поворілля; вспаханная однократно нива—**одноріпля**; вспаханная плугом пахать—**ріпля**.

Вспашка осенью—оранка на зяб.

Вспомогательный—помічний, підручний.

Вспыльчивый—палений.

Вспышка—запалення.

Встрѣча—зустріча; встрѣчный иск—**зустрічний позов.**

Вступленіе—вступ; вступленіе в товарищество—**вступ до товариства**; вступленіе в члены общества—**вступ до громади, вступ до спільництва**

Вступительный—вступний; вступительный экзамен—**вступний іспит.**

Втеченіе—на протязі.

Вторичный—повторний; вторичное избраніе—**повторне вибірання.**

Второстепенный—другорядний.

Вулкан—горіла гора.

Входящій №—вступний №, № вступу.

Выборы—вибори; выборная система—**виборча система**; выборный лист—**виборчий лист**; выборная сессія—**виборча сесія.**

Выбрать—обрати.

Выбывать—виходити, кидати.

Выбытіе—вихід.

Вывод—висновок.

Вывоз—вивіз.

Вывѣдывать—випитати.

Выгон—вигін, гону.

Выговор—докір.

Выдать—видати; выдать из кассы губернской управы—**видати з каси губерньської управи.**

Выдача—видавання, видача.

Выдающійся—видатний.

Выдѣл—виділ; выдѣл наслѣдства—виділ спадщини.

Выжженное мѣсто—паленина.

Вызов—виклик, викликання.

Вызывать—викликати.

Выкуп—викуп.

Выкупной—викупний.

Выманивать—видурювати.

Выморочный—виморочний; выморочное имущество—**пустовщина**, выморочное наслѣдство—**виморочна спадщина.**

Выноска—дописка, приписка, примітка.

Вынуждать—силувати, приневолювати.

Вынужденіе—примус

Вынужденный—примушений, приневолений.

Выпас—випас; стоимость выпаса скота—**коштовність випасу скоту.**

Выписка—(из чего)—випис; выписка из журнала собранія—**випис з журналу зібрання**; выписка (чего)—**виписування**

Выпуклость—опук, горбовина.

Выпуклый—горбоватий

Выполненіе—виконання.

Выработать—виробити, утворити.

Выработка—утворіння.

Выработанный—утворений, вироблений.

Выражать — виявляти, визначати, (словами) висловлювати.
Выраженіе — вислов, вираз.
Выразить — висловити.
Выродиться — перевестись, переродитися.
Выслать — надіслати (що небудь), вислати (кого небудь).
Выставка — виставка.
Выступленіе — виступ.
Вычет — одліч, вичет; вичети из содержанія — **вичети із удержання, одбавка, відворот**; вычет в пенсіонную кассу — **одбавка в пенсійну кассу**.
Вычисленіе, исчисленіе — рахування.
Вычислять, разсчитывать — рахувати; считаться — рахуватися; разсчет — рахунок; счетный — рахунковий.
Вычитаніе — віднімання.
Вышеизложенное — переказане перед цим.
Вышеименованный — звишменований.
Вышеприведенный — вищенаведений.
Вышеупомянутый — звишпригаданий.
Вышина — вишиня; в вышину — увишки, заввишки.
Выѣзд — виїзд.
Вѣдомость — відомість.
Вѣдомство — відомство.
Вѣдѣніе — знаття, відання; находится в вѣдѣніи — **перебуває в завідуванні**.
Вѣдь — адже.
Вѣжливо, привѣтливо — увічливо ґречно.
Вѣжливий, привѣтливый — увічливий, чемний, ґречний.
Вѣнец — вінець.
Вѣно — віно, посаг, придане; вѣновая запись — віновий запис.
Вѣнок — вінок.
Вѣнчанье — шлюб.
Вѣнчальный, свадебный — шлюбний.
Вѣрность, преданность — вірність, певність.
Вѣрно, навѣрно, должно быть — певно.
Вѣрный, надежный — певний.
Вѣроисповѣданіе — віра, віросповідання.
Вѣроятно — мабуть.
Вѣсить — важити.
Вѣскій — заважний.
Вѣсы — важня, тереза.
Вѣтвь — галуза, галузь; вѣтви — галуззя.

Г.

Гадкій, отвратительный — гидкий, шкаредний, огидний.
Гаер — кумедних, штукарь.
Газета — часопись; газета — яка виходить 1 раз на тиждень — тижневик.
Гайка — шруба.
Гам — галас.
Гарантія — зарука, руковмство, забезпечення
Гарантировать — гарантувати, ручитися.
Гармонія — лад.
Гарнец — гарець.
Гарнизон — залога.
Гасилка — гасило.
Гвоздик — цвяшок.
Гвоздить — цвяхувати, забивати гвіздок.
Гвоздь — цвях.
Гдѣ — де; гдѣ гдѣ — де-де; гдѣ либо — аби де; гдѣ нибудь — **де небудь, де инде**; гдѣ ни есть — **аби десь**.
Геена — пекло.
Генварь — січень.
Генварьскій — січневий.
Генеалогія — родовід.
Генеральный — спільний, загальний.
Географія — землепис.

Географическій—землеписний.
Георгина—жоржина.
Герань—журавельник.
Герб—герб; гербовая марка—**гербова марка**; гербовый сбор—**гербова оплата**; гербовыя пошлины — **гербове мито.**
Гербарій—зільник, травник.
Героическій—героїчний, лицарський.
Герольд—оповістник.
Гетманщина гетьманщина.
Гибель—сгуба, загин.
Гибельный—згубний.
Гибкій—гнучкий.
Гибнуть—гинути, пропадати.
Глава—голова.
Главенство -зверхність.
Главный—головний; Главное управленіе по дѣлам мѣстнаго хозяйства — **Головне Управління в справах місцевого господарства**; главным образом—**головним чином.**
Глагол—дієслово
Гладкій—гладкий, рівний
Гладь — рівність; вышивать гладью—настилувати.
Глаз—око.
Глазной —очний.
Глазок -очко
Глазомѣрно—на око.
Глазѣть—ґави ловити.
Гласный губернскій, уѣздный, волостной — гласний губернський, повітовий, волосний.
Глетчер—льодовець.
Глотать—ковтати, глитати.
Глохнуть — глухнути, недочувати.
Глубокомысленный—високодумний.
Глубочайшій—найглибший.
Глумиться—глумувати.
Глумленіе - глум.
Глупость—дурість, дурощі.
Глупый—дурний, безглуздий.
Глухой—глухий; глухое мѣсто—глушина; глухая ночь—глупа ніч.
Глухонѣмой—глухонімий.
Глыба—скиба.
Глыбистый—грудистий, грудкий
Гмина—гмина.
Гминный—гминний.
Гминный войт—гминний війт; гминний суд—гминний суд.
Гнести - давити, тіснити, гнітити; гнетеніе в печкѣ—нагніт.
Гнить гнити, трухнути (про дерево).
Гной—гній.
Гнусность—гидота, паскудство.
Год - рік.
Годовой—річний, роковий.
Годичный—роковий, рочистий (відціля—урочистий—торжественний); годичное собраніе—**річне зібрання**; год, мѣсяц и число -**рік, місяць й число.**
Голеледица—ожеледь.
Голенище—халява.
Голобородый—голобородько.
Голодовка—голодуха, голоднеча.
Голосьба—голосіння.
Голубой, лазурный - блакітний.
Голубятня—голубник
Голытьба—голота, сірома, убіж.
Голыш—голий; голодранець, голоштанько, злидарь.
Гонець—гінець.
Гонитель—гнобитель, утискач, напастник.
Гонорар—гонорар.
Гораздо—дуже, значно, доволі.
Горе—горе, лихо; горе причинить—завгорити.
Горевать — горювати, побиватися.
Горизонт—обрій.
Горизонтальный—поземний.
Горимость—горіння.

Гористый—горяний.
Горицвѣт—горицвіт, зірочка, зірка.
Горло—горло, горлянка.
Горная цѣпь—пасмо гір
Горница—горниця, світлиця.
Горн—горен.
Горный—горовий, гірний, гірський; горный промысел—гірництво; горная промышленность—гірська промисловість
Горнопромышленный—гірничий.
Город—місто
Городской—міський; городской судья—**міський суддя**; городской голова—**міський голова**.
Городская Дума—Міська Дума.
Госпиталь, лазарет—шпиталь.
Горшечный—горшковий.
Горшій—гірший.
Горшок—горщик, (для борща)—борщівник, (для каши)—кашник, (для зоління)—золійник.
Гостепріимный—гостинний, приєтний.
Гостинница—гостинниця, заїзд.
Гостинная—вітальня.
Гостить—гостювати.
Государство—держава.
Государственный—державний; государственная служба—**державна служба**.
Готовить, приготовлять, снаряжать—готувати, лагодити, порати, ладнати.
Готовиться—готуватись.
Готовность—готовність; в готовности—**на поготові**.
Гравер—різбяр.
Гравій—жорства.
Гравюра—визерунок.
Градобитіе—грядобій.
Градоначальник—градоначальник, городничий.
Градус—ступінь.
Гражданин—громадянин; гражданскій иск—**цивільний позов**; гр. мужество—**громадська відвага**; гр. долг—**громадський обов'язок**.
Грамматика—граматика.
Грамота—грамота, письменність; охранная грамота—**глейтовний лист**.
Грамотность—грамотність; грамотность населенія—**грамотність людности**.
Грамотный—грамотний, письменний.
Гранистый—гранчастий.
Граница—кордон, межа, границя.
Граничить—граничити, межувати.
Граничный—граничний, сумежний.
Грановитый—гранчастий; Грановитая Палата—палата, оброблена шликовальним камнем.
Грань—грань, край, обруб.
Графа—графа.
Грач—грак, гайворон.
Грають гракать—кракати.
Гребень—гребінець, гребло; (про гору)—**верх, вершок, верховина**.
Греза—сон, мана, верзіння.
Грибной—грибовий.
Гривастый—griвастий.
Гримасничать—кривитися, копилити губу або рот.
Гроб—труна, домовина, гріб.
Гробница—могила з домовиною.
Гроздь—ґрона, кетяг.
Грозиться—нахвалятися, нагрожувати.
Громогласный—голосний.
Громоздкій—невкладистий.
Громоотвод—громозвід.
Грохот—решето (до молотілки).
Груда—куча, купа.
Груз—вага, груз, поклажа; внѣочередной груз—**позачергова вага**.
Группа—гурт, збірка, купа, купка, громада.

Группировать—купчити, згромажувати
Грустить—сумувати, журитися, тужити, вдаватися в тугу.
Грустно—журно.
Грустный—журний, сумний, жалібний.
Грусть—журба, сум, смуток.
Грушевидный—грушковатий.
Грушевый—грушевий, дульовий.
Грызть—гризти, точити.
Гряда—ряд, стага, кряж, коса, грядка.
Грядной—огородний.
Грядущій—будучий, потомний, прийдешній.
Грязъ—болото, багно.
Грязный, болотистый—болотяний.
Грянуть—гримнути, загреміти, загукотіти.
Губернія—губернія, країна; Губернская Земская Управа—**Губерниська Народна Управа**; Губернскій Общественный Комитет—**Губерниський Громадський Комітет.**
Губительный—згубний.
Губить—збавляти; погубить—збавити, занапастити.
Гулевой—гулящий.
Гумно, овин—клуня, стодола.
Гуртом, оптом—загалом.
Гусиный—гусячий; Гусиный (млечний) путь—**чумацька дорога, Богів шлях.**
Густой—густий, тугий, крутий, рясний
Густыня—гущина, гущавина, густиня, густинь (Густ. манастирь на Прилукщині).
Густѣть—густіти, гускнути, тугшати, тужавіти.
Гуторить—балакати, розмовляти, базікати, баляси точити.

Д.

Дабы, чтобы—аби, щоб.
Давать, причинять—завдавати.
Давалец—давалець.
Даваніе—давання; давать отставку, увольнять—**абшитувати**; давать в заем—**позичати**; дать дорогу—**уступитись**. дать клятву—**заприсягтись**; дать очную ставку—**звести віч на віч.**
Давка—тіснота, тиск.
Давленіе—тиск.
Давнишній—давній, колишній.
Давно—давно; давно когда-то—**давно колись**; давним давно—**дуже давно, бо-зна коли.**
Давность—давність, давнина; земская давность—**земсько давність.**
Давнопрошедшій—спозадавній, позаколишній, бо-зна-колишній.
Даже, так что даже—аж, навіть.
Далеко—далеко; очень далеко—геть-геть далеко.
Далечень—далина.
Дальній—далекий.
Дальніе заработки—далекі заробітки.
Дальновидность—обачність, далекоглядність.
Дальновидный—обачний.
Дальнозоркій—далекозорий.
Дамба, запруда—тама.
Данный—данний; данная крѣпость—запис прилюдного продажу.
Данное—данне; данныя—данні; выраждается слѣдующими данными—**висловлюється, або визначається отсими данними.**
Дань—даннна, податок.
Дар—дар, дарунок, подарунок.
Дареніе—дарування.

Даритель—подаруйко.
Дарованіе—кебета, хист.
Даровитый—кебетливий, дотепний.
Даровой—даремний.
Даром—даремно
Дарственный—дарчий.
Дача—дача, видача, давання; плата, заплата; хутір, підворок (множ. підворки, підварки).
Дачник—дачник, хуторянин.
Два—два, двое, двойко; два с половиной—півтретя.
Двигатель—рухач, рухадло.
Двигательный—порушаючий.
Движеніе—рух; подвижной—рухливий, движеніе населенія—**рух людности**; дѣйствительный прирост населенія—**дійсний приріст людности**; движеніе дѣла—**рух справи**; движеніе бумаги—**рух паперу**.
Движимость—рухомість, рухоме добро; движимое имущество—**рухоме майно**.
Дворец—палац, палати, дворець.
Двор—двір.
Дворецкій—ключник, шафарь.
Дворник—двірник.
Дворянин—дворянин.
Дворянство—дворянство.
Дворянскій—дворянській.
Дворянства предводитель—предводитель дворянства.
Двубортный—дворядний.
Двугласный—двозвук.
Двудольный—двочастковий.
Двуколка бідка.
Двуличность—лукавство, фальшивість.
Двуличный—лукавий, фальшивий.
Двусмысленность—двозначність.
Двусмысленный—двозначний.
Двустворчатый—двойчатий.
Двухсторонній—двохбічний.
Декабрь (мѣсяц)—студень.
Декламировать—деклямувати.
Декламированіе—деклямування.
Демократ—народовець.
Демократія—народоправство.
День—день; день-денской—**увесьдечички**, день в день—**що дня**; третьяго дня—**позавчора**.
Деньги—гроші; денежный—**грошевий**; безденежный вексель—**вексель без грошей**; денежное взысканіе **грошева кара, пеня**.
Депутат—посланець.
Депутація—депутація.
Депутатское собраніе—депутатське зібрання.
Дергать—смикати, сіпати; дернула меня нелегкая—**надав, мені нечистий**.
Деревей—деревій, серпоріз, крі-[illegible]
Деревня—село, сельце, слобода, хутір, (взагалі—осада, де нема церкви).
Дерево—дерево; древодѣльная мастерская—**древообробляюча майстерня**.
Держать—тримати, держати, мати
Дерзкій—зухвалий.
Дерзновенный—відважний.
Дерзость—зухвальство.
Дерн—дерен, муріг, дернина.
Дернистый—мурожистий.
Дерновый—муріговий.
Дерюга—рядно,ряднина.
Дескать—мов.
Десятерной—десятковий.
Деталь подробиця, дрібниця.
Дефицит—недобір.
Диковинный—дивовижний, дивоглядний.
Диктовать—показувати, диктувати.
Дикція—вимова, говірка.
Директор—діректор.

Дирекція—дірекція.

Дирижировать—правити, орудовати.

Дистиплинарное взысканіе—дистиплинарний зиск.

Дичок—дичок, дичка.

Длина—довжина, довгість.

Длительный—довгочасний, повільний; длящееся преступленіе—тривале злочинство.

Для—за-для.

Дневать—днювати, одбувати чергу.

Дневник—щоденник.

Днем—у день, за дня.

Дно вставить—заднити, придните.

Добавка—додаток, додача, добавка.

Доблестный—мужний, лицарський.

Добор—добір.

Добрасывать—докидати, докинути.

Доброволец—охотник, охочий.

Добровольный—добровільний, з доброї волі, охотний; добровольное страхованіе—**добровільне страхування.**

Доброжелательно—зичливо.

Доброжелательный—зичливий.

Добросовѣстность—сумлінність, добросовістність.

Добросовѣстный—добросовісний, сумлінний.

Доброта—добрість, благость, милость.

Добрѣть—гладшати, товстіти.

Добывать—здобувати.

Добыча—здобич.

Довод—довід, доказ.

Доволакивать—доволікати, дотягати, дотарабанювати.

Довольный—задоволений, радий; доволен будь тѣм [illegible] **здобрій.**

Довѣренность—віочиз[illegible] до[illegible]вѣренности—**через довіреність.**

Довѣритель—довіритель, довірчий; довѣрія достойный—**вірн годний.**

Довѣрчивость—віра, ймовірність

Довѣрчивый—ймовірний, з вірою.

Довѣрять—довіряти; довѣряю получить—довіряю одержати.

Догадаться, постичь—збагнути.

Догадка—здогад, домисел.

Догадливый—догадливий, тямкий.

Договор—умова; договорные листы—умовні листи.

Договаривать—доказувати, до[illegible]

Договориться—поєднатись.

Договорить—поєднати; договариваніе, соглашеніе—єднання.

Дождать—дочекати, діждати, дотривати.

Дождевой—дощовий.

Дождемѣр—дощомір.

Дожечь—допалити.

Дознаніе, распрос—опит, визнання; произвести дознаніе—**зробити дознання.**

Дозволеніе—дозвіл.

Дознаніе—визнання, довідь.

Дозорный—доглядач, дозорця.

Дозрѣлый—доспілий, достиглий.

Дойный дійний.

Доказательний—доказний, довідний.

Доказательство—доказ, довід; докл. письменое—**листовний довід.**

Доказывать—доводити.

Доклад—доклад, звідомлення.

Докладывать—докладати, доводити до відома.

Докончить—скінчити, до краю [illegible]

Документ—[illegible], оправдательный документ—оправ-

дуючий документ; какой именно документ—який *саме* документ.

Документальный—документом стверджений.

Долбить—довбати, товкти.

Долг—борг, обов'язок, повинність; состояло в долгу—**було на боргу**; давать в долг—**боргувати**; причитающаяся сумма долга—**належита сума боргу**; уплатить долг в надлежащее время—**сплатити борг в належиту пору.**

Долговой—борговий.

Должник—винуватець, винуватий

Долгоденствіе—довгий вік

Долгоденствовать—довго жити.

Долгосрочний—на довгий строк, довгостроковий.

Должность—уряд, *служба*, посада; не найдете ли возможным составить список лиц, подлежащихъ утвержденію в занимаемых должностях—**чи не найдете можливим скласти список осіб, яких належить затвердити на осягнутих посадах.**

Должностной—службовий, урядовий.

Должностное лицо—урядовець, урядова *особа*, посадчий.

Должный, обязанный—повинний; должен—повинен; должно—повинно.

Должным быть—*мусить*; я должен—*мушу*.

Доложить—доложити, довести до відома.

Дом—*будинок*, дім

Домашній—свійський; домашній акт—**домовый** *акт*, **приватна [redacted]а**

Домашній арест—*хатній арешт*.

Доминировать—панувати.

Доминирующій—пануючий.

Домохозяин—хазяїн, господарь, власник дому.

Донесеніе—донесення, оповіщення, доведення до відома

Донос—виказ, обмова, донос.

Доноситель—доноcщик, виказчик.

Дополненіе—доповнення, додаток; в дополненіе—**в додаток**; дополнить свѣдѣніями—**додати відомості.**

Дополнительный—додатковий.

Допрашивать—допитувати, складати, допит.

Допрос—допит.

Допустить—допустити.

Допущеніе—допуск, допуст.

Дорога большая—шлях;- дорога поселочная—**польова д.**; д. шоссейная—**шоссе**; д. желѣзная—**залізниця, чугунка**; дорожный капитал—**дорожний скарб.**

Дорубливать, дорѣзывать—дотинати.

Досадить—досадити, надокучити, допекти.

Досада—досада, прикрість, докука.

Доставка—доставка, приставка,

Дослѣдованіе—дослідування.

Дослѣдовать—дослідувати.

Доставленіе—доставка; по доставлении—**після доставки.**

Доставлять—доставляти.

Достаточно—досить, доволі.

Достаточний—достатній.

Достовѣрность—певность.

Достовѣрный—*певний*, правдивий.

Достойный—годний, уповажений, заслужений, достойний.

Достопамятный вікономний.

Достопримѣчательный—гідний уваги, достоуважний.

Достославный—славетний.

Достройка—добудовання.

Дострапать—впоратись.

Доступный—приступний.
Доступность—приступність.
Досуг—дозвілля, вільний час.
Досужний—вільний, гулящий.
До тла до пня, до ноги, до решти, до щенту, зовсім, геть-чисто.
Дохнуть—гинути, падати.
Дохнуть — дихнути, хукати, тхнути.
Доход—прибуток, дохід.
Доходный—прибутковий.
Драгоцѣнность—коштовність.
Драгоцѣнный—коштовий, дорогоцінний; д. камень—**самоцвіт**.
Драка—бійка, колотнеча.
Драма—драма.
Драматическій—драматичний.
Древній—давній, старовинний, старожитний, предковічний.
Древность—стародавність, давня давнина, старосвітчина.
Дроб—частка, дріб.
Дробний—частковий.
Дрожаніе, сотрясеніе — двигіт, —готу.
Дрожать, содрогаться, бояться—трепетати, двигтіти.
Дрожащій—трепетный.
Дряхлость—старість, хирість.
Дряхлий—хирий, старий, дряглий.
Дряхлѣть — старітися, хиріти, упадати на силах.
Дубликат—двійник.
Дуброва—діброва, гай, ліс.
Дубровник—лісовий чебрець, самосил
Дуда—сопілка, свистілка.
Дума—дума, думка, гадка.
Думать, раздумывать — міркувати, гадати, клопотатися.
Духовенство—духовенство, духовні (особи).
Духовный — духовний, безтільний.
Духовная консисторія—духовна консисторія: духовное завѣщаніе—**духовна**.
Душевный больной — божевільний.
Душеприказчик — порядкуючий по духовній.
Дымник димник, димарь.
Дымний—димний, курний.
Дымовая труба—димарь.
Дымчатый—димовий, димчатий
Дыханіе—дихання, подих
Дыхательний — дихальний; дыхательное горло — дихальне горло
Дышло—дишель (у кінському возі): віз (у воловому возі).
Дѣвица—дівчина, дівча, дівчинонька, дівонька.
Дѣвическій—дівочий, дівоцький, дівчачий.
Дѣеспособность—діездатність.
Дѣеспособный діездатний.
Дѣйствіе—дія (театр); **дійство, чинність** (грамат); дѣйствіе, ряд относящихся к одному дѣлу дѣйствій—**справа**.
Дѣйствительно—дійсно, справді, певно.
Дѣйствительный—дійсний, чинний.
Дѣйствующій—діючий.
Дѣлать, творить (преимущ. дурное)—коїти; такая непріятность приключилась—**отака напасть скоїлась**.
Дѣлать—чинити.
Дѣленіе—поділ, ділення.
Дѣло—справа, діло, вчинок; дѣло по описи архива—**діло по описові архиву**; по дѣлам (чего)—**у справах (чого)**.
Дѣлопроизводитель — діловод, справочинець.
Дѣлопроизводство—діловодство, справочинство.
Дѣлеж, раздѣл, дѣленіе—поділ.
Дѣті школьного возраста—діти шкільного віку.

Дѣятель—діяч.
Дѣятельность—діяльність.
Дѣятельный—діяльний
Дюнные пески—кучугури.
Дядя—дядько.

Е.

Евангеліе—евангелія.
Евангелист—евангелиста.
Евангелическій — евангеличний; Евангелическое исповѣданіе—евангеличне сповідання.
Еврей —жид, еврей.
Еврейскій —жидівський, еврейський.
Еврейство — жидівство, еврейство.
Евхаристія—причастя.
Егерь — стрілець, мисливець, охотник.
Едва —ледве, насилу; едва-едва—на превелику силу.
Единеніе—єднання, поєднання, едность, згода.
Единица - одиниця.
Единичный—поединчий.
Единовластіе—самовлада.
Единовременный—разовий, одночасовий; единовременное пособіе—**одноразове запомога**
Единовѣрец—єдиновір, одновірний.
Единовѣрческій—старовірний.
Единогласіе—одностайність.
Единогласно — в один голос, одностайно.
Единогласный —одностайний, одноголосий.
Единодушіе — одностайність, односердність.
Единодушный. солидарный — одностайний
Единокровный — однокровний однокровник.
Единомысліе—однодумство.
Единомышленник—однодумец.
Единообразный — одинаковий, одноманітний.
Единородный—одинак, одинець.
Единоутробный—единоматерний.
Единственный — поодинокий, однісінький.
Единство—однicть.
Единственное число—поодиноке число; двойственное число—подвійне число; множественное ч.—множне число.
Ежевика—ожина.
Ежевичный - ожиновий.
Ежегодный—щорічний, що року.
Ежегодное пособіе от казны—щорічна запомога з державного скарбу.
Ежедневный—щоденний.
Ежедневно—щоденно, що-дня.
Ежели—коли, як, як що.
Ежеминутно—що-хвилини.
Ежемѣсячный—щомісячний.
Еженедѣльный—щотижневий.
Еженедѣльно—що-тижня.
Еженочно—що-ночі.
Ежечасный—повсякчасний.
Еж—іжак.
Ежик—іжачок.
Ежовый—іжачий.
Ей-ей—так, правда, так есть.
Елей - олива; свячена олива—миро.
Еловый—ялиновий.
Ель—ялина.
Емец -хабарник, хапун, хапко.
Емкій — насипчатий, насипчастий, місткий.
Ендова—жбан, джбан.
Епанча—опанча, керея.
Епархіальное училище—єпархіяльне училище.
Епархія—єпархія.
Епископ—архиєей, владика.
Епитимія—покута; нести епитимію—покутувати.
Ералаш—гармидер, розгардіяш, нісенітниця, бридня.
Ересь—еретицтво.

Еретическій—еретицький.
Есаул осавул, осавула.
Естественный—природний; естественный прирост населенія—**природний приріст людности.**
Естество — природа, істота, єство.
Естествознаніе—природознавство.
Естествоиспытатель — природознавця.
Ефес ручка, держак.
Ехидный — лукавий, лютий; ехидна—гадюка, змія.
Ехидничать—лукавити.
Еще—ще, іще.
Еще бы—деж паки, деж-пак, а тож-пак.

Ж.

Жаберный—зябровий.
Жабій—жаб'ячий.
Жабры—зябра.
Жаворонок—жайворонок.
Жадничанье—жадоба.
Жадный—жадливий, хтивий, ласий.
Жажда—жадоба, згага.
Жаждать, сильно желать—прагнути.
Жаленіе—жалення.
Жалкій—бідолашній, сердешний.
Жалостный—жалкий.
Жалоба—скарга
Жалобный—жалібний, жалісний
Жалобщик—жалобник.
Жалованье — плата, заплата, платня, жалування.
Жаловаться—скаржитись.
Жалость—жаль, жаління, жалкування.
Жалѣть — жаліти, жалкувати, шкодувати.
Жара—спека
Жареный — печений, смажений, шкварений.
Жарить — пекти, смажити (на маслі), шкварити (на салі), пряжити (в закритій посудині).
Жаркій—жаркий, пекучий, палючий.
Жаровня—жарівниця.
Жасмин—ясмин.
Жатва—жнива.
Жатвенный—жнивний; жатвенная машина—саможатка.
Жбан—джбан, коновка.
Жвачка—жуйка.
Жвачный—жуйний.
Жгучій—пекучий, палючий.
Жданье—ждання, дожидання.
Ждать — чекати; выждать—вичекати, вичасувати.
Желаніе—бажання, хіть; из них выбыло по собственному желанію—**з поміж них вибули по власному бажанню.**
Желательно—бажано.
Желательное наклоненіе — бажальний спосіб.
Желательный—бажаний.
Желать—бажати, воліти, зичити, хотіти, жадати.
Желвак—жовна, ґуля.
Желе—дриглі.
Железа—залоза
Желтить—жовтити.
Желтокорень—жовтило.
Желтѣть — жовкнути, жовтіти, половіти.
Желтянница—крокіс, світлиця.
Желудок—шлунок.
Желудочный—шлунковий.
Желѣзо залізо; желѣзо листовое—залізна бляха; желѣзо шинное—залізо в штабах; ковальное желѣзо—куте залізо.
Желѣзная дорога—чавунка, залізниця.
Желѣзнодорожник—залізничник
Желѣзнодорожный—залізничий; желѣзнодорожный тариф—залізнича тарифа.

Жена—*жінка*.
Жениться - одружитись.
Женщина—жінка; молодая женщина—молодиця.
Жестокій—жорстокий.
Жестокость—жорстокість.
Жженый, горѣлый—палений.
Жесть—*бляха, жесть*; покрывать жестью—*жерстити, бляхувати*; покрытый жестью — *бляхований*.
Живодер—живолуп.
Живой—живий, жвавий, моторний; живая изгородь—живопліт; живая улика—наочний свідок.
Живость—жвавість.
Живопись — малювання, малярство.
Живот—живіт, черево, пузо.
Живучій—живучий.
Живьем—живцем.
Животновод—тварьничий.
Животноводство—тварьництво.
Животное—тварь, створіння; ж. домашнее—худоба, товар.
Животный — товарячий, животний.
Жидкій—рідкий, кволий, безсилий.
Жидкость—рідке, тічне.
Жизнь—життя, вік.
Жилец—постоялець.
Жилище—жилля, житло.
Жилой—жилий; жилое помѣщеніе—житло; жилища и хозяйственныя постройки — житла та сельско - господарські будівлі.
Житейскій—світовий.
Житель—мешканець.
Жительствовать—мешкати.
Жительство — місто, проживання, житло, жительство.
Житница—хлібниця, комора.
Жить, существовать—животіти, жити, пробувати, вікувати
Жить, проживать—мешкати.
Жмурки—піжмурки.
Жмыхи—макуха.
Жнец—жнець, женчик, мн. женці.
Жнивье—стерня.
Жнивье послѣ гречихи — гречків'я.
Жнивье послѣ ржи—житнище.
Жнивье послѣ овса - вівсище.
Жнивье послѣ проса—просище.
Жнивье послѣ пшеницы — пшеничнище.
Жнивье послѣ ячменя—яшнище
Жребій—жеребок.
Журнал—журнал.
Журналист—журналист.
Журнальный—журнальний.
Журчать—дзюркотіти.
Журчащій—дзюркотливий.
Жутко—моторошно.
Жучить—лаяти, картати.

З.

Забава, развлеченіе—розривка, втіха, забавка, бавлення.
Забавник, шутник—штукарь.
Забавный—утішний.
Забаллотировать—не вибрати, закидати чорняками.
Забастовка—забастовка.
Забвеніе—забуття, забуток.
Забвенный—забутний.
Забеспокоиться—затурбуватися.
Забережный—тогобочний, тогобочанин.
Забережье—зарережжя.
Забеременѣть—заваготіти, заваготніти.
Забирать—брати, забирати, загорожувати; забрать силою—загарбати; забрать в плѣн—полонити; охота забирает—хочеться, кортить.
Заблаговременно — заздалегідь, завгодя.
Заблаговременный—завчасний, заздалегідний.

Заблаговѣстить — заблаговістити, задзвонити

Заблажить—завередувати, задуріти.

Заблестѣть—заблищати, залиснiти.

Заблудшій—блудний.

Заблуждаться—помилятися.

Заблужденіе—помилка.

Забой—забивання.

Заболонь—заболонь, біль.

Заболѣвать—занедужати, занемагати, хорувати, слабувати.

Забор—забірання набір.

Забор—забор, загорожа, паркан.

Заборная книжка—забірна книжка; в заборѣ 100 руб - **набрано на 100 карб.**, або **набору 100 карб.**

Заботиться—дбати.

Заботливо, рачительно—дбало.

Заботливость, радѣніе—дбання, дбальність.

Заботный—клопотливий, морочливий.

Забрало—прилбиця.

Забрасываніе—закидання.

Забросать—заверґати, закидати.

Забредить—почать верзти.

Забрызгаться грязью—задрипуватися.

Забрюзжать—забурмотати, замурчати.

Заважничать—заснатися, запишатися.

Заваленъ—ледащо, лежень, сидень, нероба.

Заведеніе—завод, заклад; заведеніе учебное—**заклад шкільний**; прачешное заведеніе—**пральня**; красильное заведеніе—**красильня**.

Завернуть—загорнути, повинути.

Завертка—завертка (коло дверей).

Завершеніе—довершення.

Завершить—закінчати, довершити, вивершити.

Завидовать—завидувати, заздрити.

Завидѣть—забачити, набачити, зуздріти.

Зависимость—залежність.

Зависимый—залежний; в зависимости—залежно; независимо—незалежно.

Завистливость — завидливість, заздрість.

Завистливый—завидливий, заздрий.

Зависѣть—залежати.

Завладѣніе—заволодіння, займанщина.

Завладѣть—заволодіти, опанувати, осягти.

Завлекать—надити, принажувати, залучати.

Завлекательный — **з**надливий, звабливий, привабний, принадний.

Завод—завод; кирпичный завод—**цегельня**; мыловаренный завод—**миловарня**; сахарный завод—**сахарня**; винокуренный завод—**винокурня, гуральня**; пивоваренный завод—**броварня**.

Завод, залив—затока, сага.

Завоеватель—завойовник.

Завоевывать — завойовувати, здобувати.

Завозный—завізний.

Завозня—пором, дуб (**щоб перевозити вози з кіньми через** річку).

Заволакивать—заволікати, затягати, затарганити; рана заволакивается—**рана затягається**; заволокло небо—**похмарило**.

Заворожить—заворожити, вачарувати, замовити.

Завредить — зашкодити, завадити.

Завтрак—сніданння, сніданок

Завтракать—снідати.

Завѣдомо—звідома, знаючи.
Завѣдомый—відомий, звісний.
Завѣдующій — завідуючий, керуючий, керовничий.
Завѣдывать, руководить, распорядиться — оргудувати, керувати.
Завѣдываніе - завідування; в ближайшем завѣдываніи—**в найближчому завідуванні.**
Завѣреніе — завірення, запевнення.
Завѣтный—завітний, заповітний.
Завѣтренный—затишний
Завѣщаніе—заповіт.
Завязка - зав'язка, поворозка.
Завязь—опупок, пуп'янок.
Загасить—загасити, потушити.
Загатить — загатити, затамувати.
Загибина—закрут, залом.
Заглавіе, заголовок—оглав.
Заглядѣніе—диво, дивовище.
Заговлять—загівляти.
Заговѣнье—заговіни.
Заголовок—оглав.
Загон—обора.
Заготовка — запас; заготовка продуктов для населенія—**запас здобутків за-для людности.**
Заготовительная цѣна—ціна виробу без прибутку.
Заграничный—закордонний; заграничный паспорт — **закордонний пашпорт.**
Задаток—завдаток.
Задаточный — завдатковий; задаточная росписка—**завдаткова росписка.**
Задаться цѣлью, упорно стремиться—завзятися
Задача—завдання, задання.
Задачливый—щасливий, удатний
Задвижка—засув, засувка.
Задвижной—засувний.
Задергать—засмикати, засіпати.
Задерживать — затримувати, гальмувати; задерживать дѣло—**гаяти справу;** задерживать, останавливать—**тамувати.**
Задержка, остановка, препятствіе (теченію)—тамування.
Задира—задьора, задирака, заводяка, причепа.
Задирчивый—задиракуватий.
Задолжать—заборгувати, набір понабірати; задолженность—заборгування
Задор—завзяття заїдлость.
Задорный—завзятий, заїдливий.
Задохнуться—задихнутися, притхнутися (про рибу).
Задуматься—замислитися.
Задумчивость—задума.
Задумчивый—задуманий, смутний, засмучений.
Задушевный—щирий, сердечний
Задѣвать—зачіпати, чіплятися.
Задѣльный — зароблений; задѣльная плата—**заробіток.**
Заем—позика, позичка; заем из страхового капитала—**позика з страхового капиталу, або скарбу.**
Заемщик — винуватець; погашено ссуд заемщиками—**повернуто позичок винуватцями.**
Зажора—підталина, багра.
Заздравный—заздоровний.
Зазывать—зазивати, закликати, запрошувати
Заимообразно—в позику.
Заикаться—заикатися, запинатися.
Заикливый - недорікий, заїкуватий.
Заимодавец—позичальник.
Заинтересовать—зацікавити.
Заискивать—запобігати, підлещуватись
Закавказскій край — Закавказській край

Заказ—замовлення.
Заказать—замовити.
Заказная корреспонденція—заказна корреспонденція.
Закал—гарт.
Закалять—гартувати.
Закалить—загартувати
Закат—захід; солнце на закатѣ—сонце на заході.
Закладная крѣпость—заставна крiпость, запис на заставу.
Заклинить—заплiшити; заклиниаши—узаплiш.
Заключаться—(в чем) мати в собi, мiстити в собi.
Заключенiе—присуд, замикання висновок; заключенiе агрономическаго совѣщанiя—**висновок агрономичної наради**; заключенiе под стражу—**ув'язнення, замикання**; дать свое заключенiе о достоинствѣ—**дать свій висновок про заслугу.**
Заключительный—висновний.
Заклятий—заклятий, запеклий.
Заковать—закувати, збити.
Закожный—зашкурний.
Закон—право; законная власть—**правна влада**; законная сила рѣшенiя—**правна сила присуду.**
Законно—правно.
Законодатель—законодавець, праводавець.
Законность—законнiсть, правнiсть; законность рожденiя—**правнiсть народження**; законорожденный **законний**; законности отсутствiе, беззаконiе—**безсуд, безсуддя**
Законопреступно—праволомно.
Законопреступный—праволомний.
Законоучитель—навчитель закону Божого.
Закоренѣть—закоренитися.
Закоренѣлый—закоренiлий, застарiлий.

Закос—сiножать.
Закоулок—заулок; закуток, зазубень.
Закоп—шанець.
Закром—засiк, кошниця.
Закрут—завiйко, завiйниця, рiзачка.
Закрывать—закривати, затуляти.
Закрыть учебн. завед—зачинити шкiльчий заклад.
Закулисный—залаштунковий.
Закуска—закуска, заїдка, перекуска.
Закутить—загуляти.
Залежалый—завалящий.
Залежь—заваль, перелiг, облiг.
Залетать—залетiти, залинути.
Залив—затока, сага.
Заливать—заливати, затоплювати, понiмати.
Заливной—заливний; з. луг—лука, пiйма.
Залог—застава; залог (грам.)—стан; глагол дѣйств. залога—**дiєслово дiйсного стану**
Залоговый—заставний.
Заложенный—заведений, заставлений.
Заложить—заставити; в залог—на заставу.
Залогодержатель—той, хто взяв у заставу.
Замкнутый—замкнений.
Замлѣть—замлiти, умлiвати, занiмiти.
Замогильный—тоi освiтнiй.
Замок—замок.
Замысел—задум, замiр.
Замыслить—замислити, задумати, замiритися, наважитися.
Замысловатый, искуссный искусственный—штучний.
Замѣтливый—уважний.
Замѣтный—значний, видний, помiтний.
Замѣститель—заступник.

Замѣченіе сдѣлать—завважати.
Замѣчать—помічати, спостерегати, завважати.
Занимать—позичати.
Заносами обильный — заметистий.
Занумеровать — занумерувати; занумерованно и скрѣплено печатью управы — занумеровано і скріплено печатію управи.
Занятіе (чѣм)—діло, робота.
Занятіе — працювання, праця; другія сельско-хозяйственныя занятія — **инші сельско господарські працювання**; занятія неземледѣльческія — **позахліборобські працювання**.
Занять, одолжить—позичити.
Заочное рѣшеніе—заочний присуд.
Запад—захід.
Запайка - залютовання.
Запакостить — запаскудити, забруднити, запоганити.
Запальчивость—запал, опал.
Запальчивый—палкий, завзятий.
Запас —припас.
Запасать, припасать—припасати.
Запасный припасний; в запас— **про запас**.
Запаскый капитал—запасний копитал, або запасний скарб.
Запах—запах, дух, пах; издавать запах — похнути, пахтіти.
Запереть—замкнути; запираться —замкнутися.
Записка—записка.
Запись—запис; запись в реестр —**запис до реєстру**; мировая запись— **мирова**; раздѣльная запись —**дільчий лист**.
Заподозрить--підозрити на що небудь, зазорити
Заподозрѣнный—підозрений на що небудь.
Заполненіе—заповнення, заповнювання.
Заполнять—заповнювати, заповняти.
Запорожье—Запорожжя.
Запрет—заборона.
Запретить—заборонити.
Запретный—заказаний, заборонений.
Запрещеніе—заборона; наложеніе запрещенія — **накладання заборони**.
Запродажа - запродаж.
Запрос—запитання.
Запруда — загачування, гатка; запруда—перегородка из камней впоперек рѣки—гард.
Запруживать—гардувати.
Запутанное дѣло, плутовство—плутня, плутощі.
Заработная плата—зарібна плата
Заработок, плата—заробіток, дохід-ходу; заработки — заробітки.
Заработный—заробітний; заработная плата в сельском хозяйствѣ — **заробітна плата в сельскому господарстві**.
Зарево—заграа.
Зареветь—заревіти, ревнути
Зарок—зарік, року, зарікання; зарок давать—заректися, зарікатися.
Заслуживать—заробляти, заживати; заслуживает вниманія — **заслуговує уваги**.
Застать—застукати, спіткати.
Застыть—застигнути.
Засѣданіе — засідання, нарада; засѣданіе коллегіи управы— **засідання колегії управи**; засѣданіе вечернее — **вечірнє засідання**.
Затормозить—загальмувати.
Затрагивать—трогати, порушати.
Затрудненіе, препятствіе—перешкода.

Заупокойный, поминальный—задушний.
Захватывать—захоплювати; захватывающій—захоплюючий.
Зачахнуть—знидіти.
Зачахнувшій—знидлий.
Зачет—замна, начот; произвести зачет из причитающагося пособія—**зробити зачот із прищитаної запомоги**, або **защищати прищитану запомогу**; зачет службы—**посчитана служба**.
Зачетный—посчитаний, залічений; зачетная квитанція—**квитанція на залічені гроші**.
Зачисленіе—засчитування.
Зачислить, причислить — заводити.
Заштатное содержаніе—заштатне удержання.
Защита—захист, заслона; защита судебная—**оборона на суді**.
Защитник—заступник.
Защищать, оборонять—обстоювати, заступатись, хистити.
Заявленіе - заява.
Званіе, сословіе - стать.
Звать—кликати
Звон—дзвін.
Звук — звук, гук; двугласный звук—двозвук.
Звукоподражательный — перекличний.
Звѣзда — зірка; неподвижныя звѣзды—**нерухомі зорі**
Звѣроловство—ловецтво.
Зданіе - будинок.
Здравый—здоровий.
Здравомыслящій—розсудливий.
Зелень в болотѣ на кочкѣ, а так же и самая кочка—купина.
Земельный—земельний; земельный комитет—**земельний комітет**; земельный запас на 1 человѣка—**земельний запас на 1 людину**; земельныя угодья—**земельні вгіддя**; земельный учет—**земельний учот**; по данным земельнаго учета—**як свідчить земельний учот**; занимает площадь—**осяга площу**.
Землевладѣлец—землевласник.
Земледѣліе—хліборобство.
Землемѣр—землемір; землемѣрный - землемірний, землемірський.
Землетрясеніе—землетрус
Землеустройство—земельне улаговження.
Землеустроительная работа—землевпорядча робота.
Земское избирательное собраніе—виборче зібрання
Зигзаг—кривуля.
Злиться, свирѣпствовать—лютувати.
Зло - зло.
Злоба—злоба.
Злодѣй, преступник—злочинець.
Злодѣяніе—злочинство.
Злонамѣренный—злоумисний.
Злостное банкротство—злоумисне банкротування.
Злоупотребленіе — зловживання, зловжиток.
Знак, сигнал—гасло.
Знак, признак—прикмета.
Знаменатель—знаменик.
Знаніе - знаття.
Знамя—прапор.
Знатный—вельможний.
Знаток—знавець.
Знахарь—шептун.
Значительный—чималий.
Знающій — свідомий; знающая мастерица—**знаха**.
Золовка—зовиця.
Золотистый, позолоченный - золотистий, позлотистий.
Золотые пріиски—золоті копшпорки
Золотопромышленник—золотопромисловець.
Зонтик—шатрик.

Зрѣніе—зір, зору.
Зрячій—видючий.
Зубрило—*зубило.*
Зуд—сверблячка, чос.
Зудѣніе—свербіння.
Зыбка—колиска.
Зыбкій—хиткий, хисткий, хибкий.
Зык—дзик, брязк.
Зѣвака—роззява.
Зѣвать—позіхати.
Зѣвота—позіхи, зівачка.
Зѣв—пелька, паща, зіво.
Зяблый—мерзлий, примерзлий.
Зябнуть—мерзнути.
Зять—зять.

И.

Ибо—*бо.*
Ива—верба, лоза.
Ивовый—вербовий, лозовий.
Игла—голка; иглообразное долотцо для воспроизведенія линейных украшеній—**писак.**
Иглиный—голковий.
Иглистый—голчатий, шпичакуватий.
Игорный дом—гральний дім.
Игра—гра.
Игральныя карты—гральні карти.
Играть—гратися, бавитися, гуляти; судьба играет—**доля шуткує.**
Игрушка—играшка, цяцька, забавка.
Идеал—ідеал.
Идея—ідея, думка, гадка.
Идолопоклонник—поганин, болвохвалець.
Идольскій—идольский, поганський.
Идти—йти; идти к лицу—личити.
Иждивеніе—кошт, наклад.
Изба—хата.
Избавить (освободить)—опростати, визволити, вибавити вирятувати; избави Бог!—**боронь Боже!**
Избавиться, освободиться—здихатися.
Избавленіе—визволення, визвіл.
Избирать, выбирать—обірати.
Избирательные и неизбирательные голоса—виборчі та невиборчі голоси.
Избирательные списки—виборчі списки.
Избрать—вибрати, обібрати.
Избрать—обрати (на уряд), вибрати (для чого небудь).
Избраніе—вибір, обрання.
Избыток—лишок.
Избѣжать—уникнути; во избѣжаніе—**уникаючи, ухиляючись від....**
Изверг—недолюд.
Извернуться—перевернутися, перекидатися.
Известь—вапка.
Известковый—вапняний.
Извиваться—витися, звиватися, повиватися.
Извилистый—завількуватий; дубовое дерево с извилистыми прослоями—завількувата дубина.
Извиненіе—вибачення, пробачення, перепросини.
Извинительный—простимий, вибачний.
Извиниться—перепросити.
Извинять-вибачати, перебачати.
Извоз—хура.
Извозный—хурманський; извозный промысел—**хурманський промысел.**
Извозная станція—хурманська станція.
Извозничать—хурувати, хурмакувати.
Извѣстіе—відомість, звістка, вість.

Извѣстить, объявить — **ознаймити, сповіщати.**
Извѣстно—відомо.
Извѣстный – відомий.
Извѣт—донос, виказ, обмова.
Извѣщать—ознаймовувати, повідомляти.
Извѣщеніе—сповіщення, звістка, осьвідчення, оголоска.
Изгибать—згинати, вигинати.
Изгибина—кривина, закрут, викрут, залом, заворот.
Изгибистый — кривий, кривульчатий.
Изганіе—зігнання, вигнання.
Изгнанник—вигнанець.
Изголовье—приголов'я.
Изгородь—тин, л?са, пліт, плетінь.
Изготовленіе—виготовлення.
Издавать—видавати.
Издали—здалека.
Издавна — здавна, з давнього часу, давно, з давнього віку
Изданіе—видання.
Издатель—видавець.
Издательный (относящійся к издательству)—видавничий.
Издательскій – видавницький.
Издательство—видавництво.
Издерживать—витрачати.
Издержки — видатки, наклади; издержки судебныя — **судові видатки, правні наклади.**
Издѣвательство — знущання, глум, наруга
Издѣваться—на глум підіймати, знущатися.
Издѣліе—виріб.
Издѣтска—з дитинства, змалку, змалечку.
Изжога—печія, згага.
Излагать—викладати.
Излишество—перєхил, перебір, перевишка; излишне получено—перебрано.
Излишній—зайвий.
Изловчаться—метикувати.
Изложеніе—вислов, виклад.
Изложенный—зазначений; об изложенномъ сообщаю для свѣдѣнія и руководства—**про зазначенне повідомляю до відомости и виконання.**
Излом—перелом.
Излучина—изгибина.
Изможденный—зморений, виснажений, спрацьований, нуждений.
Изморозь—паморозь.
Измѣна — зрада; измѣненія в составѣ угодій—**переміна в складові вгіддів;** послѣдуют значительныя измѣненія — **настануть значні переміни.**
Измѣненіе — зміна, переміна; измѣненіе состава гласных—**переміна в складові гласних;** измѣненіе иска — **переміна позву.**
Измѣнник—зрадник
Измѣнническій—зрадливий.
Измѣнничество—зрадливість.
Измѣняемость—змінність.
Измѣняемый—змінливий; неизмѣняемый—безперемінний.
Измѣнять—зраджувати.
Измѣреніе—вимір.
Измѣритель—вимірник.
Изнанка—спід, кил, виворіт.
Изнемогать – упадати на силах, знесилюватись, охлявати, занемагати.
Изнеможенный—знемаганий.
Износить—зносити; до износу—**до зносу** (носить одежу або білизну).
Изобиліе—достаток.
Изобличать — розкривати, ?? являти, обличати.
Изображеніе—виявлення, змалювання, образ.
Изобрѣсть—вигадати, винайти.
Изобрѣтать—винаходити.
Изобрѣтатель—винахидець.
Изобрѣтательный вигадливий.

Изобрѣтеніе—вигад, винахід.
Изрѣдка —у ряди-годи, рідко, зрідка.
Изслѣдованіе- розслід, розвідка, вислід, обслідування.
Изслѣдовать--розвідувати, дознавати, дойти.
Изустный –устенний.
Изступленіе—несамовитість.
Изступленно—несамовито.
Изступленный—несамовитий.
Изсякать—висихати.
Изсяклый—висохлий.
Изувѣр—бузувір.
Изувѣрство—бузуврство.
Изувѣченіе — скалчення, знівечіння.
Изчезать, уничтожиться — ростектися.
Изумленіе—дивування.
Изумляться—дивуватись.
Изыскивать средства—добірати способу.
Изъявленіе—виявлення.
Изъявлять, изъявить—освідчати, освідчити.
Изъятіе—виняток, вилучення.
Изюм —родзинки.
Икота—гикавка.
Или—або, чи.
Ил—мул, глей.
Илистый—мулкий, грузький.
Именительный –називний.
Именно—саме, власне.
Именной –именний.
Именованіе — йменування, найменування
Именовать — йменувати, іменувати.
Имущество—майно, добро, пожиток; имущественная отвѣтственность—**маєткова одповідальність**; имущество (движимое) **збіжжя**; имущество (недвижимое) – **маєток**; имущества, необремененные никакими долговыми обязательствами, — **маєтки, необтяжені ніякими грошевими обов'язками**; имущество книжное—**книжне добро**.
Имѣніе (недвиж.)—маєтність.
Имѣть—мати; главною своею цѣлью имѣет—**має головною метою**; имѣть в виду—**мати на увазі**.
Имя—ймення, мення, ім'я.
Инвентарь—інвентарь.
Инвентарная опись — инвентарний опис; списать инвентарь, пришедшій в негодность—**збавити інвентарь, який став не-[redacted]**
Инженер – інженр; инженер-технолог—інженір-технолог; горный инженер—гірний інженр; инженер-строитель—будівничий інженр.
Иней—иней, паморозь.
Иновѣрцы—чужовіри.
Иногда—деколи, инколи.
Инородец—чужородний.
Иностранный - чужомовний; иностранный подданный — **чужоземний підданець**.
Инспектор взаимнаго земскаго страхованія — **інспектор обопільного земського страхування**.
Инстанція—інстанція.
Институт учительскій—учительський інститут.
Инструктор—направник.
Инструкція — наказ; инструкція по выборам в учредительное собраніе— наказ до виборів в установче зібрання.
Инструмент—пристрій, начиння, струмент. Струмент древодільний: за-для початкового обстругування—**хершебок**, за-для обстругування брусків—**рубанок**, за-для остаточного оброблення — **фуганок**; струмент, яким виробляють кромки в віконних рамах— **отборка**.

Ипотечный кредит — іпотечний кредіт; ипотечный устав—іпотечний статут.

Иск. тяжба—позов; начать тяжбу, возбудить процесс - **дати позов**; исковое прошеніе—**прохання з позовом**

Исключеніе — виняток, виключення; за исключеніем—**за винятком**.

Исключать—вилучати.

Исковый—позовний; исковыя требованія — позовні домагання.

Искра—искра, жаринка

Искренній—щирий.

Искусно—умило, майстерно.

Искусный—умилий, майстерний, мистецький.

Искуственность—штучність, робленість.

Искуственный—роблений.

Искусство—умілость, мистецтво.

Искушать—спокушати.

Искушеніе—спокуса.

Испареніе—парування, випарування.

Исповѣданіе — сповідання, сповідь.

Исполненіе — виконання; к исполненію—до виконання.

Исполнитель —виконавець.

Исполнительный — виконавчий; исполнительный лист—виконавчий лист.

Исполнительная власть — виконавча влада.

Исполнительное производство—виконування.

Исполнять—виконувати; исполняя порученіе—виконуючи доручення; исполнить волю, желаніе— **вволити**.

Исполняющій—виконуючий; исполняющій должность—наказний.

Использовать використати.

Исправить (починить)—полагодити.

Исправительный—поправний

Исправленіе, починка—полагодженя.

Исправительное арестантское отдѣленіе — поправний арестантський відділ; исправительный пріют—**захисток поправний**

Исправно—справно.

Исправный—справний.

Испрашивать, разрѣшеніе—прохати дозволу, питати дозволу.

Испуг—ляк, переляк.

Испугать—злякати.

Испытаніе — (экзамен) іспити; проба—спроба.

Истерзать — розшарпати, розшматувати.

Истерика—плаксивиці.

Истец - позовник, позивач.

Истеченіе—витікання, кінець.

Исторія—історія.

Историческій—историчний.

Источник — джерело; источник закона—**джерело права**; источник сѣрный - **сірчане джерело**; углекислый и.—**буркут**; по источникам содержанія, вѣроисповѣданію, возрасту, сословію, предварительному образованію и мѣстожительству распредѣляются слѣдующим образом—**що до джерел утримування, а також що до віросповідання, віку, статі, підготовчої освіти і житлища, отак роспорядковуються**.

Истребительный—згубний.

Истребленіе, уничтоженіе — вибава, страта.

Истреблять—нищити.

Истязаніе, пытка—мордування, катування.

Истязать, пытать— мордувати катувати.

Исход—вихід; исходящій журнал-журнал виступних паперів.
Исходить, всюду заглядывая—виникати.
Исходящій № — виступний №, № виступу.
Исхудать—знидіти,
Исхудавшій—зниділий.
Исцѣлительный - цілющий.
Исцѣлять—виличувати, вигоювати, цілити.
Исчадіе—нащодок, кодло.
Исчезать—зникати.
Исчезнуть—зникнути.
Исчисленіе—виличування, вирахування.
Итог—підсумок; общая сумма—**загальна сума**, итого, в итогѣ—**разом**.

І.

Іезуит—езуїт.
Іерарх—владика.
Іерей—священник, піп, батюшка.
Іеродіакон—чернець, висвячений на діакона.
Іеромонах—чернець, висвячений на священника.
Іерусалим - Єрусалим.
Іерусалимській—Єрусалимський.
Іисус Христос Ісус Христос.
Іордань—Ордань.
Іюнь—червень
Іюнькій—червневий.
Іюль—липень.
Іюльскій—липневий.

К.

Кабак—шинок.
Каботаж—побережна плавба.
Кабы—як-би, коли б.
Кавалерист, всадник—комонник.
Кавалерійскій - кінний.
Кавычки—лапки, (знак „ ")
Кадильный—кадний, кадиловий.
Кадка, кадушка—діжка, діжечка, кадовб.
Кадочник - бондарь.
Каждый, всякій усяк, усякий, кожний, жодний, жоден, жадний, жаден.
Кажись, кажется—здається.
Казак—козак; казачье станичное общество—**козача станична громада**.
Казакин—каптан, чумарка.
Казарма—казарма, курінь.
Казарменный—казармовий, курінний.
Казаться—здаватися, показуватись.
Казенный—казенний, скарбовий
Казенная Палата—Казенна Палата.
Казенныя пошлины—казенне мито.
Казна—казна; государственная казна—державний скарб.
Казначейство — казначейство, скарбниця, скарбівня.
Казначей - скарбник, скарбівничий; росписка казначея на квитанціи—**росписка скарбника на квиткові**.
Казнь—кара, страта; казнь смертная—кара на горло.
Казовой—показний
Казус—пригода, оказія.
Календарь—календарь.
Калѣка—каліка.
Камень—камінь.
Каменный—камьяний.
Каменщик—муляр.
Каменщицкій—мулярский.
Каменѣть—кам'яніти.
Камера -камера; камера мирового судьи—**камера мирового судді**.
Камыш - очерет.
Камышевый очеретяний.
Канал—канава.

Канифоль—*живиця.*

Кандидат—*кандидат*; кандидаты к гласным — **кандидати гласних.**

Каникулы—*вакації.*

Канун—*передодень*; на кануне—**на передодні**; перед разсветом—**передсвітом.**

Канцелярія—*канцілярія*; канцелярія У. З Управы—**канцілярія Повітової Народної Управи**; канцелярскія принадлежности—**канцелярські речі**; канцелярскія пошлины **канцілярське мито.**

Копитал—*копитал*; к. благотворительный — **к. добродійний**; к. запасный—**к. запасний**; неприкосновенный к—**к. непорушний**; страховой к.—**страховий к.**; штрафной к.—**штрапний к.**

Капать—*крапати.*

Капище—*божниця.*

Капкан—*самолов, лабети, пастка.*

Капля—*крапля.*

Капризный—*вередливий.*

Карабкаться — *дратися, здиратися.*

Карандаш—*олівець.*

Карать—*карати.*

Караул—*сторожа.*

Караулить — *сторожити, вартувати.*

Караульный, сторожевой—*вартовий.*

Караульщик, сторож — *вартівник, вартівничий.*

Карета, колымага—*ридван.*

Карман—*кишеня.*

Картина—*малювання, образ, картина*; общая картина такова—**загальна картина отака.**

Карточка—*картка, карточка.*

Картофель—*картопля бараболя, бульба.*

Картуз—*картуз, кашкет.*

Касаться—*торкатися.*

Касса—*каса, скарбниця*; касса мелкаго кредита—**каса дрібного кредиту**; к. пенсіонная—**пенсійна каса.**

Кассація—*касація*; кассація судебнаго рѣшенія—**касація судового присуду.**

Кассовый—*касовий.*

Кассовые обороты — *обороти касові.*

Катакомбы—*печери, в яких ховали покійників.*

Каталог—*список, реєстр.*

Категорія—*категорія, розділ.*

Категорическій—*категоричний.*

Катет (геом)—*катет, прилежник.*

Каток—*коток, гарман.*

Качество—*властивість*; качество (хорошее) — **добротність**; качество (про людей і всяку тварь)—**вдача**, (про тканину)—**добротність**, (про всяку річ)—**якість**; качественный состав лошадей—**склад коней, що до їх вдачі.**

Квартира, помѣщеніе — *помешкання*; кв. налог—**кватирний податок**; кв. довольствіе войск—**задоволення війська кватирами**; квартирное имущество—**хатне майно.**

Квасильный чан для обработки овчин—*кадівб, кадовб.*

Квитанція, росписка в полученіи—*квиток*; предварительная квитанція—**пактоток.**

Керосин—*карасин, гас.*

Кирпич—*цегла.*

Кислород—*кисень.*

Кислородный—*кисенний.*

Кистень—*кистень, обушок.*

Кичливый, спесивый—*кокошний.*

Кладбище—*кладовище.*

Кладчик—*кладільник, кладій.*

Кладь—*кладь, поклажа, вага.*

Классическій—*класичний.*

Классическая гимназія—*класична гімназія.*

Класс—*клас*; классовая борьба—**класова боротьба.**
Клевать—дзюбати.
Клеветать — наговорювати, обмовляти.
Клеймо—тавро.
Клещи—обценьки.
Климат—климат, підсоння.
Клѣтка—клітка, картка, ґратка; в клѣтку бумага—**папір клітковою.**
Клѣтчатый — картатий, ґранчастий.
Клюв—дзюб.
Клятва—клятва, присяга.
Книги носящій для продажи—книгоноша.
Книжная лавка, кн. торговля—книгарня.
Книгопечатаніе—друкування.
Книгопечатник—друкарь.
Книгопечатня—друкарня.
Книгопродавец—книгарь.
Кнопка—цвяшок.
Кнутик—батіжок.
Кнутовище—пужално.
Княжескій—князівський.
Княжество—князівство.
Коварный — лукавий, облудний, зрадливий.
Ковач—коваль.
Ковер—ковер, килим.
Коверкать—кривити, нівечити, псувати.
Ковка—кування, підковування
Ковш—ківш, коряк.
Ковыль—ковила, тирса, шовкова трава.
Когда—коли.
Кожа—шкура, ремінь; кожа годовалаго ягненка—линтварь.
Кожаний—шкуратяний, ремінний; кожанная узкая полоска для сшиванія и увязыванія сбруи—**ушивальник.**
Кожица на плодахъ или овощахъ—шкурупа.
Кожевник—кожумяка, чинбарь, гарбарь.
Кожевничество — чинбарство, гарбарство.
Койка—ліжко.
Кокс—кокус.
Кол—кілок, небольшіе колья для скрѣпы—**паколи.**
Колебаніе, сомнѣніе—вагання, хитання.
Колебать—хитати, коливати.
Колесник (телѣжный мастер, каретник)—стельмах.
Колесный—колісний, коловий.
Колесное, производство—стельмашество
Колесо—коло; небольшое колесо—колісце, коліща.
Количество—численність, кількість; количество рабочих дней и их распредѣленіе по соотвѣтствующим отраслям хозяйства школы—**кількість робочих днів та їх рсполог по відповідних галузях шкільного господарства.**
Количественный—чисельний; количественный состав—**склад, що до кількости**; количественный состав хозяйства в селах среди непривиллегированних сословій измѣнился очень мало—**склад господарств, що до кількости в селах серед радового стану людей, мало перевначився**; количество удобной и неудобной земли—**кількість удобної та неудобної землі.**
Колокольный—дзвоновий
Колокольчик—дзвоник
Колонизатор—осадчий
Колонизировать—осажувати.
Колонизація—осажування.
Колонія—слобода, осада; колонія душевно-больных—колонія божевільних

Колотило—калатало, клепало, стукачка.
Колыбель—колиска.
Колыбельный—колисковий.
Кольцо—кільце, обід, каблучка, рихва.
Колядовать—колядувати.
Командировать—відряжати.
Командировка—відряження; командировка служащих—**відряження служащих**.
Комедія—комедія; кукольная комедія—**вертеп**.
Комета—комета, мітла, віха.
Комиссія—комисія; комисія для оцѣнки отчуждаемых имуществ—**комисія за-для цінування майна, яке отбирають**.
Комитет по холодильному дѣлу—комітет в холодовій справі.
Комическій—комичний.
Коммерція—торг, гандель.
Коммерческій—торговий, гандельовий, комерційний.
Коммерческое училище—комерційне училище.
Компанія—спілка, товариство; акціонерная ком.—**спілка акціонерів**; войти в компанію—**пристати у спілку**.
Компаньон в каком либо предпріятіи—спільник, товариш.
Конверт—конверт.
Конвой—варта, калавур; под конвоем—**під вартою, за калавуром**.
Конвульсія—корчі, перелоги.
Конгресс—нарада, з'їзд вищих особ з ріжних земель в політичних справах.
Коневодство—кінництво.
Коневод—кінничий.
Конец—кінець, край.
Конечно, разумѣется—авжеж, звичайно.
Конкретный—наочний.
Конкурс—конкурс.
Конкурсное управленіе над имуществом несостоятельнаго должника—конкурсове управління майном неспроможного винуватця
Конный—комонний, кінний; конная скачка—біговисько.
Конопатить—конопатити, паклювати.
Конопать—конопать, пакля, клоччя.
Конскій завод—кінський завод.
Консультація юридическая—нарада правна.
Континент—суходіл.
Контрабанда—пачкарство; промышлять контрабандой—пачкарювати.
Контрабандний—пачкарський.
Контур—заркс.
Контрибуція—окуп, данина.
Концессія—концесія.
Концентрическій—односередній.
Конюх—кінник, конюх.
Конюшня—станя, стайня.
Копальщик—копач.
Копировальная бумага—копіювальний папір.
Копированіе—копіювання, списування.
Копировальный пресс—копіювальний прес, прес до копіювання.
Копія—випис, копія.
Копь—копальня, рудокопня; копь соляная—**солониця**; к. глины—**глинище**; к. извести—**вапнярка**.
Копье—спис, ратище, копіе.
Кордон—кордон; военный кордон—цеп.
Коренастый, приземистый—осадкуватий, корінчастий, корчастий.
Корешок (в переплетѣ)—спинка.
Корзина—кошик, кошовка, кошіль.
Корзинщик—кошикарь.
Корм, (пропитаніе)—стравня, харч.

Кормить—стравувати, годувати, живити, кормити, ситити
Кормовой—кормовий, годівельний; подножной корм—**паша**; кормовыя деньги—**стравне**.
Кормчій—стерник, стерничий.
Коростель—деркач.
Коротыш—оцупок.
Корпус-корпус.
Корпѣть—нидіти.
Корректор—справщик, правщик, виправщик.
Корыстный—пожиточний, користливий.
Корысть—користь, пожиток.
Корявый, потрескавшійся — репаний, кривий, корячкуватий.
Коряга—корч, корчі.
Косно—забарно, загайно
Косность—барі ння, гаяння.
Котел—казан.
Котельник—котляр.
Котельное производство—котлярство.
Котловина—улога, улоговина.
Котомка—торба, торбина.
Кофе—кофій, кава.
Кочет, кочеток—півень, когут.
Кочка в болотѣ, а также и зелень на кочкѣ—купина
Кошелек кожаний—калитка.
Кошма—повсть, повстина.
Кощунство, богохульство—блюзнірство.
Красиво, хорошо — чепурно, гарно, хороше, красно.
Красивый — чепурний, ладний, гарний, хороший.
Красота—ліпота, краса.
Крашеніе—красіння, фарбування.
Кредит — кредит, віра; мелкій кредит—**дрібний кредит**; дать в кредит—**дати на віру**; кредита мелкаго учрежденіе — **заклад дрібного кредиту**; за отсутствіем кредита — **через брак кредиту**.
Крик (вопль) — репет, репетування (з плачем), **лемент**.
Крик (шум)—ґвалт; крик насильственный — **ґвалтівний крик**; кричать, звать на помощь—**ґвалтувати**.
Крикливый—галасливий.
Кричать (вопить) — галасувати, репетувати, зпати; кричать караул — ґвалтувати, про-бі кричати.
Кровельный—укривальний.
Кровельщик—укривальщик.
Кровля—покрівля.
Кровный—кревний.
Кромѣ—крім, опріч.
Круг—коло.
Круговая порука-кругова порука
Кружечный сбор—карнавочний збір.
Кружка для сбора пожертвованій—карнавка.
Крупный—великий, здоровий; в крупных хозяйствах—**в більших господарствах**.
Крупорушка—круподерня.
Крученіе—крутіння, сукання.
Крыть—укривати.
Крыша—криша, дах.
Крышка в погребѣ (влазном)—лядa.
Крѣпость купчая—купча.
Крѣпостныя пошлины—кріпосне мито.
Крѣпкій—міцний.
Крѣпость — фортеця; крѣпость (твердость)—твердість.
Крюк—гак; крюк, багор—очепа.
Крючек—гачок.
Крючковатый—гакуватий.
Кузнец—коваль.
Купецъ—крамарь.
Купля—купівля, купля.
Курс-курс; прошедшіе полный курс и успѣшно выдержавшіе экзамен удостоиваются.... — **Ті, хто пройшов увесь курс та с поспіхом видержав іспит, удостоюються....**

Кусок—шматок.
Куст—*кущ*.
Кустарный—кустарний; **кустарныя** издѣлія—домашні вироби.
Кустарь дрібний промисловець, кустарь.
Куча, груда—купа; куча дров, особым образом сложенная при выпалкѣ угля—**ставець**.
Кушанье—страва.
Кушать—їсти, годуватися, живитися.
Кушетка—канапка.
К—до, на, під, к, ик; идти к кому—**іти до кого**; к востоку—**на схід**; к вечеру—**під вечір**

Л.

Лава—*лава*.
Лавина—снігова скиба.
Лавка—крамниця, крамна комора; ряды лавок — **крамні ряди**.
Лавочник—крамарь.
Лавочный—крамний.
Лагерь—табор.
Лагерный—таборовий, обозний.
Ладить, жить в согласіи—ладнати.
Ладно—лагідно, добре.
Ладный—лагідний.
Ладонь—долоня.
Ладья—човен.
Лаж—промінне, оплата проміну грошей.
Лазарет, госпиталь—шпиталь.
Лазурный, голубой—блакитний.
Лазурь, синева—блакить.
Лазутчик—вивідач, пластун.
Лайка—собача шкура, з якої роблять рукавички.
Лайкій—гавкучий
Лакомство—*ласощі*.
Лакомый, вкусный—ласний, ласий.
Лампа—*лампа*.
Ландыш—конвалія ландиш.
Ланита—щока.
Ланцет—пущадло.
Ларець, ларчик—скринька, шкатулка
Ласкать—голубити, пестити, *жалувати*.
Ласкательный—голубливий.
Ласточка—ластівка.
Лгать—брехати.
Лгун—брехун, брехач, чистобреха (хто дуже здатний брехати), скоробреха, стобреха (хто багато бреше).
Лгунья—брехуха, брехтя.
Лебедь—лебідь.
Легкій—*легкий*
Легко воспламеняемый—палахкий.
Легкомысліе—легкодумство.
Легкомысленно—легкодумно.
Легкомысленный—легкодумний.
Лед- крига, лід.
Ледник—льодовня.
Ледовитый—крижаний.
Ледоход—льодохід.
Леденка—громак.
Ледяное поле—крижане поле.
Ледяныя горы—крижані гори.
Лежалый—леглий.
Лежать—лежати, знаходитись.
Лежебок—лежень.
Лезвіе—лезво, гострій.
Лекарь—лікарь.
Лекарскій ученик—лікарський ученик
Лекарство—лікарство.
Лелѣять—пестити.
Лемех—леміш.
Лента—стьожка, стрічка.
Лепесток—лепістка, пелюстка.
Лепетать—белькотати.
Лестный—принадний.
Лесть—улесливість, влещування.
Летать—літати.
Летаргія—обмірання, замірання, летаргія.
Леток—вічко.

Летучій—летючий.
Летучая мышь—*каржан*.
Летѣть—*линути*; прилетѣть—прилинути.
Лечебное заведеніе—лічебниця.
Лечь—лягти.
Лещ—лящ.
Лжедонос - неправдий, кривдний донос.
Лжеприсяга — кривоприсяга, фальшива присяга, неправдива присяга.
Лжесвидѣтельство—неправдиве посвідчення, кривдне посвідчення, фальшиве посвідчення.
Лжесвидѣтель — неправдивий свідок, кривоприсяжник.
Лжесвидѣтельствовать — фальшиво свідчити.
Лживость—брехливість.
Лживый брехливий.
Ли—чи; так-ли—чи-так.
Либо—*або*.
Ливан—*ладан*.
Ливень—ливний дощ, злива.
Ликвидація—ліквідація; ликвидаціонная комиссія—**ліквідаційна комисія**.
Ликовать—радіти, радуватися, тішитися.
Лилія—*лілея*.
Лимон—*лимона*, цитрина.
Лимонный—лимоновий.
Линевать—лініяти, линованная бумага—лініяний папір.
Линія восходящая — поступна *лінія*.
Линія нисходящая — спускна *лінія*.
Линять—*линяти*.
Лист - *аркуш*.
Листва—листя.
Лиственный—листовний, листяний.
Листовой - листовий.
Литавры—*котли*, телембаси.
Литаврщик—довбиш.
Литератор—письменник.
Литература—література, письменство.
Литой—виливаний.
Лиходательство—давання хабарів.
Лихоимец—хабарник.
Лихоимство—хабарництво.
Лихой—*лихий*, злий.
Лиходѣй—лиходій.
Лицо, личность—*особа*; список лиц поименованных—**реєстр особ найменованих**.
Лицо вид, обличчя.
Лицевой—верхній; означенную на лицевой сторонѣ этого документа посилку получил—**визначену на верхній стороні цього документу посилку одержав**.
Лицедѣйствіе—лицедійство.
Лицезрѣніе—глядіння.
Лицемѣр—облудник.
Лицемѣріе—лицемірство, фальш, *облуда*.
Лицемѣрить—лицемірити, хвальшувати.
Лицепріятіе — сприятельство, угодництво.
Лицепріятный—угодливий, пристрастний.
Личинка — личинка, гробачок, черва (у бджіл).
Лично—особо, особисто, наочно.
Личный—особовий; личный наем—**особові найми**.
Личный — особистий; личная услуга—**особиста послуга**; личная обида—**особиста кривда, образа**; личная отвѣтственность — **власна одповідальність**.
Лишать—позбавляти; лишить—позбавити.
Лишеніе—позбавлення, лишеніе свободи—зневолення; лишеніе прав состоянія—**позбавлення прав стану**.
Лишенный—позбавлений.

Лишить—*позбавити*; лишить свободы—**поневолити**; лишить охоты—**знеохотити.**
Лишній—*зайвий.*
Лишним быть—*у-зайві бути.*
Лишь-бы—*аби.*
Лоб—*лоб, чоло.*
Ловец—*ловець, ловчий, мисливець.*
Ловить—ловити.
Ловкій—проворний, *моторний.*
Ловкость—зручність, *жвавність,* спритність.
Ловля—*лови.*
Ловушка—*пастка, лабети.*
Лодка—човен.
Ложбина—*вибалок.*
Ложний—неправдивий, кривдний, брехливий, фальшивий.
Ложь—*олжа*; лживый—*олживий.*
Лозунг—*гасло.*
Локоть—*лікоть.*
Ломкій—*ламкий,* крихкий.
Ломоть—*скибка,* шматок.
Лопнуть, треснуть—*репнути.*
Лоскутье—клапті, шмаття.
Лохмотья—дрантя, *лахміття.*
Лошадь—коняка; лошадь плохая—**шкапа, кандиба;** лошадиная кожа—**шкапина.**
Лощить—*лощити, полірувати.*
Луговод—*лугівничий.*
Луговодство—лугівництво.
Луговой сторож—*лугівник.*
Лужайка—муріг, муріжок.
Луна—місяць.
Лунатик—сновида.
Лунный, относящійся к лунѣ—місяцевий; лунная ночь—**місяшна ніч.**
Луска—лушпина, *лушпайка,* шкарлупа, шкаралупа.
Луч—промінь.
Лученспусканіе—світотеча.
Лучше—краще, *ліпше.*
Льгота—пільга, вільгота; пользующійся льготою—**хто користується пільгою.**
Льготний—**вільготний.**
Лѣвый—*лівий.*
Лѣнь—лінощі.
Лѣпить—**клеїти.**
Лѣса—рештування.
Лѣс—*ліс.*
Лѣсная область—*лісовий край.*
Лѣсорубочный договор—*лісорубна* умова.
Лѣсовед—*лісничий.*
Лѣсоводство—лісництво.
Лѣсовщик, (сторож лѣсной)—*лісник.*
Лѣсоистребленіе—знищення лісу; такса вознагражденія за потравы и лѣсоистребленіе—**такса відплати за спаш та знищення лісу.**
Лѣстница—драбина, сходи (в будинку).
Лѣстничныя ступени—щаблі.
Лѣто—*літо*; лѣтом—**улітку.**
Лѣчебница—лікарня.
Лѣченіе—лікування.
Лѣчить—*лікувати.*
Любезность—люблязність, ввічливість, ґречність.
Любезный—ґречний, *любий,* люб'язний, ввічливий.
Любить—любити, кохати.
Любознательность—допитливість, цікавість.
Любознательный—допитливий, цікавий.
Люди—люди.
Людской—людський.
Люк—ляда.
Люлька—колиска.
Люлюкать—колихати, заколихувати.
Лютость, свирѣпость—*лють.*
Ляганіе—брикання.
Лягать—*брикати.*
Лягливый—брикливий.
Лягушка—*жаба.*
Ляда—*галява,* згарище.
Лямка—*тягло,* шлея.
Ляшка—стегно.

М.

Магазин—крамниця (для торгу), **гамазей** (для хліба); книжный магазин—**книгарня**.
Магик, маг—чарівник.
Магистрат—ратуша.
Магическій—чарівний, чародійний.
Магія—чорнокнижство, чари.
Магнат—великий пан.
Магнит—магніт.
Мазаный—мазаний.
Мазилка—квач.
Мазильница—мазниця.
Май—травень.
Макароны—макарони.
Макать—умокати.
Маклер—махляр, фактор.
Маклерить—махлювати.
Маленько—трошки, трішки.
Малец—хлопець, хлопья.
Малина—малина.
Малозважный—малозначний.
Маловатый—смалкуватий, змалий.
Маловѣсный—легковажний.
Малоизвѣстный—маловідомий.
Малолѣтній—малолітній, недоліток.
Мало мальски—хоч трошки.
Маломѣрный—маломірний.
Малоопытный—невмілий.
Малороссія—Украіна, Русь-Украіна, Гетьманщина.
Мальчик—хлопець.
Мана—принада.
Манежить—манїжити, об'їздити.
Манер—взір, способ, побит, роб, штиб.
Манжеты—рукавички, чохли.
Маніе, мановеніе—мах, миг, кив.
Манифест—маніфест, універсал.
Мантія—керея.
Мануфактурный товар—крам.
Марать—каляти, мазати, бруднити, чорнити, ганити.
Маргаритка—стокротка.
Маркій—мазкий, плямистий.
Март—березіль, березоля.
Маска—машкара, личина.
Маскировать—личкувати.
Маслобойня—олійниця
Маслянистый, жирный—масткий.
Масса—маса.
Массивный—важкий, великий, литий, кутий.
Мастер—майстер.
Мастерить—майструвати.
Мастерица—мастериця, майстриця.
Мастерская—майстерня; ремесленная мастерская—**ремісниче майстерня**
Мастерство—майстерство, майстрування.
Масштаб—мірило.
Материк—щирець, суходіл.
Матеріал—матеріял; запасный матеріал—**знадібок**
Мать—мати, матір.
Маховое колесо—маховик.
Мачеха—мачуха
Мачта—щогла.
Мачтовый—щогловий.
Машинный—машиновий
Маятник—маятник, вагадло.
Мгла—имла, юга
Мглистый—имлистий.
Мгновеніе—мить, хвилька, мент.
Мгновенно вмить, миттю.
Мебель—мебель.
Меблировать—меблювати
Медальон—дукач, личман.
Медик—медик.
Медицинскій—медичний; медицинскій совѣт—**медична рада**.
Медленно—повільно, помалу.
Медленный—повільний, забарний.
Медлительность—повільність, —ности.
Медлить—баритися; замедленіе—обава; замедлять—обаряти; замедлить—забаритися.
Медовик—медяник.

Медовый—*медяний*.
Меж—між.
Межа—*межа*, грань.
Междометіе—*оклик*.
Международный—міжнародний.
Международное право—міжнародне право.
Междуусобіе—усобиця, *чвари*.
Межеваніе—межування.
Межевщик—землемір, *межевщик*.
Межевые знаки—кінці.
Меліоративный—меліораційний
Мелкій—дрібний; в мелких хозяйствах—**в дрібних господарствах**.
Мелководіе—мілководдя.
Мелколистый—дрібнолистий.
Мелочь—дрібниця.
Мель—*мілина*.
Мельник—*млинарь*, мірошник.
Мельница—*млин*.
Меньшинство—*меншість*.
Меньшій—*менший*, *молодший*.
Мергель—*маргель*, *рухляк*.
Мережа—*атір*.
Меридіан—південник.
Мерещиться—мріяти, *мачити*, майоріти, бованіти.
Меринос—*шпанка*.
Мертвенность—помертвілість.
Мертвенный—помертвілий.
Мертвец—*мрець*.
Мертвечина—мерлятина, *мерле*.
Мертворожденный—*мерчук*.
Мерцаніе—*блимання*.
Мерцать—*блимати*.
Месть—помста.
Металлическій—металичний, метальовий.
Метать—*кидати*, викидати; метать взор—**скидати оком**; метать жребій—**кидати жереб**.
Метаться—кидатися, *метушитися*, гасати.
Метельный—мітловий.
Метельщик—метільщик.
Метеніе—*метіння*.

Метель—хуртовина, завірюха; метельные заносы—**замети**.
Меткій—влучний.
Меткость—влучність.
Метла—мітла, *дряпак*.
Метод—спосіб.
Механизм—снасть.
Механик—механік.
Мечта—*марево*, *мана*, мрія, химера.
Мечтательность—мрійність.
Мздоимец—*хабарник*, *хапун*.
Мигать—*мигати*, *кліпати*, *лупати*.
Мигач—моргун, *кліпко*.
Милостивый Государь!—Шановний Добродію, Ласкавий Добродію!
Милосердіе—милосердя, *ласка*.
Милосердный—милосердний, *ласковий*.
Милостыня—милостиня.
Милость—милость, *ласка*, добро; Божьею милостью—**з ласки Божої**; сдѣлайте милость—**будьте ласкові**.
Миміограф—мимиограф.
Мимика—*миги*; разговаривать мимикою—**говорити на мигах**.
Мимо—повз, *поуз*, біля, побіля, проз.
Мимолетный—скоротечний.
Минарет—*башта* коло мечеті.
Миндаль—миґдаль.
Миндальный—миґдалевий.
Минер—підкопник.
Минерал—мінерал.
Министерство—міністерство.
Минный—миновый, підкопний, потайниковий.
Минувшій—минулий; минувшее очередное земское собраніе—минуле чергове земське зібрання.
Минута—хвилина.
Минутный—хвилевий.
Мираж—*марево*, *омана*.
Мир—*мир*, згода, *лагода*, *лад*.

Мирить—замиряти.
Мирный—мирний, тихомирний; мирный договор — **мирова умова.**
Мировой — мировий; мировой судья—**мировий**; мировой посредник—**мировий посредник**; мировой участок — **мировий участок**
Мировая сдѣлка—мирова.
Міросозерцаніе—світогляд.
Младенец—дитина, дитя.
Млекопитающійся— ссавець.
Много—багато, много.
Младшій—*менший, молодший.*
Многоглаголивый — великомовний.
Многогранный — гранчастий, *угластий.*
Многогрѣшный — великогрішний.
Многократный — многоразовий, кількаразовий.
Многолиственный — *рясний*, ряснолистий
Многомодность—велемодністъ.
Многоплодный—ростючий, плодючй, хлібодайний.
Многоразличный — розмаїтий, усякий.
Многорѣчивый—великомовний.
Многоцвѣтный—квітчастий.
Многоцѣнный—коштовний.
Многочисленный—численний.
Множество—*багато, сила, тиск, тьма*; множественное число—множне число.
Мнѣніе—гадка, думка; особое мнѣніе—**особлива думка, окрімна думка**; по мнѣнію ревизіонной комиссіи подлежит исключенію—**на думку ревізійної комисії належить до вилучення.**.
Мобилизація земельной собственности—мобилизація земельної власности.
Могучій, мощний—потужний.
Могущество—*сила*, міць, могутність.
Можно—можна.
Мозг—мозок.
Мозоль — мозоля, наростень, нагніток.
Мокрота—сльота.
Молнія—*блискавка.*
Молот — молоток; молот для ковки металлических частей при выдѣлкѣ трубок (люльок) —**кувальний молоток**; молот крупнаго размѣра для расплющиванія кусков латуни и желѣза—**тягун.**
Молотить—молотити.
Молотьба—молотьба.
Молотилка—молотілка.
Молчаніе—мовчанка.
Мойка—миття, прання, прття.
Моклак — глитай, жмикрут, скнара.
Молва—поговка, поголоска, поговіръ.
Молвіть—мовити, казати.
Молдавія—Молдава, Мултянська земля.
Молебствовать—*молебень правити.*
Молитвенник—молитовник.
Молитвенный—молитовний.
Молить, умолять—благати.
Молиться—молитись.
Молка—помил.
Молочное хозяйство—молочарство.
Молочнаго хозяйства руководитель—молочарь.
Молочник—молошник.
Молочный—молошний.
Молочные продукты—дійво, *набіл.*
Молчаливость—мовчазливість.
Молчаливый—мовчазний.
Молчальник—мовчан.
Молчком—мовчки.
Мол—мов, мовляв.
Монах—чернець.

Монашескій—черничий.
Монашество—чернецтво.
Монашествовать — черничити, ченцювати.
Монисто—намисто.
Монотонный—одноголосий.
Монументальный—вікопомний.
Моросить—мрячити
Морщина—зморшки.
Морщинистый—зморщений, поморщений.
Мост—міст; доска на мосту—мостина.
Мостовая—поміст, брук, (кам'яна мостова).
Мотовство—марнотратство.
Моток—міток; ½ мотка—півміток.
Мотушка—витушка.
Мотыка—копаниця.
Мотыль—метелик.
Мохна—мичка.
Мохнатый—волохатий.
Мочалка—віхоть, мийка.
Мочило—став, де мочять коноплі.
Мошенник—шахрай, мошенник.
Мошенничать—шахрувати.
Мошенническій—шахрайський.
Мошенничество—шахрайство.
Мошна—калитка.
Мощно—потужно.
Мощний—міцний, дужий, могучий, можний, потужний.
Мощь, сила—потуга.
Мрак—морок, мряка, темрява.
Мрамор—мармур.
Мраморный—мармуровий.
Мрачный—темний, тьмяний.
Мститель—месник.
Мстить—мстити.
Мстительный—местний.
Мстительность—мстивість.
Мудрено—хитро, мудро.
Муж—чоловік.
Мужественный — мужний, відважний.
Мужик—мужик, хлоп.
Мужицкій—селянський.
Мужчина—чоловік; на 100 мужчин приходилось женщин—**на 100 чоловіків приходилось жінок.**
Музыкальное училище—музичне училище.
Музыка—музика.
Музыкальный—музичний.
Музыкантскій—музицький.
Мука—борошно.
Мукомол—мельник, мирошник.
Мурава—моріг, моріжок, спориш.
Муравей—мурашка, комашка.
Муравейник — комашнище, муравник, мурашник.
Муравейный—мурашковий.
Мускул—мускул, мьязь.
Муслить—слинити.
Мусляк—замазура.
Мусор—груз, валява.
Мутить—каламутити.
Мутный—каламутний, брудний.
Мучить—мордувати.
Мучиться — мучитися, мордуватися, каратися.
Мучной—борошенний.
Мыкать—чесати (лен); **мыкать** горе—**бідувати.**
Мыкаться — сновигати, тинятися.
Мыс—ріг.
Мысленный—думний, гаданий.
Мыслитель—мисленик, думак.
Мысль—мисль, мислонька, дума, думка, гадка.
Мысленно—в думці.
Мытарь—митник, шахрай.
Мычать—мукати.
Мышеловка—пастка.
Мышленіе—мислення.
Мышь—миша.
Мышьяк—миш'як.
Мѣдник—котляр.
Мѣдническій—котлярський.
Мѣдничество—котлярство.
Мѣл—крейда.
Мѣловой—крейдяний.
Мѣна—міна, вимін.

Мѣновой — міновий, обмінний, замінний; мѣновая запись— **замінний лист**.
Мѣновщик — мінальник, міняйло.
Мѣнять — міняти, обмінювати, менжувати.
Мѣра — спосіб, захід; для свѣдѣнія и принятія мѣр— **за для відомости та добрання способів**; принять мѣры—**добрати способу**.
Мѣрило — мірево.
Мѣропріятіе — засоб, захід; мѣры провивопожарныя — **протипожежні заходи.**
Мѣрщик—міряльник, мірчий.
Мѣстечко—містечко.
Мѣстность—місцевість.
Мѣстный — місцевий; мѣстнаго самоуправленія орган - **орган місцевого самоврядування**.
Мѣсто—місце; мѣсто низкое— **під** (множ. ч. **поди**); мѣсто пограничное — **узграниччя**; мѣсто вообще—**містина, місцина**; мѣсто пожара—**пожарище**.
Мѣстожительство — житлище.
Мѣстонахожденіе — місто, де перебуває хто.
Мѣстопребываніе — місто перебування.
Мѣстоименіе — заіменник.
Мѣсто рожденія—родина.
Мѣсяц—місяць.
Мѣткій — влучний, влучак,
Мѣх—хутро.
Мѣховой — хутряний, смушевий, линтваревий.
Мѣшать — мішати, перешкоджати.
Мѣшаться — мішатися, плутатися, забиватися, встрявати.
Мѣшкать—гаятися, баритися.
Мѣшок — міх; мѣшок носящій с подаяніем—міхоноша.
Мѣщанин—міщанин.
Мѣщанскій — міщанський; Мѣщанская Управа—Міщанська Управа.
Мягкій — мнякий.
Мямлить — мимрити, харамаркати.
Мямля — копотун, макуха, лемішка.
Мясник—різник.
Мясо—мнясо.
Мясопуст -- пущення, заговіни.
Мясопустный — пущальний.
Мясоѣд — м'ясниці.
М'ята - мнята.
Мятежник — повстанець.
Мятежный — бунтовливий.
Мятеж—бунт, повстання, розрух, заколот, ворохобня.
Мягкость—мнягкість, м'якота.
Мягчить — мнякшити.
Мякина — полова.
Мятель — метелиця, завирюха, хуґа, заметь.
Мяукать—нявкати, нявчати.
Мяч - мнач, опука.

Н.

Наблюдать—стежити, спостерігати.
Наблюдательность — спостережливість
Наблюденіе—наглядання, спостреження, догляд, дозор.
Набожный—побожий.
Наборщик—наборщик.
Набредить—наверзти, наплести.
Набѣг—наскок.
Набѣло—набіло.
Навзнич—навзнак.
Навивка—навивання, намотування.
Навигація — плавба.
Наводить—наводити; наводить страх—**страху завдавати**..
Наводненіе—повідь.

Наводнять — *заливати, затопляти*
Навоз—*гній товарячий.*
Навозный—*гноевий.*
Навозное топливо—*гнойовий кирпич.*
Навой (принадлежн. ткацкаго станка)—*навій*, навой передній—*коло*; навой задній—*трибок*.
Наволока—*пошивка.*
Наворотень—*вулик, колодка.*
Навстрѣчу—*назустріч, наздиби, навперейми.*
Навѣрно—*напевне.*
Навѣс, сарай—*повітка.*
Навѣстить—*одвідати, провідати.*
Навѣт—*намова, наговор.*
Навык—*звичка, вправа.*
Навязчивый—*налазливий.*
Навязывать—*накидати.*
Нагайка—*нагай, канчук, малахай.*
Нагиб—*нагиб, нахил, колїно.*
Нагибать—*нахиляти, хилити.*
Наглухо—*міцно, щільно.*
Наглядность—*наглядність, взірність.*
Наглядно—*навіч*; наглядн учебныя пособія—*взірні шкільні підручники*; центральные и передвижные музеи—*осередкові та рухомі музеї.*
Наглядный—*наочний, взірний.*
Нагноиваться—*ятритись.*
Нагой—*голий.*
Награда—*нагорода.*
Наградный—*нагородний*; наградный список—*нагородний список.*
Наглость—*нахаба, нахрап.*
Нагрянуть—*надійти, над'їхати, надбігти (несподівано).*
Надежда—*надія.*
Надежный, вѣрный—*певный.*
Надзор—*догляд*; надзор ведется тщательный—*догляд ведеться пильний*; надзор за паровыми котлами—*догляд за паровими котлами.*
Надлежащій, своевременный, справедливый—*слушний, належитий.*
Надо—*треба.*
Надобность—*надоба, потреба.*
Надобный—*потрібний.*
Надоѣдать—*обридати.*
Надпись—*напис*; надпись члена управы на прошеніи—*напис члена управи на проханні.*
Надсмотр—*догляд.*
Надрыв—*надрив, надсада, порух.*
Надѣл—*надiл.*
Надѣяться—*сподіватися.*
Наем—*наймання*; наем на сельскія работы—*наймання на сельску роботу*; в наем—*у найми.*
Наемный — *наемний*; наемный труд в хозяйствах—*праця за гроші в господарствах*; наемная плата за квартиру—*комірне.*
Нажить—*надбати.*
Назад—*назад.*
Названіе—*назва, назвище.*
Назначать—*призначати*; назн. на должность—*настановляти на посаду.*
Называться—*зватися.*
Назначеніе—*призначіння*, совершенно не отвѣчают своему назначенію—*овсім не відповідають своєму призначінню.*
Назойливость — *налазливість.*
Назойливый—*налазливий.*
Наименованіе — *найменування*; наименованіе и подробный адрес отправителя—*найменування та простора адреса пересилача.*
Наказаніе—*кара.*
Наказывать—*карати*; наказать—*скарати.*

Накладывать—накладати, высверленное в болванкѣ для люльки вмѣстилище для табаку—**наклад**.
Наклонно—насхил.
Наклонный, наклоненный—похилий.
Наказ—наказ.
Наконец—на останці, на прикінці; в концѣ концов—**на решті**.
Накрест—навхрест.
Налаживать—настроювати, направляти, лагодити, справляти.
Наличный — лицевий, верхній; наличные деньги — **готові гроші**; **наличность готівка**.
Налог—податок; налог государственний—**державний податок**; поземельный налог — **земельний податок**; подоходный налог—**доходовий податок**; квартирный налог—**податок на помешкання**.
Наложенный платеж—накладна плата.
Налѣво—наліво.
Намекать—натякати; **намеком**—натяком; намекая—**натяки**.
Намѣреніе—замір.
Намѣренный—умисний; с намѣреніем—**умисно**; не намѣрено—**невмисно**, ненароком—**без заміру**.
Намѣстник—намісник.
Нанос—намул, наплинок.
Наносной—намульний, наплинний.
Нападать—нападати.
Напереди—спереду, попереду.
Написать—написати.
Наплыв—наплив.
Напоминать—нагадувати.
Направленіе—напрямок.
Направо—праворуч.
Направляться—простувати.
Напрасно—дарма.
Напрасний—даремний.
Направленіе—напрямок, **напрям**.
Напраслина—наклеп, **напасть**, дурниця.
Напримѣр—наприклад.
Напропалую—дозагину.
Напротив—навпаки, насупроти.
Напряженность—напруження.
Напряженный—напружений.
Напряжено—напружено.
Народ—нарід; народы бродячіе—**мандрівні народи**; н. осѣдлые—**народи осілі**; н. кочевые—**народи кочеві**.
Народный—народний; народное здравіе — **народне здоров'я**; народное образованіе — **народна освіта**.
Народничество—народовство.
Нарочный — умисний, навмисний.
Наругать—налаяти.
Наружно—з виду, з окола.
Наружность—верх, поверх, вигляд, взір.
Наружный—надвірний, зовнішній.
Нарушать—порушити, ламати.
Нарыв—пухирь, болячка.
Нарѣзаться—награтися, нагулятися, напустуватися.
Нарѣзы дѣлать, нарѣзывать—карбувати.
Нарѣзываніе, мѣтка—карб; поставить в счет—**на карб узяти**.
Нарѣчіе—наріччя (грам)—прислівник.
Населеніе—людність.
Населить—оселити, залюднити.
Населенный пункт—осада.
Насиліе—насильство.
Насильно—силоміць.
Насиліе производить—ґвалтувати.
Насильный—силуваний, зневолений.
Насильственно—ґвалтовно.

Насильственный — поневілений, ґвалтовний; насильственная смерть—**нагла смерть.**

Наскучать—набридати, надокучати.

Наслѣдник—наслідник, наступник, спадкоемець.

Наслѣдство—спадщина.

Наслѣдственность—спадковість.

Наслѣдственный — наслідний, спадковий.

Насмѣшливый—насмішкуватий, глузливий.

Насмѣх—наглум.

Насос—смок; н. пожарный—**пожарна труба, водотяг.**

Наставлять—научати.

Наставленіе—наука.

Настойчиво—настирливо, уперто, невідступно.

Настоятель—настоятель, парох.

Настоящій-теперешній—справжній, щирий.

Насущный — насущний, щоденний.

Наступленіе—наступ.

Насыщеніе—насит.

Насѣдка —[redacted]

Насѣкомое—комаха.

Наталкиваться—натрапити.

Натвердить — вбити, втовкмачити в голову, наказати.

На тощак—натщесерце.

Натравливать — травити, цькувати.

Натрепать—натіпати.

Натура—природа, вдача.

Натуральный – природний; натуральная повинность—**одбутки**

Наугад—навмання.

Наука—наука.

Научное изслѣдованіе—науковий дослід.

Научный—науковий.

Наущеніе—направа, намова, підмовляння.

Нахальный—нахабний.

Начало—початок.

Начальный — початковий; начальное образованіе—**початкова освіта.**

Начальник—начальник; начальница—начальниця; начальн. женской гимназіи—**начальниця дівочої ґімназії.**

Начет—начот, нацитування.

Начинаніе—захід; ходу—замір.

Начинать, предпринимать—заходжуватись.

Начислять—нацитувати, прицитувати, начисляти.

Національный вопрос—національне питання, національна справа.

Неблагонадежный—неблагонадійний, непевний.

Неблагопріятный—несприятливий.

Нёбо—піднебення.

Небольшой — невеликий, невеличкий.

Небрежность—недбальство.

Небрежный—недбалий.

Невзгоды, тяжелое время—знегідя, лиха година.

Невнятный—невиразний, незрозумілий

Невоздержанность—невитреманність.

Невоздержанный-невитреманий.

Невозможность—неможливість.

Невозможный—неможливий.

Невзрачный—непоказний.

Невзрачность—непоказність.

Невѣдомо—невідомо.

Невѣжливый—нечемний.

Невѣста—молода.

Негодный—негодящий.

Недвижимый—нерухомий.

Недвижимое имущество, недвижимость—нерухоме майно.

Недальновидный — короткозорий.

Недовольный—незадоволений.

Недовѣріе—недовірря.

Недовѣрчивый—недовірний.

Недоимка—недоплат.

Недоимочный—недоїмковий; недоимки сложенія — **скидання недоплату**; разсрочка недоимки **розстрочка недоплату**.

Недомогать—нездужати.

Недомысліе — недомисл, незрозуміння.

Недоразуменіе—непорозуміння.

Недоросль — недоліток, недоросток

Недоставать—бракувати.

Недостаток—недостача, нестатки, брак; недостатки скрывать—**личкувати**.

Нежеланіе—нехіть.

Нежели—ніж, аніж.

Незаконнорожденный — безбатченко, байстрюк.

Недружелюбный—неприязний.

Недействительный—недійсний.

Незавидный—аби-який.

Независимый—незалежний.

Нездоровый—хворий, недужий, слабий.

Незначительный—незначний.

Неизбежный—неминучий.

Неизвестно—незвісно, незнати; выехал ,неизвестно куда—**виїхав незнати куди**.

Неискренній—нещирий.

Неискренность—нещирість.

Неловко—ніяково.

Нелепый—недоречний.

Нелюдим—одлюдько.

Немедленный—негайний,

Немедленно—негайно, як найшвидче; незамедлительно—**не гаючись**; в возможно непродолжительном времени—**по змозі швидко**.

Ненавистник—ненавидник.

Ненастный—непогожий.

Необитаемый—пустий, безлюдний, дикий.

Необходимость — необхідність, надоба.

Необходимый—необхідний, потрібний.

Необыкновенный—незвичайний.

Неодушевленный — бездушний.

Неожиданно, от нечего делать—знечевья

Неожиданный—несподіваний.

Неопределенный—неозначений.

Неорганическій—неорганичний.

Неосторожный—необережний.

Неопытный—недосвідчений.

Неоспоримый—безперечний.

Неотложно—негайно.

Неотложный—негайний.

Неподвижный — нерухомий, недвижимий.

Непонятный—незрозумілий.

Непосредственно—безпосередне.

Непосредственный—безпосередній.

Неправильный — непоправний, помилковий, хибний.

Непременно—неодмінно.

Непременный—неодмінний; непременный член — непремінний член.

Непреодолимый—непереможний.

Непрерывно, подряд—поспіль.

Непрерывный—безперервний.

Непривиллегированный — рядовий; непривеллигированныя сословія—рядовий стан людности.

Неприкосновенность — недоторканість.

Неприкосновенный — недоторканий.

Неприменимый—непритульний

Непристойный — стидкий, сороміцький.

Неприсутственный день—табельний день.

Непріятный—прикрий, неприємний.

Непромокаемый—непромокний.

Непрочный—благий, благенький.

Несвоевременный—невчасний.

Несклоняемый—*безодмінoчний*.
Несмотря—не *дивлячись*.
Несмѣтный—*безлічний*.
Несовершеннолѣтній — недорослий, недолітній.
Несостоятельность - неспроможність; несостоятельность подрядчика—**неспроможність рядчика**; несостоятельность иска —**неспроможність позву**.
Неспособность—нездатність.
Неспособный—нездатний, недотепний.
Несправедливый—неправдивий.
Нестерпимый—нестерпний.
Несчастный — нещасливий, нещасний.
Несчастье—недоля, лиха година.
Неуважать—зневажати.
Неуваженіе—зневага.
Неуважительный—зневажливий.
Неугасимый—негаснучий.
Неударяемый—ненаголошений.
Неудача—невдача.
Неудачливый—невдатний, невдалий.
Неудовлетвореніе — невдоволення, недогода.
Неудовлетворительный — недогодний; санитарныя условія содержанія учащихся неудовлетворительны — **санітарні умови контентування учнів недогодні**.
Неужели—невже, чи вже, чи тож.
Неуживчивый—невжиточний.
Неумышленный—невмисний.
Неустойка—неустойка, неміра.
Неученый—невчений.
Нехорошій—недобрий.
Нечистоплотный—брудний.
Неявка—неявка; неявка гласных в собраніе—**неявка гласних в зібрання**.
Нива послѣ баштана—баштанище; нива послѣ картофеля—**картоплище**.
Нижеподписавшійся—що підписавсь за цим.
Нижеслѣдующій-*нижчеподаний*.
Низменность—низина.
Низменный—долішній.
Никакой—жадний; ни каким способом—**жадним побитом**.
Нисходящій—прямуючий до низу; нисходящій порядок—**порядок до меншого**.
Никто—ніхто.
Ничто—нищо; в ничто обратить—**в нівець обернути**.
Ничтожный—мізерний.
Нищенство—старцювання.
Нищій—старець, жебрак.
Но—та, але.
Новость—новина, новинка.
Новолуніе—молодик.
Ножик—ножик.
Ножны—піхви,—хов.
№№ (номера) статей по порядку—**№№** статів у ряд.
Норма—норма.
Норовить—норовити.
Носильщик—носій.
Носка—носіння.
Нотаріус—нотарь; нотаріальная сдѣлка—**нотарна умова**; нотаріальное положеніе—**нотарний статут**; нот духовное завѣщаніе—**спадковий запис**.
Ночной сторож—нічний вартівник.
Ночь—ніч.
Ноябрь—грудень.
Нрав—удача.
Нравиться—подобатись.
Нужда—потреба.
Нуждающійся крайне—нужденний.
Нужный—потрібний; ненужный —непотрібний.
Нынѣ—нині, ниньки.
Нырять—поринати.
Нѣжить—пестити.
Нѣкогда—колись.
Нѣкоторый—де-котрий.

Нѣмой—німий.
Нѣсколько—де-кілька.
Нѣт—ні, нема.
Нѣчто—де-що.

О.

Оба—обидва.
Обаяніе—приваба.
Обвиненіе—обвинувачування, обвина.
Обвинитель—обвинитель.
Обвинительный —обвинувательний; обвинительный акт—**акт обвинувачення**.
Обвинять—обвинувачувати, винуватити.
Обвиняемый—винувачений.
Обводить—обводити.
Обдуменность—обміркованість.
Обдуманний—обміркований.
Обезвреживаніе продуктов—позбавлення здобутків від вади.
Обезображеніе—знівечення.
Обезображенный —знівечений.
Обезображивать—нівечити.
Обезоруженіе—обезброєння.
Обезопасить—забезпечити.
Обезпеченость — забезпечення; обезпеченность населенія своим жильем—**забезпечення людности своїм житлом**; обезпеченность хозяйств своими рабочими силами—**забезпечення господарста своїми робочими**
Обезумѣть—збожеволіти.
Обезпеченіе—забезпечення, забезпека; обезпеченіе доказательств—**запука доказів**.
Обезьяна—мавпа.
Обезчестить—зганьбити.
Обер-прокурор Святѣйшаго Синода—обер-прокурор Найсвятійшого Синоду.
Обжалованіе—оскаржіння; обжалованіе постановленія—**оскаржіння постанови**; обжалованіе распоряженія—**оскаржіння порядкування**.
Обзор—огляд, перегляд.
Обида—образа.
Обидчивость—образливість.
Обидчик—кривдник, напасник.
Обидѣть—скривдити.
Обиженный—скривджений.
Обитаемый—заселений.
Обитать—жити, мешкати.
Обладаніе—володіння, облада
Обладатель—володарь.
Обладать—володіти.
Область—край; из области земской статистики—**з поля земської статистики, з земсько-статисчного поля**.
Облегчать—полегчувати, улегчити.
Облегченіе—полегчення.
Обличать—виказувати, виявляти, доказувати.
Обличитель — виказчик, доводчик
Обложеніе—обложення, обклад; обложеніе налогом—**оподаткування**
Обложка (книги)—окладина.
Обман—омана, ошуканство.
Обманывать—одурювати, обманювати.
Обманщик—ошуканець.
Обмѣн—замна, вимін.
Обмѣр—обмір.
Обнародывать—оголошувати, ознаймити.
Обнаруживать—виявляти.
Обнаружить—виявити.
Обнимать—обіймати.
Обогатить—збагатити.
Обозначать—визначати.
Обои—шпалери.
Обольщать—звáблювати.
Обольщеніе—зваба, приваба, омана.
Обоняніе—нюх.

Оборот—зворот, відворот; оборотный капитал—**відворотний копитал**; оборотныя средства—**відворотні кошти.**

Оборудованіе—обставлення; оборудованіе помѣщенія—**обставлення помешкания;** оборудованіе дѣла—**улаштування справи.**

Обосновать—обґрунтувати.

Обоснованный—уґрунтований; основательно—**ґрунтовно.**

Обособленный—відокремлений.

Обоюдный—обопільний.

Обработать—опрацювати, обробити.

Обработка—оброблювання; **спосіб оброблювання землі.**

Образец—зразок

Образовывать—утворювати.

Образцовый—зразковий.

Образованіе—освіта, витворення, складання; образованіе оборотнаго капитала—**складання відворотного копиталу;** на образованіе учительских библіотек—**на утворення учительських книгозбірень.**

Образованный—освічений, утворений

Обратить—обернути.

Обратиться—обернутись.

Обратный—зворотний, виворотний; обратное дѣйствіе—зворотна дія.

Обращать вниманіе—зважати

Обращаться—обертатися, звертатися.

Обращеніе—обертання.

Обревизовать зробити ревізію; обревизованіе—перегляд.

Обременить—обтяжити.

Оброчный—чиншовий.

Обрубок, укрѣпленный паколами, при производствѣ ободьев—**забійня.**

Обрученіе—заручини.

Обрывать побочные отростки—пасинкувати, чухрати.

Обрывистый крутоярий.

Обрѣзать—обкраяти.

Обрюзглый—дутлий, задутий.

Обслѣдованіе губерніи—обслідування губернії, обслідування країни.

Обстановка окружающая—оточення; об. домашняя—**хатне вбрання.**

Обстоятельно—докладно.

Обстоятельство—обставини (звичайно множне число); обстоятельства, увеличивающія или уменьшающія вину—**обставини, побільшуючі чи зменшуючі провину.**

Обсудить—обміркувати.

Обсуждать—обмірковувати.

Обсужденіе—міркування, розсуд.

Обувать—озувати.

Обусловливать—умовою поставити.

Обходить—обходити; обходить закон **обходити закон**

Общій—спільний, загальний; вообще—заспіль, взагалі; общая численность населенія—**загальна численність людности;** общее собраніе отдѣленій суда—**загальне зібрання відділів суду;** общія судебныя мѣста—**загальні судові місця;** общее владѣніе—**спільне володіння;** общее пользованіе—**спільне користування.**

Общегосударственный—загальнодержавний.

Общедоступный—загальноприступний.

Общежитіе—спільне житло.

Общеніе—зносини

Общеобразовательный—загальнопросвітний; общеобразо-

вательная экскурсія—**загальнопросвітна екскурсія**.

Общественное постановленіе—громадська постанова; общественное призрѣніе—**громадське піклування**.

Общество—товариство, компанія, суспільство; общество взаимнаго кредита—**товариство обопільного кредиту**; сельско-хозяйственное общество—**сільсько-господарське товариство**

Община—громада.

Общинный—громадський

Общій, всеобщій—спільний, загальний; общія свѣдѣнія—**загальні відомости**; в общем—**вкупі**.

Объединяться, собрать вмѣстѣ—купитись.

Объем—обсяг.

Объявить, извѣстить—ознайомити, освідчити.

Объявленіе—оповістка, оголошення, оповіщення, декларація; объявленіе приговора суда—**оголоска судового присуду**.

Объясненіе—пояснення; объясненіе присяжнаго повѣреннаго—**пояснення присяжного повіреного**.

Объятія—обійми.

Обыкновенный—звичайний.

Обыск—трус; производить обыск—**трусити**.

Обычай, обыкновеніе—заведення, звичай.

Обычный, обыкновенный—звичайний.

Обязанность—обов'язок; принять на себя обязанности—**взяти на себе обов'язки**.

Обязанный—повинний.

Обязательно—обов'язково.

Обязательный—обов'язковий.

Обязательство—зобов'язання повинність, повинний лист; обязательство—(для однієї сторони)—**повинність**, (для обох сторон)—**умова**.

Обязываться—обов'язуватись, брати обов'язок.

Овладѣть—опанувати.

Овраг—яр, ярок, яруга; овраг неглубокій—**перєярок**; овраг с обрывистыми краями—**провалля**; овраг поросшій лѣсом—**байрак**.

Овца—вівця.

Овцевод—вівчарничий, вівчарь.

Овцеводство—вівчарство.

Овчинник (скорняк, мѣховщик)—кушнір, ра.

Оглавленіе—оглав.

Огнеопасный—горючий; неогнеопасный—**негорючий**.

Огнестойкій—огнетревальний.

Огнетушитель—гасило, гасильник.

Огнеупорный—непальний.

Оговаривать—обмовляти, виказувати.

Оговор—обмова, осуд.

Огорода—город.

Огородныя сѣмена—огородне насіння

Ограбить—ограбувати.

Ограниченіе—обмеження.

Ограниченный—обмежений

Ограничительный—обмежуючий.

Ограничивать—обмежовувати.

Огромный—величезний.

Одежда—одежа, одягало.

Одинаково—однаково.

Одинаковый—однаковий.

Одинокій—самотній.

Одиноко—самотою.

Одичать—здичавіти.

Одновременно—одночасно.

Одногодичный—однорічний.

Однократный—одноразовий.

Однолѣтній—однорічний.

Однообразный—одноманітний.
Одностворчатый—одинарний.
Односторонний—однобічний.
Одобрить, утвердить—**ухвалити.**
Одолжить—позичати.
Одолѣть—подолати.
Одушевленный—душевний; неодушевленный—**бездушний.**
Одѣвать—одягати
Одѣваніе—одягання.
Одѣтый (хорошо)—**одягний.**
Одѣяло—одіяло.
Ожесточенный, упорный—**завзятий.**
Ожиданіе—чекання.
Ожидать—чекати.
Озаботиться—подбати.
Означать—означати, помічати.
Оказать содѣйствіе—допомогти.
Окаменѣлость—скам'янілість.
Окаменѣлый—скам'янілий.
Оклад—оклад; оклад жалованья—платня; годовой оклад жалованья—**річна платня.**
Окладной—окладний, податковий; окладной лист—**окладний лист.**
Окно—вікно; верхній поперечный брусок окна (кустарнаго)—**причоловок**; продольный брусок створчатаго окна—лиштовка; в окнѣ форточка—**кватирька**.
Оковы—кайдани.
Окончаніе—скінчення.
Окончательно—остаточно.
Окончательный—останній, остаточний; окончательное рѣшеніе Судебной Палаты—**останній присуд Судової Палати.**
Окоп—окіп, окопу, шанець.
Округ—округа; Учебный Округ—Шкільна Округа; Округ Путей Сообщенія—Округа Шляхів.
Окружать—отбчати.
Окружной Суд—Окружний Суд.
Октябрь—листопад.
Онѣмѣть—оніміти.
Опасно—небезпечно.
Опасность—небезпека.
Опасный—небезпечний.
Опека—опіка; опека над малолѣтними—**опіка над недорос-[illegible]**
Опекун—опікун.
Опекунское управленіе—опекунське управління.
Операція—операція.
Оперировать—оперувати.
Опечатать—облечатати, накласти печаті.
Опечатка—друкарська помилка.
Опираться—спіратись.
Описаніе—опис.
Описательный—описовий.
Опись—опис; опись недвижимаго имущества—**опис нерухомого майна.**
Оплата—оплат, виплат.
Оплачивать—сплачувати, виплачувати.
Оплот, твердыня—твердиня.
Опоздать—спізнитись.
Опозорить—зганьбити, ославити.
Ополченіе государственное—державне ополчення, державне узброювання; ратник ополченія—**ратник ополчення.**
Оправданіе—виправдання.
Оправдательный—виправдуючий.
Оправдаться—дати вивод, обілитись.
Опредѣленіе—означення, визначення, постанова, вирок.
Опредѣленный—призначений, визначений, певний, сталий; опредѣленных свѣдѣній не имѣется—**певних відомостей нема**; сказать опредѣленно нельзя—**сказати напевно не можна.**
Опредѣлять—вирішати, визначати; опредѣлять цѣну—**покласти, визначити ціну.**

Опроверженіе — спростування; опроверженіе слуха — **спростування поголоски.**
Опрос—опитування.
Опросить—опитати.
Опрятность—охайність.
Оптом—гуртом, загалом.
Опустошить—пустошити.
Опустошительный—згубний.
Опухоль—опух.
Опухшій—опухлий.
Опыт—досвід.
Опытная станція — **дослідича** станція.
Опытное поле—дослідниче поле, спробне поле.
Опытный — досвідчений; испытывать, узнавать по опыту— **досвідчатись.**
Опытный — спробний; опытное сельско-хозяйственное мѣропріятіе — **спробний сільськогосподарський засоб.**
Опьяненіе—сп'янілість.
Оратор, витія—речник.
Организація—уклад, устрій; алфавитная книга членов организаціи — **алфабетна книга членів укладу.**
Орудіе—струмент, знаряддя.
Оружіе—зброя.
Орфографія—правопис.
Осада—облога.
Осадки—опади.
Осадок—гуща.
Освидѣтельствованіе— освідчення, оглядіння.
Освидѣтельствовать — оглядіти.
Освободить—визволити, увільнити; освободить, дать волю **розв'язати світ.**
Освѣщеніе—освітлення, світло.
Осина—осика.
Оскорбленіе—образа.
Оскорблять—ображати.
Осматривать, обращать вниманіе—оглядати; обращая вниманіе—**з огляду.**
Осмотр, обзор—огляд.
Осмотрительность—обачність.
Осмотрительный—обачний.
Основа, почва—ґрунт, засада.
Основаніе—підстава; на основаніи резолюціи члена управы— **на підстави резолюції члена управи;** основаніе иска—**підстава позву.**
Основатель, учредитель—фундатор.
Основать—заклости.
Основной оклад — ґрунтовний оклад.
Основывать, обосновывать—основувати, засновувати, уґрунтовувати; основной—ґрунтовний.
Особенно—особливо.
Особенность—властивість, особливість.
Особенный—особливий; отдѣльный—**опрічний.**
Особое мнѣніе—особиста думка; остаться при особом мнѣніи— **зостатись з особистою думкою.**
Оспа—віспа.
Оспаривать—сперечатися, змагатися.
Оставить—облишити.
Оставленіе—позоставлення; оставленіе без движенія ходатайства — **позоставлення заступництва без руху;** оставить за штатом—**зоставити по за штатом.**
Остальное, остаток—решта; да и все тут—**та й решта;** в конец, совершенно— **до-щенту;** наконец—**нарешті.**
Остановить—припинити.
Остановиться—зупинитись, спинитись.
Остатки—послідки, останки.
Остаток—остача, решта, лишка.
Осторожно—обережно; неосторожно—необережно.

Осторожность—обережність.
Осторожный—обережний.
Острить - гострити.
Осуждать—поносити.
Осужденіе—осуд.
Осужденный—осуджений.
Осушить—висушити.
Осуществить—здійснити.
Осѣдлать—осідлати.
Осѣдлость—осілість.
Осыпаніе—обсипання.
Ось - вісь.
Осязаніе—дотик
Отблагодарить—віддячити.
Отобрать—відібрати.
Отборный—добірний.
Отвергать — одкидати, неприймати.
Отвлеченный—уявний.
Отвод - одвід; отвод стороны—**одвід сторони.**
Отводить—одводити.
Отвѣсно, перпендикулярно—сторч.
Отвѣт—одповідь, відповідь.
Отвѣтственность — одповідальність; отвѣтственность земских служащих—**одповідальність земських служащих.**
Отвѣтственный—відповідальний.
Отвѣтчик—відповідач, одвічальник.
Отвѣчать—одповідати.
Отговорка—відмовка.
Отдать—віддати.
Отдача под надзор—**віддання під** догляд.
Отдѣл—відділ, розділ; отдѣл земельных улучшеній—**відділ земельних поліпшень.**
Отдѣленіе—відділ; отд. Распорадительное—**Распорядчий відділ**; отд. Дорожностроительное—**Дорожно-будівничий відділ**; отд. Благотворительное—**Добродійний відділ**; отд. Экономическое и Кустарное—**економічний та кустатарний відділ**; отд. сельско-хозяйственное — **сільсько-господарський відділ**; народнаго образованія—**народньої освіти**; страховое—**страховий відділ**; або **відділ забезпеки.**
Отдѣлиться—відділитися.
Отдѣлка — оброблювання, обробка.
Отдѣльно, врозь—порізно, нарізно, на отшибі.
Отдѣльность—окремність.
Отдѣльный — окремий, особий, відокремлений.
Отец—батько.
Отечество—батьківщина.
Отзыв—відзив, відклик; отзыв на рѣшеніе суда—**одмова на присуд**
Отказ - відмова
Отказаться — зректись, одмовитись.
Отклоняться—одхилятись.
Откос—узбіг, косогір.
Открывать — відкривати, відчиняти.
Открытіе—відкриття; до открытія Пенсіонной кассы — **до відкриття Пенсійної каси**; открытое засѣданіе—**відчинене засідання.**
Открытіе, в смыслѣ изысканія—визнання, винахід.
Открытое письмо — відкритий лист.
Открытый — одчинений, одкритий.
Отлично—найкраще.
Отлогій — скатистий, спуховистий.
Отложеніе відкладання, відклад.
Отложить - відкласти.
Отлучка відлучка; отлученіе от церкви—**відлучення церковне.**
Отмычка - відмичка.
Отмѣна—скасування, відміна.
Отмѣнить, уничтожить—скасувати, покасувати.

Отмѣтить—зазначити.
Отмѣтка—помітка, замітка, одмітка, прикмета, признака, знак.
Отмѣчать, помѣчать—значити.
Отнести—віднести; отнести расход на слѣдующія статьи смѣты—**віднести видаток на отсі статті смети.**
Относительный—відносний, относительная распространенность почв—відносна роспросторенність ріжних почв.
Относиться — стосуватись, ставитись.
Относительный—стосунковий.
Отношеніе — відношення, стосунок; на отношение от 5 сего мѣсяца .... за №—**на відношення од 5 сього місяця .... за №**; отношение (бумага)—**лист.**
Отобраніе—відібрання.
Отопленіе — отоплення, отопка; отопленіе печами и плитами—**отопління печами та плитами.**
Отправлять—відправляти.
Отпуск — одпуск, відпускання; отпуск кратковременный — **короткочасний одпуск**; отпуск лекарств—**відпускання ліків**
Отрава—отрута, труїзна.
Отравленіе—отруювання.
Отрицательно — заперечно, відмовно.
Отрицательный — заперечний, відмовний.
Отрубок (от загнутого обода)—втинок.
Отрывистый—уривчатий.
От руки—від руки.
Отрѣзать, отрубить — утинати, утнути.
Отрѣшать — усувати, звільняти з посади.
Отрѣшеніе—усування; отрѣшеніе от должности — **усування з уряду**
Отряд—валка, ватага, загін,—гону, виряду; ярмарочный отряд—**ярмарковий виряд.**
Отсрочка—відклад; отсрочка по воинской повинности — **відклад військового одбутку.**
Отставать — отягатись, приставати.
Отставка—абшит.
Отставной, уволенный — абтований.
Отстаивать—обстоювати.
Оттепель—одлига.
Оттиск—відбиток
Оттяжка—відволока.
Отцовскій—отецький.
Отчество—по-батькові.
Отчет—справоздання; отчет подлежит пересоставленю—**справоздання належить пересоставити**; отчет по забору пожертвованій—**справоздання в справі збірання жертв.**
Отчетность — обрахунок, одвічальність.
Отчетный—одвічальний.
Отчисленіе—одлічування, одлік.
Отчислять—одлічувати.
Отчуждать—відчуждати, позбувати.
Отчужденіе — відчуждення, позбуття.
Оффиціальный—урядовий.
Охватить—обсягати.
Охотиться—полювати.
Охотно—залюбки, охоче.
Охрана—охорона; охрана государственнаго порядка и общественнаго спокойствія—**охорона державного ладу та громадського спокою.**
Охраненіе—охоронення.
Охранитель—охоронець.
Охранительное судопроизводство—охоронне судочинство.
Охранительный—охоронний.
Охранять — охороняти, оберігати.

Оцѣнка—оцінка, цінування; **оцѣночныя работы**—оціночні роботи.
Оцѣнивать—цінувати.
Оцѣнщик—оцінщик, цінувальник
Очевидец—самовидець.
Очевидно—очевидно.
Очень—дуже, вельми.
Очередь—черга; очередь доклада—**черга докладу**; по возможности в первую очередь—**по змозі в першу чергу.**
Очередной—черговий; очередное земское собраніе — **чергове земське зібрання.**
Очертаніе—окреслення.
Очная ставка—очна ставка, зводини; давать очную ставку—**ставити на очі, ставити навіч, зводити.**
Ошибаться—помилятись.
Ошибка—помилка, хиба.
Ошибочно—помилково, помилившись; ошибочно показано—**помилившися показано.**
Ощупью—помацки.
Ощутительно—чутливо.
Ощутительность—чутливість.
Ощутительный—чутливий.
Ощущать—відчувати, почувати.
Ощущеніе—вчуття, чуття, почування.

П.

Пагуба—згубність, пагуба.
Падеж (грам.)—одмінок; падеж скота—падіж, пошесть.
Падчерица—пасербиця.
Пай—пайка.
Пайщик—спільник.
Пакет—пакет, конверт, коверта.
Пакость—капость.
Палач—кат.
Палка—палка, палиця, ломака.
Памятливый—пам'яткий.
Памятник—пам'ятник монумент.
Памятный—пам'ятковий.
Пансіон—пансіон.
Пансіонат—пансіонат.
Папка—папка.
Паразит—чужоїд.
Параллелограм—рівнобіжник.
Параллельный — рівнолежний, рівнодальний, рівнобіжний.
Парень—парубок.
Пари—заклад; держать пари—**битись об заклад.**
Парикмахер—стрижій.
Парламент—парламент.
Парня, особ. устр. печь для запариванія ободьев—**парня, сухопарня,** коли запарюють огнем, **варова** коли запарюють водяними парами.
Паровая машина—парова машина.
Паром—пором.
Пароход—пароплав.
Паспорт—пашпорт.
Паспортный устав—паспортовий статут
Пастух—пастух.
Пасынок—пасерб, **пасербик.**
Пасха—Великдень, пасха.
Пасѣчник—пасішник.
Патент—патент.
Патентный сбор — патентний збор.
Пахать—орати.
Пачка—пачка
Паять — лютувати; паяльная трубка—**клюхта.**
Педагогическій — педаґоґічний; Педагогическое бюро—**Педаґоґічне бюро**; педагогическіе курсы—**педаґоґічні курси.**
Пенсія—пенсія.
Пенсіонный—пенсійний.
Пеня—пеня, штрап.
Первенство—перевага перед..
Первобытный—первісний, первостайний.
Первозданный—первостворений.
Первоначальный — початковий. первісний.

Первый—перший; во первых—**по-перше**; во вторых—**по-друге**

Перебаллотировка — перебалотировка.

Перебор—перебір.

Перевод—переклад.

Перевод с иностраннаго—переклад з чужомовного.

Перевод по телеграфу—перевод телеграфом.

Переводить—перекладати.

Переводчик—перекладчик.

Перевозить—перевозити.

Перевозка—перевозіння.

Перевѣрять—перекручувать.

Перевѣс—перевага.

Передача—передавання, передача; передача доклада на заключеніе уѣзднаго земскаго собранія—**передавання докладу на висновок повітового зібрання.**

Передвиженіе—передвигання.

Передержка по смѣтѣ—передержка по сміті.

Передовѣріе—передовірря, передовіреність.

Передопрос—передопит.

Передѣл наслѣдства—переділ спадщини.

Перезаклад—перезастава.

Перезакладывать — перезаставляти.

Перемиріе—перемирря.

Перемѣщать—переміщати.

Перемѣщеніе—переміщення.

Перенимать—порейматн.

Перенос—переноска.

Переоцѣнка—переоцінка; переоцѣнка принятых на страхованіе имуществ—**переоцінка взятих в забезпеку маєтків.**

Перепечатаніе—передрук.

Переписка—переписка, листування; текущая переписка—**текуча переписка**; общая переписка—**загальна переписка.**

Переплет—оправа, обкладина.

Перерасход—перетрат, переросход; доассигновать перерасход—**доасиґнувати перетрат.**

Перерыв перерва; перерыв в занятіях недопускается—**перерва праці невільна.**

Переселеніе—переселення.

Пересмотр—перегляд.

Пересоздать—перетворити.

Перестраиваніе—перебудовання.

Перестрахованіе — перестрахування; перестрахованіе имущество от огня — **перестрахування маєтків від огню.**

Перестройка—перебудова.

Переустройство—перетворення.

Переход—перехід

Переходить—переходити; переходящія суммы—переходячі кошти.

Перец—перець, паприка.

Перечень—перелік, реєстр; перечень постановленій—реєстр постанов.

Перечислять—перелічувати, перераховувати; перечисленіе—перелічування, перелік.

Перечить—суперечити.

Перешеек—шия.

Період—період, період земских собраній—**період земських зібрань.**

Періодическій—періодичний.

Перпендикуляр—сторчень.

Перспектива—перспектива.

Песок—пісок.

Песочный—пісковий.

Печаль—журба.

Печально—журно.

Печатать — друкувати; напечатать надрукувати.

Печать Управы—печать Управи.

Печь—піч, груба.

Пещера—печера.

Пир. угощеніе—учта.

Писанье—писання.

Писатель—письменник.

Писательскій—письменницький.

Письменность—письменство.
Письменный—писаний, листований; письменный стол—**стіл до писання**
Письмо—лист, письмо.
Письмоводитель—письмовод.
Питательный—тревний.
Питаться—живитись, годуватись.
Пишущая машина—машина для писання, писальна машина, писарка.
Пища—пожива, страва, їжа.
Плавный—плавкий.
Плакать, стонать—квилити
План—план; план на постройку зданія—**план за-для збудування будинка.**
Пласт—шар.
Плата, заработок—дохід,—ходу; плата—виплата, платіж, взысканіе платы за лѣченіе—**зиск виплати за лікування.**
Платеж—плата, оплаток, платіж; с наложенним платежем—**з накладною платою.**
Платежний—платіжний; платежная росписка—**платіжний квиток.**
Плательщик—платник.
Племянник—небіж,—ожа.
Племянница—небога.
Плетиевый—плетений.
Плечо—плече, рамено.
Плодородный—плодючий.
Плоскогоріе—плоскорінень, високорінень.
Плоскость—площина.
Плотник—тесля, майстер.
Плотничать—теслювати, теслярувати
Плотничій—теслярський.
Плотность населенія—щільність людности; густота населенія—гущина людности.
Плотный—густий
Плохо—недобре, погане, кепське.
Плохой—негодящий, поганий, кепський.
Площадь—площа, майдан; площадь постройки—**площа будівлі**; площадь обрабатываемой земли—**площа землі, яка обробляється.**
Плутовство, запутанное дѣло—плутня, плутощі.
Плѣнник—бранець.
Плѣнница—полонянка, бранка.
Плѣсень—цвіль.
Побудительный—спонукаючий.
Побуждать—підбивати, понукати.
Побужденіе—спонукання.
Побѣг—утеча; побѣг, отпрыск—пасинок, паросток, пагонь.
Побѣдитель—переможець.
Повальный, обыск—загальний трус.
Поведеніе поводіння; уволено за дурное поведеніе—**увільнено за недобре поводіння**; поведеніе учеников—**поводіння учнів.**
Повелѣвать—наказувати.
Повелѣніе—наказ, розказ.
Поверстный—верстовий.
Поверх—на, над, по.
Поздорить—посердитись.
Повиноваться—слухатись.
Повиновеніе—слухняність
Повинность—повинність; повинности земскія—земські повинности.
Повинную принести—**признатися.**
Повод—повід, привід.
Повредить—пошкодити, попсувати.
Поврежденіе—пошкодження, шкода.
Повтореніе—повторення.
Повторять—повторювати.
Повышать—підіймати, піднімати, підвищувати.

Повышеніе — підвищення, піднаття.
Повѣренный, довѣренное лицо - вірник.
Повѣствованіе — *оповідь*, *оповідання*.
Повѣстка —повістка.
Повѣствовать —оповідати.
Погашать (долг) - виплачувати.
Погашеніе - повернення.
Погибель — загин.
Погибнуть — загинути.
Поглощать — *жерти*.
Поговорить —побалакати.
Погонная сажень—подовжний *сажень*.
Погорѣлец —погорілець.
Погост —цвинтарь.
Погреб —*льох*.
Погром --руйновання.
Подавно, тѣм болѣе —тим, *паче*, поготів.
Подарок - подарунок.
Податель —подавець, подавач.
Податной податний, податковий
Подать податок.
Подача—подання.
Подбивать, подстрекать—призводити.
Подвал - *підвал*
Подвергаться—підпадати, підлягати.
Подвижной —рухливий.
Подворная перепись—подворний перепис; по данним подворной переписи 1910 г. сословний состав населенія Полтавской губ. представляется в таком видѣ - **подворний перепис 1910 р. склад людности, що до стану на Полтавщині, з'являє в такому вигляді.**
Подвѣдомственный —залежний, підлеглий.
Подговор - підмова, намова.
Подговаривать - підмовляти.
Подготовительный—підготовчий.
Подготовить— виготовити, наладити.
Подготовка—підготування.
Подданный - підданий.
Подданство - підданство.
Поддерживать - підтримувати.
Поддѣлывать - підробляти.
Поддѣльный — підроблений.
Поденщина—поденщина.
Поджигатель - палій.
Поджог—*підпал*.
Подкат—повітка, повіть.
Подкидыш—підкидько, покидько.
Подкуп—підкуп.
Подкупать—підкупати.
Подкупный—підкупний.
Подлежать — належати, підлягати.
Подлежащій — належний, належитий; подлежащее (грам.)— підмет.
Подлинник—первопис, первотвір; подлинный за надлежащим подписом—**первопис за належитим підписом**; с подлинным вѣрно — **з первописом** *вірно*.
Подлинность— певність.
Подлинность подписи—певність *підпису*.
Подлинный - *справжній*.
Подлог - підлог, *підбор*.
Подметныя письма — підкидні *листи*.
Подмога—підпомога.
Поднять— порушити.
Подогрѣвать—підогрівати.
Подождать — стривати, зачекати.
Подозрительность—підозрилість, —лости.
Подозрительный, заподозрѣный — підозрений
Подозрѣвать—підозрювати.
Подозрѣніе—підозріння.
Подписать—підписати.
Подписка—підписка, зарука; дать подписку—**дати заруку**.

Подписная плата за изданіе — підписна плата за видання
Подписчик—передплатник.
Подпись - підпис; к подписи— до підпису.
Подражать — наслідувати, брати приклад.
Подраздѣленіе — поділ, підрозділ.
Подробность—подробиця.
Подробный—дрібний, докладний.
Подросток 'підліток.
Подруга—товаришка.
Подряд — ряда, підряд.
Подряд (нар.)—поспіль.
Подрядчик — рядчик.
Подсудимый —підсудник, підсудний
Подсудность — присуд.
Подсудный —підлеглий судові.
Подсчет —підсчитування.
Подтверждать — подтвержувати.
Подтвержденіе — ствержения, потверження.
Подходящій -підхожий, слушний; по неимѣнію подходящаго помѣщенія — **через брак підхожого помешкання.**
Подчиненный -- залежний, підлеглий.
Подчиняться -- підлягати, залежати, коритись.
Подчистка—підчистка.
Подшивка —підшивання.
Подъем на гору — взвоз, узвіз.
Поединок — герць, поєдинок.
Пожадничать—поласитись.
Пожаловать—нагородити.
Пожалуйста—будь ласка.
Пожар — пожежа; пострадавшій от пожара — **погорілець**; пожарная команда — **огнева сторожа**; пожарная дружина— **пожежне товариство.**
Пожеланіе побажання.
Пожелать — забажати, побажати
Пожертвованіе — жертва, пожертвування.
Пожизненный доживотний; пожизненное владѣніе — **доживотне володіння.**
Пожилой — пристарий, підстаркуватий.
Позаимствованіе позичка; позаимствованіе из страхового капитала — **позичка з страхового скарбу**, або **стр капиталу.**
Позвоночный столб — хребтина.
Поздно—пізно; **не позже** — не пізніше.
Поздравительный—поздоровний, привітний.
Поздравленіе — поздоровлення, привітання.
Поздравлять — поздоровляти.
Поземельный — земельний; Поземельный банк — **Земельний банок.**
Познавательный — дознаючий.
Познавать—дознавати.
Позолоченный—золотистий, злотистий.
Позор—ганьба.
Позорный—ганебний.
Позорящій—ганьбуючий.
Поимка —зловлення.
Пока — поки.
Показаніе - свідчення.
Показатель — викажчик; получим такіе показатели смертности в каждой из возрастных групп населенія—**маємо таких покажчиків рівня смертности для гуртів людности з віком таким-то.**
Показательный — показний; показательное поле — **показне поле.**
Показать — показати.
Покатый —пологий, пологуватий.
Покаяніе покута.
Поклон -поклін, привіт.
Покой —спокій.
Покойник —небіжчик.
Поколебать—захитати.
Поколѣніе —покоління.

Покрытіе — покриття; покрытіе расходов покриття **витрат**
Покупатель—покупник, покупець.
Покупка—купля, покупка.
Покупная матерія—крамнина.
Покушеніе—замах.
Полагать, принимать во вниманіе—уважати, вважати.
Полагаться – покладатись.
Полгода—півроку.
Полдень—пiвдня.
Полдник - підвечірок.
Полевод —пільничий, рільничий
Полевой сторож—польовий сторож.
Полеводство—пільництво, рільництво.
Полезный — користний, пожиточный.
Полет—лiт, льот.
Пол из досок—лідлога, помiст, пiл, полу.
Полис – страхова умова, поліс.
Политика –політика.
Политическій ·політичний.
Полномочіе—припорука, уповаження, мандат; уполномочить —уповажнити; истеченіе полномочія—**кінець уповаження.**
Полнота—повнява, цілковитість; полнота обзора —**цілковитість огляду.**
Половодье—повідь,
Положеніе (географ.)—росполог; (админ.) — стан, становище; статут, установа; в каком положеніи находится—**в якому стані перебува.**
Положительно—певне.
Положительный —сталий.
Полость--порожнина.
Полугодіе—полурік, півроку.
Полукожник—габелок.
Полуостров—півостров.
Полученіе – відібрання, одбірання; с полученіем сего—**відібравши.**
Получить—відібрати. одержати.

Польза—користь.
Пользованіе — **користування;** пользованіе казенной квартирой – **користування казенним помешканням.**
Плюбить—покохати.
Полюс—бігун.
Поляна—полянина; поляна лѣсная—**галява. пролісок**; поляна на лугу—**пролуковина.**
Полярнчй круг—полярне коло.
Помарка — зачиркування, перечиркування.
Помимо, кромѣ—опріч.
Помилован'е - помилування.
Помириться. сойтись—погодитись.
Помогать, содѣйствовать—сприяти.
Помочь, пособить—зарадити.
Помощник – помішник, товариш; помощник присяжнаго повѣреннаго – **помішник присяжного повіреного.**
Помощь, совѣт—порада, поміч, допомога.
Помѣсячний—щомісячний.
Помѣха—перешкода.
Помѣщеніе—помешкання.
Помѣщик—дідич.
Понемногу—потроху, помалу.
Пониженіе —зниження.
Понимать—розуміти.
Понуждать—спонукати.
Понятіе—поняття, розуміння.
Понятливость, смѣтливость, находчивость—спритність.
Понятный –зрозумілий.
Понятой—понятий.
Поощрять--заохочувати.
Попадать, дѣлать во время—потрапляти.
Поперек - упоперек.
Попеченіе дбання, піклування.
Попечитель—попечитель, піклувальник.
Попечительный совѣт—попечительна рада, піклувальна рада;

почетный попечитель—**почесний попечитель, поч. пілкувальник**; настоящее прошеніе посылается на заключеніе попечительнаго совѣта—**се прохання засилається на розв'язання попечительної ради.**

Пополам—наспіл.

Поправка—поправка; всякія поправки и подчистки должны быть оговорены—**усякі поправки і підчистки треба оговорити.**

Попускать—потурати.

Попутный—ходовий.

Порицаніе—догана, осуд.

Порок—хиба, порок.

Портить—псувати, нівечити.

Портной—кравець.

Порубка—поруб.

Поруганіе—наруга.

Поручать—доручити

Порученіе—доручення; на основаніи порученія—**на підставі доручення.**

Поручитель—заручник, ручитель, рукоїмця.

Поручительный—доручальний.

Поручительство—зарука.

Порча—псування, нівечення.

Порядок—ляд, ряд; — №№ по порядку—**№№ під ряд**; порядок дня—**денний порядок**; привести в порядок—**упорядкувати, уладнати.**

Порядочно, пристойно—порядно.

Порядочный, пристойний—порядний.

Поселеніе, поселок, населенный пункт—осада; поселенія основатель—**осадчий.**

Поселиться—осадитися.

Послушать—послухати.

Послѣдній—кінцевий, остаточний; предпослѣдній—**передкінцевий.**

Послѣдовательно—послідовно.

Послѣдовательный—послідовний.

Послѣдствіе—наслідок.

Послѣдующій—потомний.

Пособить, помочь—зарадити.

Пособіе (учебное)—підручник.

Пособіе, помощь—запомога, порятунок; пособіе на содержаніе казенных учебных заведеній—**запомога на удержання шкільних закладів з державного скарбу**; пособія учебным заведеніям, содержимым на счет частных и общественных средств—**запомога шкільним закладам, які удержуються на приватні та громадські кошти**; пособіе из государственнаго казначейства—**запомога з державного скарбу, або казначейства.**

Пособник—помагач.

Пособничество—пособництво.

Поспѣшность—спіх.

Посредник—посередник.

Посредническій—посередницький; нижеслѣдующія данныя об операціях посредническаго мелкаго кредита—**нижче зазначені дані про операції посередницького дрібно промислового кредиту.**

Посредственный—посередний.

Посредством—за поміччю

Поставка—постача, приставка.

Поставщик—доставник.

Постановка—ставлення, поставлення.

Постановить—ухвалити.

Постановленіе—постанова; обязательное постановленіе—**обов'язкова постанова.**

Постепенно—поволі, помірно.

Постепенный—ступневий; поступовий, помірний

Постоянный—постійний.

Пострадавшій—збідований, пострадавшій от пожара—**погорілець.**

Постройка—будівля.

Поступать— чинити.
Поступить - надійти.
Поступленіе—вступ; прочія поступленія—инші вкіски; уволить без права поступленія—**увільнити без права вступу.**
Поступок—вчинок, учинок; поступок непозволительный—**провина**
Посуда - посуд; посуды края—**вниця**.-нець
Посылка—посилка.
Посѣв—посів; посѣв по живью без всякой вспашки, задѣланный лиш бороной—**посів під борону;** посѣв по живью под рало—**посів наволоком.**
Посѣвный—засівний; посѣвная площадь—**засівна площа;** распредѣленіе хозяйств по посѣвной площади—**розподіл господарств, що до засівної площі.**
Посѣвныя травы—сіяні трави.
Посѣщать—повіщати.
Посягательство, покушеніе—замах.
Посягать—важитися
Потворствованіе потурання.
Потворствовать—потурати.
Потерпѣвшій—покривджений.
Потерпѣть—потерпіти.
Потеря—утрата.
Потерять—загубити, утратити.
Потолок—стеля.
Потомок—нащадок, потомок.
Потомственный — потомний, нащадний.
Потомство — потомство, нащадки.
Потому—за-для того, за тим.
Потрава—спаш, потолоч.
Потребитель—споживач.
Потребительное Общество — Споживче Товариство.
Потребленіе—споживання.
Потреблять—поживати.
Потребность—потреба, надоба.

Похвальный лист — хвальний лист.
Похищать — красти, хапати, захоплювати.
Похищеніе - крадіжка, захоплювання.
Похороны—похорон.
Почва - ґрунт, почва.
Почерк— почерк, письмо.
Почетный—почесний.
Починить, исправить — полагодити, поправити.
Починка, исправленіе—полагодження, поправка.
Почитать—шанувати.
Почка—нирка, (ботан.) бростина.
Почта—почта.
Почтовая станція—почтова станція; почтовый ящик—почтова скринька; почтовая бумага—почтовий папір.
Пошлина - мито, оплата; пошлина наслѣдственная — мито спадкове; п. с завѣщанных имуществ—мито з заповіданих маєтків; относительная величина — міра; поуѣздная относительная величина—**повітова міра.**
Поѣзд—потяг.
Поѣздка—поїздка.
Появляться, возникать — виникати.
Пояснительный—пояснюючий.
Правило—правило.
Правильность — правильність, правдивість.
Правильный - поправний.
Правительственный—урядовий.
Правительство — уряд; высшее правительство — **державний уряд.**
Править, управлять—керувати.
Правленіе — правління, керування, заряд.
Право—право.
Правобережный — правобічний, — бочного.

Правовой—правний.
Правовѣд—правничий, правник, правознавець.
Правовѣдѣніе—правознавство.
Правонарушеніе—праволомство
Правописаніе—правопис.
Правоспособность — правоздатність.
Правоспособный—правоздатний
Правосудіе—правосуддя.
Правосудный—правосудний.
Праздник—празник, свято.
Праздновать—святкувати.
Практическій — практичний; практическая школа садоводства—**практична школа садівництва.**
Пребывать—перебувати.
Пребываніе—пробування, перебування.
Превышать—перевищувати.
Превышеніе—перевищення.
Преграда низменной мѣстности воткнутыми в землю кольями—перегика.
Прегрѣшеніе—проступок.
Преданіе суду—віддання під суд.
Предатель—зрадник.
Предвареніе—упередження.
Предварительный—попередній.
Предварительное соглашеніе—попередня згода.
Предводитель—ватажок.
Предводительствовать—передувати
Предисловіе—передмова.
Предлагать—пропонувати, передкладати.
Предложеніе — передкладання, подання, пропозиція; вслѣдствіе предложенія—**внаслідок пропозиції, в наслідок подання**; на любезное предложеніе—**на гречне подання.**
Предмет, вещь—річ множ.—речі; предметы расходов—**на що саме витрачалися кошти.**
Предоставленіе—дозвіл, надання.
Предоставлять—заставляти, дозволяти, здавати.
Предписаніе—наказ, загад.
Предписывать—наказувати.
Предполагать — гадати, припускати.
Предположеніе—гадка, домисел, здогад.
Предпочтеніе—перевага.
Предпринимать—начинати, заходжуватися.
Предпріимчивый — замiристий, запопадливий.
Предпріятіе—предприємство; промышленныя предпріятія губерніи и техническія производства в сельском хозяйствѣ—**промислові предприємства губернії та технічні орудування в сільському господарстві.**
Предрассвѣтное время ночи—досвiток; до рассвѣта—удосвiток.
Предрассвѣтный—досвітній.
Предрассудок—передсуд.
Предсмертный—передсмертний.
Представитель—представник.
Представительство — представництво.
Представить — з'явити, виставити, подати.
Представленіе—уявління.
Представлять — подавати, виставляти.
Предсѣдатель—голова.
Предсѣдательствовать—головувати.
Предумышленный—навмисный.
Предупреждать — попереджати (що), запобігати (чому).
Предупрежденіе—попередження.
Предусмотрительный, осмотрительный—обачний.
Предусмотрѣнный—визначений, передвиджений.
Предыдущій, предшествующій—попередній.

Предѣл—край.
Предѣльность — порубіжність; предѣльность земскаго обложенія—**порубіжність земського оподаткування.**
Предѣльный —крайній.
Пред'явитель – пред'явитель.
Преимущественно – переважно.
Прейскурант – прейскурант.
Прекратить - спинити, зупинити, облишити; прекратить страхованіе – **зняти страхування.**
Премія—нагорода; премія страховая – **страховий внесок.**
Пренебрегать зневажати.
Пренебреженіе, неуваженіе—зневага.
Пренебрежительный —зневажливый
Пренія—дебати, змагання, суперечка.
Препирательство—змагання.
Преподаваніе—виклад.
Преподаватель —навчитель.
Препровождать —слати, пересилати, одсилати.
Препятствіе—перепона, перешкода, притика; препятствій не встрѣчается—**перепон нема**, або **безперепонно**; если к этому не встрѣчается препятствій—**коли ніщо цьому не перешкоджав.**
Препятствованіе—гальмування.
Препятствовать—перешкоджати, гальмувати.
Преслѣдованіе – переслідування.
Преслѣдовать—переслідувати.
Пресс-бювар—прес-бювар.
Пресс-папье— прес-пап'є.
Преступленіе – злочин.
Преступник – злочинець.
Преступность —злочинність.
Преступный — злочинний; преступность населенія—**злочинність людности.**
Пресѣченіе—припинення, присікання.
Прибавка — додаток, придача; прибавка на дороговизну—**додаток на дорожнечу.**
Прибавлять—додавати.
Прибавочный – додатковий.
Приближаться – наближатись.
Приблизительно - приблизно.
Прибор—пристрой; прибор колес—**стан колес**; п. кухонный —**кухенна справа**; п. рыболовный—**рибальська снасть.**
Прибыль—зиск, прибуток, дохід.
Прибыльный – доходний, вигідний.
Приверженец— прихильник.
Приверженый – прихильний.
Прививать—прищеплювати.
Привидѣніе, призрак—поторочча.
Привиллегія - привилей.
Привиллегированный — упривилейований; превиллегированное сословіе – **упривилейований стан людности.**
Привитой—прищеплений.
Привлекать, прельщать—вабити, приваблювати.
Привлекательно, прелестно—вабно, привабно.
Привлекательный, прелестный—звабний, вабний, привабний.
Привод —припровадження; привод или дышло при выработкѣ ободьев—**повідня.**
Привѣт —привіт, привитання.
Привѣтствовать – привітати.
Привѣтствіе—привітання.
Привычка—звичка.
Приглашеніе —заклик, закликання, запросини.
Пригнать —улаштувати.
Приговор, рѣшеніе—декрет, присуд.
Пригодный—придатний, спосібний; пригодный для дѣла остаток какого либо матеріала—**надібок** (найголовніше про дерево).

Пригодным быть, идти в дѣло—способитися.
Приготовленіе—приготування.
Приготовлять—готувати.
Пригрезиться, примерещиться—приверзтися.
Пригульный скот—приблудній скот
Приданное—посаг, віно.
Придать—надати.
Придерживаться—додержувати.
Придыхательный — придихальний.
Придѣлать—улаштувати.
Приземистый—осадкуватий.
Признавать—визнавати.
Признак—признака, ознака.
Признаніе—визнання.
Признать—визнати.
Призор, призрѣніе—догляд; призрѣніе воинских чинов и их семейств—**догляд військових людей та їх посемейств.**
Призрак—мара, привиддя.
Призыв—заклик.
Призывать — кликати, закликати.
Приказ, распоряженіе—наказ.
Приказаніе передавать словесно—наказувати.
Приказывать—наказувати.
Прикасаться—доторкатись.
Прикосновенкость—причетність.
Прикосновенный — причетний.
Прилагать—додавати.
Прилежаніе—пильність.
Прилив—приплив.
Приличіе—порядність.
Приложеніе—додаток; слѣдующія приложенія—**отсі додатки.**
Примиреніе — замирення, мирова.
Примѣнять—пристосовувати.
Примѣр—приклад.
Примѣрно—прикладно.
Примѣрный—прикметний.
Примѣта—призначка, признака, прикмета.

Примѣчаніе — примітка, увага; согласно примѣчанію—**згідно з приміткою.**
Примѣчать, наблюдать—спостерігати.
Принадлежащій—належний; надлежащим образом, как слѣдует—**належно.**
Принадлежать—належати.
Принадлежность—належність.
Принимать, полагать—уважати, вважати, зважати; **принять** постановленіе—**ухвалити постанову;** принимать на страх—**брати на страх.**
Принудительный—примусовий.
Принуждать—нуждити.
Принужденіе—примус.
Принцип—прінціп.
Принципіальный—прінціповий.
Приписка—приписка.
Приплод—приплід, племя.
Припоминаніе—пригадування.
Припоминать—пригадувати.
Приращеніе—побільшення, **приріст.**
Присваивать—привлащувати.
Присвоеніе—привлащення, присвоення.
Присвоенный—привлащений.
Прислуга—слуги (множ.); (поодин)—слуга.
Присмотр—догляд, призор.
Приспособить — пристосувати, приладити.
Приспособленіе—**пристосування,** прилад.
Пристанище, пріют—**притулок,** захисток.
Пристойно—порядно.
Пристойный, порядочный—**порядний.**
Причина—причина, рація.
Причитаться—належати.
Присуждать—присуждати.
Присужденіе—присуд.
Присужденный — присуджений, засуджений.

Присутственное мѣсто — присуствене місто.
Присутственный — присуствений; присутственныя мѣста — присустнені міста; присутственныя зданія — присуствені будинки.
Присутствіе — присуствіе; Присутствіе по государственному промысловому налогу — **Присуствіе в справах державного промислового оподаткування.**
Присутствующій — присутній.
Присяга — присяга.
Присяжный засѣдатель — присяжний засідатель; **п. повѣренный** — адвокат.
Притворно облудно.
Притворный — облудний.
Притворство — облуда.
Притворщик — облудник.
Приток — доплив.
Притѣсненіе, стѣсненіе — утиски.
Приход, прибыль — прибуток; записать на приход — **записати на прибуток.**
Приход (церк.) — парафія.
Приходить в упадок — занепадати.
Приходское попечительство — парафіяльне попечительсьтво
Прихоть — примха забаганка.
Причастіе (грам.) — дієприкметник.
Причитаться — прищитуватись, прилічуватись, прилучатись.
Пріем — прийом
Пріемщик — приймач; пріемщик вытканнаго сукна на водяной мельницѣ — **мірчий.**
Пріемыш — приймак.
Пріобрѣтать — набувати, придбати.
Пріобрѣтеніе — здобуток, придбання.
Пріобрѣтенный — набутий, придбаний.
Пріобщить к дѣлу — прикласти до діла.
Пріостановить — припинити.
Пріостановленіе — припинення
Пріучать, приготовлять — способити.
Пріѣзжій — приїзджий.
Пріют — пристановище; исправительный пріют — поправуюче пристановище
Проба, опыт — спроба.
Пробѣл — пропуск, прогалина.
Проведеніе — запровадження.
Провод — провід, водоток.
Проводить — проводити, провести, перебути.
Проворный, ловкій — моторний.
Проворство, скорость — спіх.
Провѣрка — перевірка
Провѣрять — перевіряти.
Прогоны — прогони.
Продажа — продаж; для продажи — **на продаж**
Продовольствіе — харчування, харч, живність.
Продовольствовать — харчувати, постачати харчі, одежу і все потрібне для прожитку.
Продовольственный — продовольчий, харчовий; продовольственное дѣло — **харчова справа.**
Продолжать — продовжувати.
Продолжительность — протяг; продолжительность курсов — **протяг курсів.**
Продольный — продовжний.
Продукт — добуток.
Продѣлка, уловка — штука.
Прозваніе — призвіще.
Производить — робити, виробляти, чинити, творити, дяти; выдача жалованья производиться — **платня видається.**
Производный — похідний.
Производство — утворення, виробництво, орудування, виробництво.
Произвол — самочинність, свавільсьтво.

Произвольный — самочинний, свавільний
Произношеніе—вимова.
Произойти—статися
Происходить, совершаться—відбуватись.
Происшествіе — пригода, випадок
Прок—пожиток, пуття.
Проказа, продѣлка—каверза.
Проказник—каверзник.
Пролив—протока.
Промежуточный — проміжний, промежний.
Промокательная бумага—промокальний папір.
Промысел—промисел
Промышленность — промисловість.
Промышленный —промисловий.
Проникнутый—перейнятий.
Пропасть—прірва.
Пропись — пропис; прописью— **буквами або словами писати.**
Пропитаніе пожиток.
Пропорція пропорція; пропорція посѣвов—**пропорція посівів.**
Пропуск—пропуск
Проситель —прохач.
Просить прохати.
Просрочить передержати, перетримати термін.
Просрочка—відволока.
Простираніе—простягання.
Простой (рядовой, заурядный) народ—посцільство. чернь.
Простонародный, простой—посполитий.
Пространство — просторінь, обшир; пространство губерніи и ея административное дѣленіе— **просторінь країни та адміністративний поділ.**
Проступок—вчинок, провина.
Просчет—прощитання, прощот.
Проталина—таловина.
Против - проти, супроти.
Противник—супротивник, супірник; противная сторона—**супротивна сторона.**
Противоположный — протилежний.
Противорѣчивый—суперечний.
Противорѣчить —перечити.
Протяженіе—протяг.
Профессіональный — професійний; профессіональныя учебныя заведенія - **професійні учбові заклади губерського земства**
Проход—прохід.
Процент—відсоток.
Процентный—процентовий.
Прочно добротно, добре.
Прочный - добротний.
Прошеніе—прохання.
Прошлогодній - торішній, тогорічний.
Прощаніе—опрощення.
Проэкт — проект; проект смѣты губернских потребностей — **проект сміти губерських потреб.**
Проявленіе, обнаруженіе—вияв,
Пруд – став, небольшой пруд—копанка.
Пряжа - пряжа.
Прямо—просто.
Прямой - простий, прямий.
Прямоугольник—простокутник.
Прятать ховати.
Птицеводство — птахівництво, птичництво.
Птицевод—птахівничий, птичничий
Птицелов —пташник, птичарь.
Птичій двор пташня.
Птичка—пташка.
Птичник - пташник.
Птичница —птичниця, пташниця.
Публичная продажа—прилюдний продаж.
Публичный — прилюдний, привселюдний
Пугать—лякати
Пуговица—ґудзик.

Пункт—пункт.
Пустота—порожнеча.
Пусть—нехай,
Пустующій—порожняк.
Пустыня—пустеля.
Путаница—плутанка, плутанина.
Путеводный—провідний.
Путевой—подорожний, дорожній; путевыя издержки—**подорожні витрати.**
Путешественник—подорожній.
Путешествіе—подорож
Путешествовать—подорожувати.
Пути сообщенія—дороги, шляхи.
Пучина—прірва.
Пушка—гармата.
Пушные звѣри—хутряні звірі.
Пчела—бджола.
Пчеловод—бджільничий, бджоляр.
Пчеловодство—бджільництво.
Пчельник—пасіка.
Пылать—палати.
Пыль—курява, порох, пил.
Пыльник—пильник.
Пыльница—пильниця.
Пѣть—співати.
Пѣтух—пѣвень, кокош.
Пѣшком—пішки.
Пялить—витріщати.
Пятиугольный—п'ятикутній.
Пятница—п'ятниця.
Пятно—пляма.
Пять—п'ять.
Пятьсот—п'ятсот.

Р.

Работа—праця.
Работать—працювати.
Работящій—робітниця; к рабочим относящійся—**робітничий.**
Рабство—неволя.
Равенство—рівність.
Равнина—рівнина; равнина на горах—**полонина**; равнина вдоль рѣки—**оболонь.**
Равновѣсіе—рівновага.
Равновѣсный, равнозначущій—рівноваговий.
Равноденствіе—равнодення.
Равнодушіе—байдужість.
Равнодушно, безразлично—байдуже.
Равнодушный—байдужий.
Равномѣрный—рівномірний.
Равноправіе—рівність, що до прав, рівне право.
Равноправность—рівноправність.
Равноправный—рівноправний.
Равносильный—рівнозначний.
Равняться—дорівнювати.
Ради—ради, для, за-для; ради Бога—Бога ради.
Радоваться—радіти тішитись.
Радуга—веселка.
Радѣть, заботиться, стараться—дбати.
Разбирательство—розбір, росправа
Разбить в конец—розгромити.
Разбогатѣть—забагатіти.
Разбой—розбій, розбійство.
Разбойник—розбійник.
Разбойническій—розбійник.
Разбойный—розбійничий.
Разбухать—бубніти, бубнявіти.
Развалина—руїна; мѣсто покрытое развалинами—**руйновище.**
Развести (мужа с женой)—розв'язати руки.
Развитіе—розвиток, розвій.
Развитой—розвинений.
Развить—розвинути.
Развлеченіе—розривка.
Развод—розлука.
Развѣдки—розглядини.
Развѣтвляться—розгалужуватись.
Развязка—розв'язок.
Разглашать—розголошувати, розповіщати.
Разговаривать—розмовляти.
Разграничивать—розмежовувати

Раздаваться (о пѣснѣ)—*лунати*.
Раздаться, раздвинуться—*розтовпитися*.
Раздача—*роздавання, роздача*.
Раздвоенiе (собств. мѣсто раздвоенiя) рѣки на два рукава—*ростока*.
Раздвоиться — *роздвоюватись, розвилюватись*.
Раздор—*заколот*.
Раздраженiе—*роздратування*
Раздраженный — *дратований, роздратований*.
Раздражительный—*дратливий*.
Раздѣл—*розділ, поділ*; раздѣл имущества—*розділ майна*.
Раздѣленiе производства — *поділ справи*.
Раздѣлительный—*розділовий*.
Раздѣлить—*порізнити*.
Раздѣлиться—*порізнитися*.
Раздѣльная запись — *дільчий запис*.
Разиня—*роззява*.
Различать—*відріжняти*.
Различiе—*ріжниця*.
Различный—*ріжний, усякий*.
Разложенiе, развал—*роспад*.
Разлученiе—*розлучання, розлука*
Размежеванiе—*розмежування*.
Размѣнивать—*розмінювати*.
Размѣщать—*розміщати*.
Размѣщенiе—*розполог*.
Разница—*ріжниця*
Разновидность—*різностать*
Разногласiе—*ріжноголосиця*.
Разнообразiе—*ріжноманітнисть*
Разность, разница — *ріжниця, остача*.
Разный, различный — *ріжний, різний*.
Разозлить, взбѣсить — *осатанити*
Разозлиться, взбѣситься — *осатанити*
Разойтись, разгорячиться—*розпектися*.
Разорвать—*розпанахати*.
Разоренiе, разрушенiе—*нищення, руїна*.
Разрабатывать—*розроблювати*.
Разработать—*розробити*.
Разработка—*розроблення*.
Разрушать—*руйнувати*.
Разрушенiе—*руйновання*.
Разрушительный—*руїнний*.
Разрыхленная лиш ралом нива—*ріллянка*.
Разрѣжать—*обріднити*.
Разрѣженiе—*обрида*
Разрѣз—*проріз*.
Разрѣзать—*розтинати*.
Разрѣшать—*дозволяти, розв'язувати*
Разрѣшенiе—*дозвіл*.
Разряд—*відділ, розділ, стать*.
Разсвѣт—*світання*.
Разсвѣтать—*світати*.
Разсказ—*оповідання*.
Разсматривать — *розглядати, роздивлятися*.
Разсмотрѣнiе—*розгляд*.
Разсмотрѣть—*розглянути*.
Разсортировать почту—*розсортувати почту*.
Разсрочка — *відклад, розстрок*; разсрочка уплаты долга — **розстрок виплату боргу**.
Разстоянiе—*протяг, далечінь*; на разстоянiи (таком-то)— **завдальшки**.
Разсудок—*розум*.
Разсуждать—*міркувати*
Разсчет—*рахунок*; сложный запутанный разсчет—**рахуба**; не могу счесть—**не дам рахуби**; вот хлопоты—**оце рахуба**; будет с ним возня—**буде з ним рахуба**.
Разсыльной—*розсильний, посланець*; разсыльная книга — **розносна книга**.
Разузнать — *визнавати, вивідувати*
Разумѣется, конечно—*авже-ж*.

Разуменіе—розуміння; без разуміння—без розуму.
Разъездный роз'їздний; разъездныя деньги — **роз'їздні гроші.**
Разъясненіе з'ясування, пояснення.
Разъяснить — пояснити, з'ясувати
Разъяснительный—пояснюючий, роз'яснюючий.
Рай—вирій, рай.
Рама рама.
Рана—рана.
Ранка—виразка.
Раскаяніе—каяття.
Раскладка—розклад: раскладка государственных и земских сборов — **розклад державних та земських податків**
Расписаніе—розпис.
Расписка—росписка; росписка в получении—**розписка про одержання.**
Расплавить, сплавить, растопить—стопити.
Распланировать—розпланувати.
Расположеніе—розполог.
Расположеніе построек—розполог будівель, як розставлено будівлі.
Распорядитель — керовничий, орударь
Распорядительный — розпорядчий, порядкуючий.
Распорядительный отдел—розпорядчий відділ; распорядительное заседаніе — **розпорядче засідання.**
Распоряжаться—порядкувати.
Распоряженіе, приказ — наказ, розпорядок; по распоряженію —**з наказу**; в Вашем распоряжении **у Вашій волі**; в Ваше распоряженіе—**на Ваше розпорядкування.**
Расправа—суд, кара.
Распределеніе—поділ, розполог, розклад, розпорядкування; распределеніе по алфавиту — **розполог за абеткою**; распределеніе по размерам землевладенія—**росклад за розміром володіння землею**; распределеніе предметов между преподавателями **розпорядкування предметів поміж навчителями**; распределеніе часов занятій—**розпорядкування годин роботи;** распределеніе земельной собственности по сословіям — **розполог земельної власности по станах людности.**
Распределить—розкласти, роспаювати, розписати, розпорядити, розпорядкувати.
Распрос, дознаніе—допит.
Распространеніе — росповсюджування, росповсюдження.
Распространенный—поширений.
Распространять—ширити.
Раствореніе—розчинювання
Растеніе—рослина.
Растерзать—розривати, роз'єднати.
Растерянно, жутко—моторошно.
Растеряться—отетеріти.
Растительность—рость, рослинність.
Расторженіе—розірвання, роз'єднання; расторженіе брака—**розбрання, розлука.**
Расточитель — мотюга, марнотратник.
Расточительный—марнотратний.
Расточительство — марнотратство, тринькання.
Расточить—мотати, шахрувати, гайнувати.
Растрата—розтрата.
Растратить—розтратити.
Растущій скоро—ростовитий.
Растяженіе—ростяг.
Растяжимость розтяжність.

Расход—видаток, витрата, розход; расход отнести—**витрату визначити**; расход хлѣба внутри губерніи - **витрата хліба в межах губернії.**

Расходовать—видавати, витрачати.

Расширеніе—розпросторення.

Расширять - поширювати.

Ратник ополченія - ратник ополчення.

Рачитель, пріобрѣтатель - дбач, дбаха (спільного роду).

Реальное училище — Реальне училище.

Ребенок—дитина.

Ребро—ребро.

Ребром—руба.

Ревность ревність.

Регистратор—регистратор.

Редактировать—редаґувати.

Реестр - реестр; реестр выписей—**реестр виписів.**

Резина -гума, резина.

Резолюція—рішення; на основаніи резолюціи—**на підставі рішення.**

Результат—наслідок, здобуток.

Реквизировать - реквізувати.

Ремень—ремінь; сдѣланный из ремня, из кожи—**ремінний.**

Ремесленник—ремісник, ремесник; относящійся к ремеслу—**ремесницький.**

Ремесленный—ремесний, рукомесний; кустарно-ремесленная промышленность — **кустарно-рукомесна промисловість.**

Ремесло—рукомесло.

Ремизка (ткач.)- шохта.

Ремонт—ремонт

Ремонтировать - поправляти, ремонтувати, поноляти.

Реорганизація—перебудова.

Реставрировать —реставрувати.

Реформа—реформа; вопрос о реформѣ учебнаго заведенія—**питання про реформу шкільного закладу.**

Ржавчина—иржа.

Рига—клуня.

Риск - непевність, спроба.

Рисковать - важити.

Рисованіе—рисування.

Рисовальщик - рисувальник.

Рисовать малювати.

Рисунок—малюнок.

Рифма—рима.

Ровесник —одноліток.

Род - рід, плем'я, коліно, порода; он произошел из выдающагося рода—**він вийшов з видатного роду.**

Род - галузь; род занятій—**галузь праці**

Родина—батьківщина; родовище (для звірів та рослин).

Родовое имѣніе—родовий маеток.

Родословная книга—книга родоводу

Родственник—родич.

Родственный, родственник — кревний, споріднений.

Родство—родинність, рідність; кровное родство—покревність.

Рожденіе - народження; число рожденій и смертей—**число народжень та смертей.**

Рожь—жито.

Розыск — розвідка, розшукування.

Ромб—ромб.

Ропот, недовольство—ремство, нарікання.

Роптать, быть недовольным—ремствувати, нарікати.

Роскошь - розкіш.

Роскошный—розкішний.

Росписаніе—розпис; росписаніе уроков - **розпис уроків.**

Росписка—розписка; росписка получателя—**розписка відбірача.**

Рост—*лифа*, зріст.
Ростовщик—*лихарь*.
Ростовщическій—**лихварський**.
Ростовщичество—*лихварсьтво*.
Росток—поріст,—росту, конець; пускать росток—кільчитися.
Роща—гайок.
Ртуть—живе срібло.
Рубаха—сорочка.
Рубить—тяти, тну, тнеш, тне...
Ругать—*лаяти*.
Рудник—*копальня*, рудокопня.
Ружье—рушниця; ружье длинное крѣпостное—гаківниця.
Рука об руку, рядом—*поплич*.
Руководитель—орудник, привідця, направник.
Руководить, распоряжаться, завѣдывать—орудувати, направляти.
Руководство, предводительство—*привід*,—воду, кермування, направлання, (учебн.) підручник.
Руководствовать—*кермувати*.
Руководствоваться—*кермуватися*
Рукодѣліе—рукодільсьтво.
Рукодѣльник, -**ця**—рукодільник.—ця.
Руководящій—провідник.
Рукопись—*рукопис*.
Рукоприкладство—*підписання своєю рукою*.
Русло—річище, водотока, корито.
Ручательство—запорука, порука.
Ручей—поток.
Рыбный—*рибний*.
Рыбоводство—рибництво.
Рыбой обильный—рибний.
Рыболов—*рибалка*.
Рыболовить—*рибалити*, рибальчити.
Рыболовный—*рибальський*; рыболовная артель или товарищество—**тахва**; соучастник в рыболовном предпріятіи—**сябро**.
Рыболовство—**рибальсьтво**.
Рыбы продавец—**рибас**.
Рыжій—*рудий*.
Рысак—*рисак*.
Рысій—*рисячий*.
Рыскать—*ганяти*, *гасати*.
Рысь—*рись*; **рысью**—*риссю*.
Рытвина—водомий, **ковбаня**, *баюра*.
Рыцарь—*лицарь*.
Рычаг—*підойма*, **вирло**.
Рѣдкій—*рідкий*.
Рѣзать—тяти, тну, тнеш, тне.
Рѣзец—*різак*.
Рѣзчик—*різбарь*
Рѣзчицкій промысел—*різбарьсьтво*.
Рѣка—річка; рѣки исток—**початок річки**; рѣки русло—**водотока**, **річище**; рѣки устье—**гирло**; рѣки разлив—**повідь**.
Рѣчь—промова, бесіда.
Рѣшеніе—*розв'язок*, *розв'язання*, постанова, декрет; оставить в силѣ прежнее рѣшеніе—**зоставити непорушною попередню постанову**, рѣшеніе суда—**судовий присуд**.
Рѣшетка—*грати*.
Рѣшительно—*рішуче*.
Рѣшительность—*рішучисть*.
Рѣшительный—*рішучий*.
Рѣшить—*розв'язати*.
Ряд—*ряд*, *лава*, **валок**, **низка**; на ряду, рядом—**поруч**
Рядовая запись—віновий запис; рядная плата—**умовлена плата**.

С.

Сабля—*шабля*.
Сад—*сад*, садок; сад вишневый—**вишник**; сад сливовый—**сливник**; сад виноградный—**садвиноград**.
Садиться—*сідати*
Садовник—садовник.
Садовод—*садівничий*.

Садоводство—садівництво.
Саж (для свиней)—*саж.*
Сам, *самый—сам, самий.*
Самовозгораніе - *самопал.*
Самовозгорающійся —самопальний; самовозгораясь—**самопаль**
Самоволіе—самоволля, сваволя.
Самовольная отлучка - одлучка самохіттю.
Самовольничать—сваволити
Самовольный — самовільний, свавольчий.
Самозарожденіе — самозарождення.
Самолично—*особово.*
Самоличность—тожсамість особи.
Самоличный —особовий.
Самолюбіе—самолюбство.
Самоопредѣленіе—самовизначення.
Самосознаніе—самосвідомість.
Самостоятельно - самостійно.
Самостоятельность—самостійність.
Самостоятельный - самостійний.
Самосуд—самосуд
Самоубійство—самогубство.
Самоубійца—самогубець, самовбійник.
Самоувѣренность—самопевність.
Самоуправленіе—самоврядування.
Самоуправно—самоправно.
Самоуправный - самоправний.
Самоуправство—самоправність.
Сапог—чобіт.
Сапожная колодка—копил.
Сапожник—швець.
Сахар—*сахар*, цукор; сахарный завод—**цукроварня**
Сахарница—цукерниця.
Сберегательный - ощадний; сберегат. товарищество—**ощадне товариство;** ссудо-сберегат. товарищество — **позичкове-ощадне товариство;** сберегательная касса— **щаднича каса, ощадна каса.**
Сберегать—ощадити.
Сбереженіе—хованка, бережіння, ощадження.
Сбивчивость—плутанина, **ез**ладність.
Сбивчивый—заплутаний, безладний.
Сбор—збір, збірання; сборы: государственный, земскій, городской, мостовой, шоссейный—**збори: державний, земський, міський, мостовий, шосейний;** сбор гербовый—**гербовий збір.**
Сборище—зборище, збірня.
Сборник—збірник; сборник узаконеній и распоряженій - **збірник узаконеннів та роспоряджень**
Сбыт—збуток.
Свадьба—весілля
Свая—паля.
Сверлить—провірчувати, свердлити; свердел, яким свердлять шийку в люльці (трубкѣ)—**правушник**
Сверху—згори.
Сверх—поверх; сверх нормы—**над норму над звичайну міру**
Свиданіе—побачення.
Свидѣтель—свідок.
Свидѣтельство—свідоцтво, посвідчення; свидѣтельство промысловое **промислове свідоцтво;** об исполненіи воинской повинности—**свідоцтво про одбування військової повинности;** об окончаніи учебнаго заведенія—**свідоцтво про закінчення шкільного закладу.**
Свидѣтельствовать—*свідчити.*
Свирѣпость, лютость - *лють.*
Свирѣпствовать, злиться—*лютувати.*
Свободная наличность—**готівка.**
Свод законов—звід законів.

Сводная вѣдомость — зведена відомость.
Сводный — збірний.
Своевременно — завчасно.
Своевременный — своєчасний, завчасний
Своекоштный — хто содержується своїм коштом.
Своенравный — норовистий.
Свойственный — властивий.
Свойство властивість, вдача.
Свойство — свояцтво, свояцтво.
Свѣдущій — досвідчений, тямучий; свѣдущіе лица — **тямучі люде**
Свѣдѣніе відомість; принять к свѣдѣнію — **приняти до відомости, приняти до відома.**
Свѣтать — світати.
Свѣтить — світити.
Свѣтовыя картины — світові картини.
Связка — зв'язок
Святотатец — богозневажник, святокрадник.
Святотатство — святокрадство, богозневага.
Священник — піп, панотець, *батюшка.*
Сговариваться — змовлятись.
Сдавливать — стискувати.
Сдача — здача
Сдержанность — стриманність.
Сдѣлать — вчинити, учинити; сдѣлать список чему либо — **зреєструвати.**
Сдѣлка — умова, уклад; заключить сдѣлку — **вчинити уклад**
Сегодня — сьогодні, нині.
Сейчас — зараз
Секретарь — писарь, секретарь.
Секта — секта.
Сектант — сектярь.
Сектанство — сектярство.
Секунда — мент.
Селезень — качур, селех.
Селезенка — селезінь.
Селеніе (насел. пункт) -осада.
Село — село.
Сельскій — сі(е)льський
Сельско хозяйственный — сі(е)льсько-господарський.
Семь — сім
Семейный сімейний
Семейство — посемейство, сімейство, родина
Сенат — сенат, найвищий суд.
Сентябрь — жовтень, також вересень.
Сердечный, к сердцу - относящійся насердний.
Сердитый — сердитий.
Серьезный — поважний.
Сестра милосердія — сестра-жалібниця.
Сжатіе, стѣсненіе, удушье — стиски.
Сжимать — стискати
Сжиматься, сдавливать, стиснуться — стискатися.
Сидѣть — сидіти.
Сила — сила, міць.
Сильный — дужий, потужний.
Синева, лазурь — блакить.
Синтаксис — складня.
Синтез — синтез.
Сирень — бузок, буз, райдерево.
Сиротскій суд — сирітський суд.
Система — сістема
Систематическій — сістематичний.
Ситець — перкаль.
Сказуемое — вислов, присудок.
Скамейка — ослін.
Скатерть — скатерть.
Скважина — щілина.
Сквозняк — протяг, сквозняк.
Скворец — шпак.
Скелет — кістяк.
Склад — склад.
Складно — складно, до-ладу.
Склон — схил; крутой склон — **спад**; склон горы — **узгіря**; склон обрывистый — **круча, крутовина.**
Склоненіе — нахил, нахиляння; склоненіе (грам.) одміна; склонять — одмінати слова, проводити одмінки.

Склонность - *нахил.*
Склонять — *нахиляти, схиляти.*
Скобки—*дужки, скобки.*
Скопище—*збіговище.*
Скорняк — *кушнір.*
Скоропостижная смерть—*нагла смерть.*
Скоропостижно - *нагло.*
Скоропостижно умершій—*нагло померши.*
Скоро—*хутко.*
Скорый, торопливый — *поспішний, хуткий.*
Скорость—*хуткість.*
Скот—*товар.*
Скотник—*скотник.*
Скотный — *скотинячий, товарячий.*
Скотоводство - *скотарство.*
Скотовод—*скотарь, скотарьничий.*
Скотоводственный -*скотівничий*; число скотоводственных хозяйств — **число скотівничих господарств.**
Скотская ярмарка — *товарячий ярмарок.*
Скребка для очистки овчины от мяса и жира—*скахва.*
Скрипѣть—*рипіти*, (про чоботи, наприклад), *рипати* (про двері).
Скрываться, непризнаться — *затаюватися.*
Скрыть—*затаїти.*
Скрывать—*ховати, таїти, крити.*
Скрѣпить—*зміцнити, ствердити*; скрѣплять—*стверджувати підписом*
Скульптор—*сницар.*
Скульптура — *сницарство.*
Скупой—*скупий, скнарий, шкаредний.*
Скупщик—*скупщик, закупень.*
Слабоуміе - *недоумство.*
Слабоумный — *недоум*
Слабый—*недужий, хворий.*
Сладкий—*солодкий.*
Сланець—*лупак.*

Слегка — *злегка.*
Слеза —*сльоза.*
Слесарь—*слюсарь.*
Слитный—*злитий.*
Сличеніе - *порівняння.*
Сліяніе—*сполучення, сплив.*
Словесный—*устенний, словесний.*
Словно—*неначе, немов.*
Словообразованіе — *словосотворення.*
Слог—*склад*
Сложеніе- *додавання, складання.*
Сложность—*складність*
Сложный—*складний.*
Слой —*шар.*
Слоняться, шататься—*тинятися.*
Служащій —*робітник, служилий.*
Служба—*служба.*
Служебный - *службовий.*
Служитель—*служник*
Служить—*служити*; служба общественная—**служба громадська**; служба государственная - **державна служба**; служебныя отмѣтки - **службові помітки.**
Слух —*чутка, поголоска.*
Слуховое окно—*голубник.*
Случай—*випадок.*
Случайно—*випадково.*
Случайность - *випадковість несподіванка.*
Случайный—*випадковий, несподіваний.*
Слушатель—*слухач*; слушательница—*слухачка.*
Слышать —*чути.*
Слѣдовательно—*значить.*
Слѣдствіе — *наслідок, слідство*; слѣдствіе судебное — **судове слідство.**
Слѣдующій — *наступний, дальший.*
Смежный - *суміжний.*
Смертность—*смертність*; смертность населенія по возрастам —**смертність людности, що до віку.**
Смотрѣть —*дивитися.*

Смута - *заколот.*
Смысл—розуміння; **в том смыслѣ в тому розумінні.**
Смѣна—зміна.
Смѣнять—зміняти, змінювати.
Смѣта—сміта, кошторис; разсмотрѣніе смѣты—**розглядання сміти**; израсходованіе за счет смѣты—**витрачено за щот сміти**; назначено по смѣтѣ статей—**призначено по сміті статтів**; смѣтная книга-**смітна книга.**
Смѣтливость, находчивость понятливость - спритність.
Смягчать—помягчити.
Смягченіе - помягчення.
Снабжать - поставляти, виставати.
Снабженіе виставання.
Снаряд знаряддя.
Сначала—спочатку.
Снисхожденіе полегкість.
Сношеніе—зноскини.
Снѣдь—Їстовне.
Снѣжный—сніговий; снѣжный покров—**сніго-покрив, сніго-крив.**
Снятіе—знімання, здіймання.
Снять—зняти.
Собирательный—збірний.
Собраніе—зібрання; общее собраніе—**загальні збори**; собраніе (предметов)—**збірка**; состоялось собраніе—**відбулися збори.**
Собраться вмѣстѣ, об'единяться—*купчитись.*
Собственник—власник
Собственно—власне.
Собственноручно - власноручно.
Собственность - власність,-ности.
Собственный - власний.
Событіе—подія; событіе преступленія—**подія злочину.**
Совершаться, происходить—відбуватись.
Совершеніе—виконання.
Совершенно—зовсім, овсі, цілком.
Совершеннолѣтній—повнолітній.
Совершенный скінчений, звершений; (по качеству)—досконалий.
Совершенство—досконалість.
Совершить—скінчити, учинити.
Совладѣлец - співвласник.
Совмѣстно, вмѣстѣ—разом, **по**спiлу.
Совмѣстный, общій—спільний.
Совмѣщеніе—умiщення.
Совмѣщеніе должностей—службове семидільництво.
Совокупность - спільність, злука.
Совпаденіе рядов—припадання рядів
Совращать—збивати.
Современный—сучасний.
Совѣсть - сумління.
Совѣстливость - сумлінність.
Совѣстливый добросовѣстный—сумлінний.
Совѣт—рада; **совѣт врачебный**—лікарська рада.
Совѣщаніе—нарада; **совѣщаніе** по осушенію болот—**нарада про обсушіння болот.**
Совѣщательный—дорадчий.
Согласительный—згідний.
Согласіе - згода.
Согласовать—погодити.
Согласиться—погодитись.
Согласно - згідно.
Согласный—ладний, згідний.
Согласованіе—погоджування.
Соглашаться—згоджуватись.
Соглашеніе—змова, поєднання, порозуміння.
Согнуть - зібгати.
Содержаніе—зміст, утримування, держання; содержаніе мѣсячное—**удержання на місяць**; размѣр мѣсячнаго содержанія—**розмір удержання на місяць;**
Содержать — утримувати, держати.

содержаніе земскаго самоуправленія — **удержання земського самоврядування**; содержаніе входящих и исходящих бумаг—**зміст вступних та виступних паперів.**

Содержатель — властитель.

Содѣйствіе—поміч, підмога, допомога; оказать в этом дѣлѣ возможное содѣйствіе—**явити в цій справі можливу поміч**, або **допомогу**; Реестр входящих бумаг Экономическаго отдѣленія Полтавской Губернской Управы по содѣйствію кустарным промыслам—**реестр вступних паперів Экономичного віддилу Полтав. Губерньскої Управи, що до підмоги кустарним промислам.**

Содѣйствовать, помогать—сприяти.

Соединеніе — з'єднання, сполучення; соединеніе (сочиненіе) предложеній—**сполучення речень**, або **речень**

Соединенный — сполучений; соединенное засѣданіе — **сполучене засідання.**

Соединительный — сполучальний.

Соединять — сполучати.

Сожительство—співжиття.

Созвѣздіе—сузіря.

Созиданіе—творіння.

Сознаніе (психол.) — **свідомість**, притомність.

Сознательно—свідомо.

Сознательность—свідомість.

Сознательный—свідомий.

Созыв—скликання, склик.

Сойтись, помириться — **погодитися.**

Сокращать—скорочувати.

Сокращенный—скорочений.

Сокращеніе—скорочення.

Сокрытіе—схов, утаєння, переховування

Солнце—сонце; солнечная система—соняшна система.

Соль—сіль.

Сомнительный — сумнівний, непевний

Сомнѣваться, колебаться—**вагатись.**

Сомнѣніе, колебаніе — **вагання**, сумнів.

Сон—сон, спання.

Соображать, разсуждать—міркувати

Соображеніе—міркування; исходя из соображеній—**виходячи з міркувань**

Сообща - спільно, укупі.

Сообщать—повідомляти, уділяти, надавати, подавати; сообщая на оборотѣ—**подаючи на звороті**; при этом сообщается слѣдующее свѣдѣніе — **при цьому передається** (або додається) **така відомость.**

Сообщеніе—повідомлення.

Сообщество—спілка, товариство.

Сообщник—спільник.

Соорудить—спорудити.

Соотвѣтственно — відповідно, одповідно.

Соотвѣтственный — відповідний, одповідний.

Соотношеніе — обопільні односини.

Соперник—суперник.

Сопоставить — сокупно взяти, сопоставити; если сопоставить факты—**коли розглянути речі поруч.**

Сопротивленіе—опір.

Сопротивляться—**ставити опір**, опиратися.

Сословіе, званіе—**стать**, **стан.**

Сословный состав населенія—склад людности, що до стану її.

Состав, построеніе—будова.

Состав—склад; в составѣ— **у складі**; состав населенія по мѣсту рожденія—**склад люд-**

ности, що до міста народження; состав населенія по родному языку—**склад людности, що до рідної мови**; состав населенія по вѣроисповѣданіям—**склад людности, що до віросповідання**; состав населенія по полу—**склад людности, що до полу**; состав населенія по возрасту—**склад людности, що до віку**; состав обрабатываемой земли—**склад обробітної землі.**

Составить—скласти.

Состояние — стан, становище; правасостоянія—права стану.

Состояніе, положеніе — пробування, стать.

Состоять-складатися, мати в собі

Составитель - укладчик.

Составленіе—складання, укладання.

Составлять—складати.

Состоящій—пробуваючий.

Сотвореніе—сотворення.

Сотрудник—співробітник.

Сотрудничество — співробітництво

Соучастіе—співучасть.

Соучастник - змовник, спільник, помагач

Сохраненіе — схов, заховання; сохранная росписка — **схований лист**; сохранять тайну—**держатися тайни.**

Сочувствіе -співчутя.

Союз—спілка.

Союзник—потужник, спільник.

Спектакль—вистава.

Спец'алист—митець, фаховець.

Списать—списати.

Список—список; избирательные списки—**виборчі списки.**

Сплошь—поспіль, заспіль.

Сплошной—поспільний; сплошная оцѣнка всѣх построек—**цінування заспіль усіх будівель.**

Сполна—вповні; деньги сполна получил—**гроші вповні одержав.**

Спор—суперечка.

Спорить—сперечатись.

Спорный—суперечний; безспорно—безсуперечок; сп. о правах—**позов за права.**

Способ, средство—спосіб, засіб; каким способом—**яким чином, або яким робом, або яким побитом**

Способность - здібність.

Способный—здібний, здатний.

Способствовать - сприяти.

Справедливо—слушно, правно.

Справедливый, своевременный, надлежащій—правдивий, слушний.

Справка—справка, розвідка.

Справочныя цѣны—справочні ціни.

Спрашивать - питати; запрашивать—запитувати.

Спрос - попит.

Спряженіе спрягання; спряженіе глагола—діє-зміна.

Спѣшить—поспішати

Спѣшно, скоро - спішно.

Спѣшный, торопливый—спішний; внезапный—**нагальный**; спѣшно, внезапно—**нагально.**

Сравненіе — зрівняння, порівняння.

Сравнивать рівняти.

Сравнить - прирівняти.

Сравнительно—порівнюючи.

Сравнительный - порівнюючий; сравнительная вѣдомость—**порівнююча відомость.**

Сравнять—порівняти.

Среди—серед.

Срединный—посередній

Средний—середній; в среднем—**пересічно, середнім числом**; средняя стоимость постройки—**середня коштовність будівлі**; средний рост новобран-

цев—середній зріст новобранців (аршинами та вершками).
Средства—кошти (денежныя).
Средство—спосіб, засоб; напротів, он не обезпечен средствами(денежн.)—**навпаки, він не забезпечений коштами.**
Срок—речинець, строк, термін.
Срочный-строковий, терміновий.
Ссадина—осад, смуга.
Ссора—звада, сварка; ссоры враждебныя отношенія—чвари.
Ссуда—позичка, поміч; ссудосберегательн. товар. **позичково-ощадне товариство**; ссуда из дорожнаго капитала—**позика з дорожного скарбу, або капиталу**; движеніе мелкопромышленных ссуд—рух **дрібнопромислових позик**; взять в ссуду—**взяти в позику.**
Ссудный—позичковий.
Ссужать—позичати.
Ссылаться—посилатися.
Ссылка—засилка, заслання.
Ссыльный—засланець.
Ставка—ставка
Стакан—шклянка, стакан.
Сталь—криця.
Станок ткацкій—верстать, станок до ткання.
Станція—станція.
Стараться, заботиться, радѣть—дбати.
Старина—старовина.
Старинный—стародавній.
Староста церковный—церковный староста.
Старость—старість, старощі.
Старшинство—старшинство.
Статив—триніжок.
Статистическое бюро—статистичне бюро.
Стать на очередь—**взяти чергу.**
Статья—стаття, артикул.
Стачка—змова, страйк.
Стекло—скло; стекло оконное—**шибка**; переборка или переплет для стекла—**слупик**
Стекляный скляний.
Стекольщик (оконщик)—скляр.
Стенографія—стенографія
Степень—рівень, ряд; положительная степень—**звичайний рівень**; сравнительная степень **вищий рівень**; превосходная степень—**найнайвищий рівень**; второстепенный **другорядний.**
Стеченіе—збіг.
Стипендія из земских сумм—стіпендія з земських коштів.
Стиснуться, сжиматься, сдавиться—стискатися.
Стихотвореніе, стих—вірш
Стихотворный—віршний, віршовий; стихотворец—віршник.
Стлать—стелити.
Стоимость, цѣнность—вартість, стійність, коштовність; стоимость обработки и уборки 1 десятины—**коштовність обробітку та уборки 1 дес.**
Стоить—стоїти; стоит—**варт**, не стоит—**не варт.**
Стойкость до ожесточенія—завзятість
Столбовой—стовбовий.
Столѣтіе—сторіччя.
Столѣтній сторічний.
Столкновеніе—сутичка.
Стонать—стогнати.
Стон—стогін.
Стопа стопа.
Сторож, караульщик—вартівник, вартівничий.
Сторожевой, караульный—вартовий.
Сторожить, караулить—вартувати.
Сторона—бік; с обѣих сторон—**обабіч**; в своей стороны—**з свого боку.**
Стоющій, цѣнный—**вартий**, стійний.
Страдать—**терпіти**, **бідувати**, страдати.

Стража, караул--варта; стоять на караулѣ—**на варті**; стража, охрана—**сторожа**; стать на стражѣ—**стати на сторожі**.
Страница—сторінка.
Страны свѣта—точки обрію.
Странник—мандрівець.
Странствіе—мандрівка.
Странствовать—мандрувати.
Странный—дивний, чудний.
Страстный—жадібний.
Страхованіе—забезпека, страхування, обязательное страхованіе—**обов'язкова забезпека**; добровольное—**добровільна забезпека**; взаимное—**обопільна забезпека**; хто страхує—**страховщик**; хто страхується **страхівник**; хто чинить страхування -- **страхувальник** (аґент забезпеки).
Страховая сумма — страховка; взнос по страхованію—**страховий внесок**; страховая премія—**страховий виплат**
Стремиться -- линути, пориватися, допинатися.
Стремленіе—поривання, прямування, змагання, розгон.
Стремнина—круча, стромовина, урвище
Стремнистый—крутий, урвистий.
Строеніе, построение — будова, будовання; строеніе, зданіе—**будинок, будівля**; строеніе, порядок **налажування, ладнування строїння**.
Строитель—будівничий.
Строительство—будівництво.
Строй—лад, стрій.
Стройно—струнко.
Стройный—стрункий.
Строительный — будівельний; строительный устав—**будівельний статут**.
Стропило—кроква.
Стрѣла—стріла.
Стрѣлка—стрілка, указівка.

Стѣна - мур.
Стѣсненіе, сжатіе, удушье—стиски.
Стѣсняться, не рѣшаться—варуватися.
Стяженіе--стягання.
Сугроб, занос снѣжный—замет.
Суд—суд.
Судебный—судовий; судебный пристав—судовий пристав; суд. разсыльный—суд. оповістник.
Судебный слѣдователь — судовий слідчий.
Судебныя установленія—судові установи.
Судейскій—судейський.
Судить—судити.
Судиться — судитись, позиватись.
Судное дѣло—судова справа.
Судный—судовий.
Судоговореніе - судові промови.
Судопроизводство — судівництво судочинство; судебныя издержки - **прозні наклади**.
Судьба, удача—хвортуна талан.
Суетиться—метушитися.
Судья—суддя.
Сужденіе—думка.
Сукновальня — валюша, сукновальня.
Сукновальщик—валій.
Сумма—сума, квота; страховая сумма—**страхова сума**
Сумашедшій—божевільний, навіжений, навісний.
Сумашествіе—божевілля.
С ума сойти—збожеволіти.
Супруґ—чоловік.
Суровый—суворий.
Сутки—доба.
Супруги—подружжя.
Суточные—суткові гроші.
Сушильня—сушарня, сушня.
Существо—істота.
Существовать—жити; существовать от хлѣбопашества — **жити хліборобством**; существо-

вать поденщиной и заработками—**жити поденщиною та заробітками**; из 100 хоз. в городах существовали — **зо 100 господарств в містах жило....**

Существованіе—істнування.

Существенный — вартий уваги, істний.

Существующій—істнуючий.

Сущность—суть, істність.

Сходство—подібність.

Схожій—подібний, подобний.

Сфера—обсяг.

Счет—рахунок, лік; без счета—**без ліку**; за счет — **на кошт**; за счет Губернскаго сбора, казны—**на кошти Губерниського сбору, казни**; счета кассы, инвентаря, различнаго имущества, заказов и долгов—**рахунки каси, інвентаря, ріжного майна, замовлень та долгів**; в счет аванса, ассигнованнаго—**на рахунок авансу, призначеного**; сложить со счетов — **виключити з рахунків**; сложеніе со счетов—**виключення з рахунків**; списать со счета—**знести з рахунку**.

Счетовод—рахівничий.

Счисленіе—лічення, рахування, лічба.

Считать—лічити, рахувати; считая каждый начавшійся мѣсяц просрочки за полный,—**лічучи кожний, що почався, місяць прострочки повним**.

Съемка — наймання; аренда и съемка земли—**оренда та наймання землі** (на кілька років).

Съѣзд мировых судей — з'їзд мирових суддів; съѣзд общеземскій — **загально-земський з'їзд**.

Сыромятная кожа—лимарщина.

Сыромятник—лимарь.

Сырье—сирець.

Сытный—тревний.

Сѣвер—північ.

Сѣверное сіяніе — північна заграва

Сѣверо-восток—північний схід.

Сѣверо-запад—північний захід.

Сѣдельный—кульбачний.

Сѣдло—кульбака.

Сѣмена—насіння.

Сѣмя—сім'я.

Сѣнокос—сіножать.

Сѣра—сіра.

Сѣрный—сірчаний.

Сѣть—мережа, сітка.

Сюда—сюди.

Съѣздъ—з'їзд.

Съѣхаться—з'їхатись.

Т.

Табак—тютюн.

Табачный—тютюновий.

Табаководство—тютюництво.

Табаковод — тютюничий; надсмотрщик за работами на табачной плантаціи—**тютюнник**.

Табель—таблиця, табель, дошка; табельный день — **табельний день**; табель-календарь—**табель-календарь**.

Таган—треног, таган.

Таить—таїти, крити, ховати.

Таинственный—таємний.

Тайком—потай, таємно, нишком, потайки.

Тайна—тайна.

Тайно—таємно, крадькома.

Так или иначе—чи **так**, **чи** инакше.

Такса—такса; такса за тушеніе лѣсных пожаров—**такса за тушіння лісних пожеж**.

Таксовать—таксувати.

Такт—такт, лад.

Такой, ая, ое—такий,-а, е.

Талан—талан, доля, щастя.

Талант—талан, кебета, хист.
Талантливый, даровитый—талановитий.
Талый—талий, відлеглий.
Таможенный—митовий.
Таможня—митниця.
Танец—танок.
Танцовать—танцювати; танцевать любящій—**танцюристый**.
Танцор—танцівник.
Тариф—тарифа.
Тароватый, даровитый—метекуватий
Таскать—тягати, волочити.
Таять—ростанути, топитися; растаять—**ростопитися**.
Тварь—твор, тварина, тварюка.
Твердый—твердий; твердая память—**добра пам'ять**.
Творец—сотворитель, автор.
Твореніе—твір, творення.
Творог—сир.
Твороживться—ссідатися.
Творческій—творчий.
Творчество—творчість.
Текущій—текучий, поточний; текущій счет—**текучий счот**; текущій расход—**текучий видаток**; текущія потребности—**поточні потреби**.
Телескоп—далекогляд, далекозор.
Телѣга—віз.
Телѣжник—стельмах.
Телѣжный—возовий.
Темноватый—потемний, тінявий.
Темнота—тьма, пітьма, темрява.
Температура—температура
Теоретическій—теоретичний; теоретическія и практическія занятія—**теоретичні та практичні роботи**.
Теплицы—теплі води.
Теплота—тепло.
Теплый теплий.
Теплиться—помалу, ледве горіти.
Теплопрозрачность—теплозорість.

Терзать—драти, рвати; растерзать—**роздрати, розірвати**.
Терминологія—терминологія.
Терпимость—терпеливість.
Терпимый—терпеливий.
Термометр—тепломір.
Терпѣливый—терплячий.
Терпѣнье—терпиння.
Терять—губити; потерять—**загубити**.
Тесть—тесть.
Тетка—тітка; тетки муж—**нанітач**; жена дяди—**дядина**.
Тетрадь—сшиток, зошит, тетрадь.
Техническій—техничний.
Теченіе—течія, протяг; в теченіе—**в продовж, в протяг**; теченіе (главное) на самом глубоком мѣстѣ рѣки или озера—**стрижень**.
Течь сильно, быстро—ринути.
Теща—теща.
Тикать—тукати, цокати.
Тимпан—бубон.
Тина—мул, твань.
Тинистый—мулкий, багнистий.
Типографія—друкарня.
Типографщик—друкарь.
Типы жилых построек—типи жилих будівель.
Тиски—лещата, давило.
Тихомолком—стиха, тишкомнишком.
Тишина—тиша.
Ткань—тканина.
Ткаческій—ткацький.
Ткачиха—ткаля.
Тлетворный—шкодючий, вадкий.
Тлѣть—тліти; истлѣть—зотліти, спорохніти.
Товар—крам; бакалейный товар—бакалія.
Товарищ—товариш, спільник, потужник; товарищ прокурора—товариш прокурора.
Товарищество—товариство.
Товарищескій—товариський.

Тождественно, точно, дѣйствительно — стотно.

Тождественный — стотний, тотожний.

Тождество — тожсамість, подібність.

Толк — толок, тяма.

Толкать — штовхати.

Толкованіе — тлумачення; толкованіе закона — **тлумачення закону**.

Толковать — тлумачити.

Толково — толком, розсудливо.

Толмач — товмач.

Толокно — путря.

Толочь — товкти.

Толпа — стовпище, натовп, юрба.

Толща — товща.

Только — тільки; только что — допіру.

Тон — тон; говорить в тон — **під мислі кому говорити**.

Тонковатый — потонкий.

Тонкость — тонина.

Тонуть — потопати.

Тоня — неводище.

Топкій — грузький.

Топливо — топливо, паливо.

Топор - сокира.

Топтать — топтати, талувати.

Топь — багно, моква

Торба — торба, шанька.

Торги — торги.

Торговать — торгувати, крамарювати, (на баз.) — базарювати, (на ярм.) — ярмаркувати.

Торговля — торгівля.

Торгово-промышленное предпріятіе — торгово-промислове передприємство.

Торговый — торговий, торговельний.

Торжественно — урочисто.

Торжественный — урочистий; торжественное обѣщаніе — **урочиста обіцянка**.

Торжество — урочистость, святкування, свято.

Торить, проторить — **торувати**, протоптати, привчати, призвичаювати.

Торная дорога — битий шлях.

Торможеніе — гальмування.

Тормаз — гальмо.

Тормозить — гальмувати.

Торный — втоптаний, битий.

Торопиться — квапитися, поспішати, хапатися.

Торопливость — хапання, спіх, квапленя, сквапливість.

Торопливый — хапкий, спішливий, квапливий.

Торопѣть — торопіти, злякатися, вжахнутися

Торочить, выторочить — виторочити, облямувати.

Торфяной — торфовий.

Торѣть, понаторѣть — **навикати**, навикнути.

Тоска — туга, нудьга.

Тоскливый - сумний.

Тост — заздравный — здравиця.

Тотчас - зараз.

Точка, крапка, цятка, точка.

Точило — точило, гострило; точило для выжимки виноградного сока — **винотока**.

Точить — точити, брускувати, клепати, мантачити.

Точно — точно.

Точный — точний.

Точно, тождественно, дѣйствительно — стотно, нестеменно.

Точь в точь — точнісенько.

Тошнить — нудити, вадити.

Тошнота — нудота, зануда.

Тощать - охлявати, слабіти.

Тощій, худой — сухорлявий, охлялий; тощій, не имѣющій скрѣпы — **валкий**.

Трава — трава, зілля.

Травить — травити, випасати; травить, науськивать — **цькувати**.

Травля — цькування, травління.

Травосѣяніе — травосіяння.

Травою заросшее мѣсто—травник.
Травоядный—рослиноїдний.
Травянистый—травистий.
Трагедія —траґедія.
Трагическій - траґичний.
Трактат—уклад, договор.
Трапеція – трапез.
Тратить—тратити.
Траур—жалоба, траур.
Траурний—жалібний.
Требованіе—домагання, вимога, допоминання.
Требовать—домагатися, вичагати, допоминатися; требовать по суду—**правити, виправляти.**
Требовательный — допоминальний; требовательная вѣдомость — **допоминальна відомість.**
Тревога—непокій, сполох.
Тревожить—турбувати, полохати, бентежити.
Тревожный—турботний, гвалтовний.
Трезвонить — дзвонити, у всі дзвони
Треніе—тертя, суперечка.
Трепетаніе—трепет, тремтіння.
Трепка—тіпачка (про коноплі).
Третейскій суд—суд третчиків.
Третировать—поневіряти.
Третной—третний.
Трехглавый—трьохголовий.
Трегранный—трибочний.
Третье лицо—стороння особа.
Трехлистовой—триаркушевий.
Трехцвѣтный—трибарвий.
Трещетка — торохкало, торохтілка.
Трещина—росколина.
Тридневный—трьохденний.
Трогательный—зворушливий.
Трогать, затрагивать — зворушати.
Трижды—три крати.
Тройственный—троістий.
Тройчатки —тройнята.
Тропа—стежка.
Тропик - зворотник.
Тростник – очерет.
Тротуар—пішоход.
Трубка—люлька.
Труд, работа—праця.
Трудиться—трудитися, робити, працювати.
Трудныя дѣла—трудноці.
Трудолюбивый — працьовитий, трудящий.
Трудолюбіе - працьовитість.
Труженик—роботяга, трудовник.
Трунить — глузувати, насміхатись.
Труп—труп, мертве тіло.
Трусливый—полохливий, ляклививий.
Трут—трут, губка.
Трутень—трутень, дармоїд, нероба.
Трущоба—закуток, трущоба.
Тряпка—ганчірка.
Трясина—трясовина, дрягвина.
Трясинный—трясовинний, дряговинний.
Трускій—труський.
Трясти—трясти, трусити, тіпати.
Трястись, дрожать—тіпатися.
Туберкулез — сухоти, туберкульоз.
Туго—туго, цупко.
Туда—туди, тудою.
Туземный—краєвий, тубільний.
Туземец —туболець.
Туман—туман.
Тусклый – неясний тьмяний.
Тутовое дерево—шовковиця.
Тутовый—шовковичний.
Туча—хмара.
Тучный—гладкий.
Тучнѣть—гладчати.
Тщательный—старанний, пильний.
Тщедушный — кволий, малосилий.
Тщеславіе—чванливість, чвань.
Тщеславный - чванливий.

Тщетно—*марно*, даремне.
Тщетный—*марний*.
Тыква—гарбуз, *кабак*.
Тьма—темрява.
Тѣлесное наказаніе—*кара* по тілу.
Тѣлесные недостатки—каліцтво; тѣлесные недостатки населенія: **каліцтва людности**. Які *саме* каліцтва: **сліпі зроду, осліпші, глухонімі, німі,** крім того божевільні.
Тѣло—тіло.
Тѣлодвиженіе—рухи,—ів.
Тѣлосложеніе—статура.
Тѣм болѣе—тим *паче*.
Тѣнь—холодок, затінок.
Тѣснить—тіснити.
Тѣсноватый—потісний.
Тѣсный, сжатый—стислий.
Тюрьма, заключеніе — **вежа**, в'язниця, острог, тюрма.
Тяготѣніе — тяготіння, тягінь, тяження.
Тяготѣть—тяготіти, тяжити.
Тягучій—тягкий.
Тяжба—позов, позва.
Тяжебный—позвовий.
Тяжеловѣсный—важкий.
Тяжелый—важкий, тяжкий.
Тяжесть—вага, тягарь.
Тяжущійся—сутяжця.
Тянуться—тягтись, протягатись, пнутись (до чого).
Тятин—батьків, татків.
Тятя—батько, тато.

У.

Убивать—вбивати, забивати.
Убійство — вбивство, душогубство.
Убійца—убийник, душогуб
Уборка—прибірання, порання.
Убыток, вред—шкода.
Убыток причиняющій—шкодливий.
Убыточный—втратний.
Убѣдительный —переконуючий, пересвідчаючий.
Убѣдительно—переконуюче, пересвідчаюче; убѣдительно просить—**благати**.
Убѣдиться—удосконалитися.
Убѣждать—переконувати.
Убѣжденіе—переконання, пересвідчення
Убѣжище—пристановище.
Уважаемый, почтенный—*годний*, шановний.
Уважать—поважати, шанувати.
Уваженіе—пошана.
Уважительный — вартий *уваги*; без уважительных причин—**без причин, вартих уваги**.
Увеличеніе — побільшення; увеличеніе содержанія — побільшення удержання.
Увеличить — побільшувати, збільшувати.
Увеличиться—більшати.
Увлекать—захоплювати.
Увлеченіе—захоплення.
Уволить—у[illegible]
Увольненіе—увільнення; увольненіе в отпуск—**увільнення в** *одпуск*; уволить со службы—**увільнити од служби**; представить к увольненію—**поставити до увільнення**.
Увольнять-звільняти, увільняти.
Увѣдомленіе—повідомлення.
Увѣдомлять—повідомляти.
Увѣреніе, удостовѣреніе—запевнення; примите увѣреніе в искреннем к Вам почтеніи—**прийміть запевнення в щирому до Вас пошануванні**.
Увѣренность—певність.
Увѣренный—певний
Увѣрить, удостовѣрить—запевняти.
Увѣчить—калічити.
Увѣчье—каліцтво.
Увѣчный—калічений.
Увѣщевать—увищати.

Угар—*чад*.
Угарный—чадний.
Углекислый газ—вуглевий двоокис.
Углубленіе в почвѣ — *заглиб*; углубленіе, заполненное водой и грязью—**бакай**.
Углерод—вуглець.
Угнетать—пригнобити.
Угнетеніе—пригнобленя.
Угнетенный—пригноблений.
Уговариваться — умовлятися, змовлятися.
Уговор - *умова*, *намова*.
Угодно—завгодно.
Угодье—вгіддя.
Угловой—*кутній*.
Угол—*кут*; уголок—куток.
Уголовный—*карний*; уголовный суд— **карний суд**, **кримінальний суд**.
Уголь—вугіль.
Угощеніе, пир—*учта*.
Угрожать—загрожувати, погрожувати, нахвалятись.
Угрожающій—*загрожуючий*.
Угроза—погроза, *похвалка*.
Угрюмый — *понурий*; угрюмый человѣк--**понура**.
Удаваться, везти—фортунити.
Удаленіе—усунення.
Удалять—*усувати*.
Удареніе—*наголос*.
Удача—*вдання*, *удача*.
Удачливый, счастливый—таланистий.
Удваивать—подвоювати.
Удвоеніе—подвоєння.
Удержаніе—*одбавка*.
Удержать—*придержати*, взяти.
Удерживать—стримувати, сдержувати
Удивляться—дивуватись.
Удлиненіе—*подовження*.
Удобный — вигодний, прикладний, зручний.
Удобоподвижный—движкий.
Удобреніе — удобрювання; навозное удобреніе—**угноїння**; искусственное удобреніе — **штучне удобрювання**.
Удобство - вигода.
Удовлетвореніе — задоволення, вдоволення.
Удовлетворительно—догідно.
Удовлетворительный — задовольнюючий.
Удовлетворять — вдовольняти, угоноблати, *сплачувати*.
Удовольствіе—приємність.
Удовольствоваться — задовольнитись.
Удостовѣреніе—посвідчення, засвідчення, свідоцтво.
Удостовѣрять—посвідчувати.
Удостоить—уповажнити.
Удушье, астма—задуха, стиски.
Удѣл—*уділ*; удѣльныя земли— удільні *землі*; удѣльное вѣдомство—удільне відомство.
Узаконеніе—закон, *право*, узаконення; узаконеній собраніе—**збірник законів**; узаконеніе дѣтей—**узаконення дітей**.
Узаконять—узаконяти.
Узел—вузол.
Узкий—вузький.
Узнать—довідатись.
Узник—в'язень.
Узор—взірець.
Ужасаться—*жахатись*.
Уже—*вже*, *уже*.
Указ — *указ*, *наказ*; указная часть—**указна доля**, **указна частина**; по указу—**з наказу**.
Указаніе—вказівка.
Указатель—*указчик*.
Указать—вказ*ати*.
Указывать—показувати.
Уклон—*спад*, *ухил*.
Уклониться — зб*очить*, ухилитись.
Уклоненіе—ухилляння.
Укол—під*кол*.

Укор—докір.
Укорять—докоряти.
Украдкою—нишком, крадькома.
Украшать — прикрашати, оздоблювати, квітчати, мережати.
Украшеніе — закраса, прикраса, оздоба.
Укромный затишний, захистний.
Укрощать—усмиряти, втихомиряти, вгамовувати.
Укрощеніе — усмирення, втихомирення, вгамування.
Укрывательство — покривання, переховування.
Укрыватель — покривальник, утайник.
Укрывать—покривати, переховувати.
Укрѣпа—скріпа.
Укрѣпить—зміцнити; укрѣплять—**зміцняти**.
Укрѣпленіе—зміцнення.
Укрѣплять, дѣлать крѣпким—твердити, укрѣпляться, дѣлаться твердым—**твердіти**.
Укупоривать — затикати, пакувати.
Улаживать—ладнати, лагодити.
Улечься—укластись (про вітер), перебурхати, утихнути, ущухнути.
Улика—доказ, слід, признака.
Улиточная запись — улиточний запис, одказний лист.
Улица—вулиця.
Уличать—виявляти, виказувати, доводити.
Уловка, продѣлка—штука.
Уложеніе—статут, уложеніе о наказаніях—**статут карний**.
Улучшаться — ліпшати; лучшій ліпший.
Улучшить — поліпшити; улучшать—**поліпшувати**.
Ум —розум.
Умалишенный—божевільний; с ума сойти—**збожеволіти**
Умалять—змалювати, зменшувати.
Умащать—мастити.
Уменьшаемое (аритм.) число—поменшаеме.
Уменьшать—меншити, малити, зменшувати.
Уменьшаться—меншати; уменьшилось—**поменшало**.
Умереть—вмерти.
Умертвить—стратити, замордувати.
Умершій—померший, змерлий.
Умерщвлять—мертвити.
Умирать—конати.
Умничать—мудрувати.
Умножать — множити; множительный аппарат—**множильний апарат**.
Умноженіе—множення.
Умный—розумний.
Умозаключеніе — вирозуміння, вивід.
Умоизступленіе—шаленство, несамовитість.
Умолот—вимолот, видаток.
Умолять—молити, благати.
Умопомраченіе—заморока.
Уморительный—кумедний.
Умственный — розумовий; умственныя способности—**розумові здібності**.
Умудрять—умудрювати, умудряти.
Умысел—замір, намір, думка.
Умышленіе—зумисне.
Умышленный — умисний, навмисний.
Умѣлый — кебетний, кебетливий.
Умѣніе, работоспособность—кебета.
Умѣренно —повільно, помірно
Умѣренность —помірність, поміркованість.
Умѣренный - повільний, помірний, поміркований.
Умѣющій—умілий.

Унижаться, унизиться — знизитися.
Уничиженіе — зневага, упослідження.
Уничиженный — понижений, зневажений.
Уничтожать — нищити, зруйновувати.
Уничтоженіе — знищення, нищення; уничтожение частной собственности — **знищення приватної власности.**
Уничтожить, отмѣнить — скасувати, покасувати.
Уничтожиться, изчезнуть — ростектися
Унывать — нидіти, в тугу вдаватись.
Уныніе — смуток, туга.
Упадок — занепад.
Упаковка — пакування, упакования.
Упередить — випередити.
Упирать — опиратися, опинатись.
Уплата — виплата.
Уплачивать — виплачувати.
Уподоблять — вподібнювать.
Уподобленіе — вподібнення.
Упоенный — оп'янилий.
Упоительный — упивний, п'янкий.
Уполномочить — уповажнити.
Уполномоченный — уповажнений, уповноважений.
Уполномочіе — уповажнення.
Уполномочить — уповажнити.
Упоминать — згадувати.
Упомянутый — згаданий.
Упорно, стойко, ожесточенно — завзято.
Упорный, ожесточенный — завзятый.
Упорство — упертість; упорство, стойкость до ожесточенія — завзятість.
Упорядоченіе — упорядкування.
Употребительный — уживний, ужиточний.
Употребленіе — вживання, вжиток; для употребленія — **для вжитку.**
Употреблять — уживати.
Управленіе — управління, керування, орудовання.
Управлять — правити, управляти, керувати; управляющій банком — управляючий банком.
Упражненіе — опрацювання.
Упражняться — опрацьовувати.
Упраздненіе — скасування, усунення.
Упразднять — касувати, усувати.
Упрекать — ганити.
Упрощенный — простіший; упрощенное судопроизводство — **упрощене судочинство.**
Упругій — пружний, тугий.
Упругость — пружність, тугість.
Уравненіе — рівняння
Упущеніе — занедбання.
Уравнивать — рівняти.
Уравновѣшенный — рівноважний.
Уровень — рівень.
Урожайность — урожайність; урожайность хлѣбов в зависимости от природных условій — **урожайність хліба в залежності од природних умов**
Уроженець — рожденець; мѣстный уроженец — **тубілець**; для уроженцев губерніи христіанскаго вѣроисповѣданія — **задля тубільців християнського віросповідання**
Урок — урок, лекція.
Урон — шкода.
Усадьба — садиба, обійстя, оселя; полномѣрная усадьба — **оселя належної міри.**
Усваивать, перенимать — переймати.
Усердно — щиро, пильно, ревно.
Усердный — щирий, пильний, ревний.
Усидчивый — посидючий; непосѣда — непосидючий.
Усиленіе — зміцнення.

Усиленно—притьмом, натужно.
Усилить—підсилити, зміцнити; усиливать—зміцнювати.
Усиліе—зусилля.
Ускальзывать—висклизнути, випорснути.
Ускореніе—прискорення.
Ускорить—прискорити.
Условіе—умова.
Условленный—умовлений.
Условливаться—умовлятися.
Условно—умовно
Условний - умовний.
Услуга—послуга.
Услужливость—прислужність.
Усматривать—вбачати.
Усмиреніе—вгамування.
Усмирить—вгамувати.
Усмотрѣніе—погляд, розсуд.
Усобица, междуусобіе — чвара, колотнеча.
Усовершенствоваться — удосконалити.
Усовершенствованіе — удосконалення.
Усовѣщевать—усовістити.
Усопшій—покійник, небіжчик.
Успеніе Пресв. Богор. 15 серпня —Перша Пречиста; Рождество Пресв. Богор. 8 жовтня — Друга Пречиста.
Успокоеніе—заспокоєння.
Успокоительный — заспокоюючий.
Успокаивать—втихомирювати.
Успокоить—вгамувати.
Успѣвать—встигнути.
Успѣх—поспіх; хорошаго поведенія и таких же успѣхов в науках—**доброго поводіння та такого ж поспіху в науках.**
Успѣшный—спірний, поспішливий.
Уста—уста.
Устав—статут; устав лечебных заведеній—**статут лікарських закладів.**
Усталость—утома, втома.
Усталый—стомлений, підбитий; без устали—невтомно.
Установленіе—установа; судебныя установленія—**судові установи**; установленія общественнаго приарѣнія — **установи громадського піклування.**
Устанавливать—заводити.
Установленный—принятий, заведений.
Устарѣлый—старий, задавнений.
Устный—устенний
Устойчивый — сталий, непохитливий.
Устраивать — улаштовувати, уряджати.
Устроить—урядити.
Устраненіе судей—усування суддів; устранить от службы—**усунути з служби.**
Устраненіе—усунення.
Устранять—усувати.
Устрашать—стращати.
Устройство—устрій, заснування, лад, порядок; благоустройство —**добре упорядкування, добрий лад**; на выдачу уѣздным земствам пособія на устройство при школах библіотек, читалень и пополненіе их книгами —**на видачу повітовим земствам запомоги за-для заснування при школах книгозбірень-читалень і поповнення їх книжками.**
Уступ — уступ; уступами спускающійся—уступний.
Уступать — поступатись; уступить—поступитись.
Уступка—знижка, уступка.
Уступчивый—уступливий
Устье (рѣки) — гирло, (печи)—челюсти.
Усугублять — прибільшати, подвоювати.
Усумниться—вагатися, он вызывает сомнѣніе—**він викликає сумнів.**

Усыновить—*усиновляти.*
Усыновленный—*приймак.*
Усыпительный—*усиплиєий.*
Утаивать—*таїти, затаїти.*
Утайщик — *затайник, переховник.*
Утверждать—*запевняти.*
Утвердить, одобрить—*ухвалити, встановити, затвердити.*
Утвердительно—*твердо;* вполнѣ утвердительно—*рішуче.*
Утвердительный—*запевняючий;* утвердительный отвѣт—**згодна відповідь.**
Утвержденіе—*твердження, затвердження.*
Утес—*шпиль.*
Уток (в ткачествѣ)—*підкання.*
Утолить—*заспокоїти, утолити.*
Утомленіе—*втома;* переутомленіе—*перетомленність.*
Утончать—*тончити, тонити.*
Утонченность—*витонченість.*
Утонченный—*витончений, втончений.*
Утоптанный—*утоптаний.*
Уточный—*утковий (до тканини).*
Утрата—*утрата, втрата.*
Утраченный—*загублений.*
Утрачивать—*втрачати, згублювати.*
Утренник—*приморозок, холодні зорі.*
Утренній—*вранішній.*
Утрировать—*переборщати.*
Утро—*ранок,* утром — *ранком, вранці, рано.*
Утроеніе—*потроїння.*
Утѣсненіе—*утиск.*
Утѣшать—*тішити.*
Утѣшеніе—*втіха.*
Ухаб—*вибоїна.*
Ухаживаніе—*пеклування, пестування, залицяння.*
Ухаживать, няньчить—*панькатись, упадати, лицятися.*
Ухищреніе—*хитрування, метикування, викрутні.*
Ухо—*вухо.*
Уход—*догляд.*
Уходить—*відходити.*
Ухудшить—*погіршити.*
Участіе—*участь;* при участіи—**за участю.**
Участвовать—*брати участь, мати уділ.*
Участник—*спільник.*
Участный—*учасний, причетний.*
Участок — *участок;* призывный участок—**участок за-для призову;** мировой участок—**мировий участок.**
Участь—*доля, талан.*
Учебник—*підручник.*
Учебный — *шкільний, навчальний, учебний;* учебный год—*год*—**учебний рік;** учебная мастерская—**навчальна майстерня.**
Ученик—*учень;* ученица — *учениця.*
Ученіе—*навчання.*
Ученый—*науковий, учений.*
Учесть—*обрахувати.*
Учет—*учот.*
Училище—*училище, школа.*
Училищный—*шкільний.*
Учитель—*учитель;* учительница—**учителька;** учителя жена—**учительше.**
Учредитель, основатель—*фундатор;* учредительный—**установчий;** Учредительное Собраніе **Установчі Збори.**
Учреждать—*установляти, уряджати, закладати.*
Учрежденіе—*заклад, установа;* общественное учрежденіе—**громадська установа;** ко дню учрежденія кассы—**до дня заснування каси**
Учтивый—*чемний, ґречний.*
Ушкал—*розбійник.*
Ушкуйник—*ушкуйник.*
Ущелье—*межигірря, ущелина, провалля.*

Ущерб—ущерб, шкода, втрата; в ущерб—**на шкоду**; ущербленная луна—**щербатий місяць**; неблагопріятная участь —**щербата доля**.
Уѣзд—повіт.
Уѣздный — повітовий; уѣздное по воинской повинности присутствіе— **повітове по військовій повинности присутствіє**.
Уютный — затишний, захистний.
Уязвимый—вразливий.
Уязвленный —вражений.
Уяснять —з'ясовувати, вияснити

Ф.

Фабрика — фабрика.
Фабрикат, издѣліе—виріб—робу.
Фабричный инспектор — фабричний інспектор.
Фазы луны — **одміни** місяця, квадри.
Факел —похідня, смолоскип.
Факельщик—похідник.
Факт—подія, факт.
Фактическій—фактичний, справдешній, надільний; фактическая сторона дѣла—**фактичний бік справи**
Фактор—чинник.
Факторство—факторування.
Факультет—відділ, виділ, факультет.
Фалда—пола, збірка, звичайно збори коло стану талії.
Фалдистый—фалдистий, рясний.
Фальш—фальш, хиба, помилка.
Фальшивый — фальшивий, підроблений, підібраний, підборний.
Фамилія—прізвище.
Фамильный—родовий.
Фамилярничать—панібрататись, ставитись за панібрата.
Фамилярность—панібратство.
Фантазія—фантазія, химера.
Фантазер—химерник.
Фантазировать—марити, химерити.
Фантастическій - фантастичний, химерний.
Фанфарон—чванько, величайко, пиндючник.
Фарватер—стрижень, бистря.
Фарс—жарт, вибрик.
Фаршированный—начинений.
Фашина—тарас.
Фашинный — тарасовий.
Февраль—лютий.
Февральскій—лютневий
Федеративный—федеративний, тісносоюзний.
Федерація—федерація, тісний союз.
Фейерверк—огнева штука.
Фелонь — верхня риза.
Фельдшер—фершал.
Фельдшерскій ученик—фершальський учень.
Ферма—хутір, фільварок.
Фермер—хуторянин, орендатор, орендарь.
Фибра—фибра, вололко, волокінце, жилка.
Фигура — вид, вигляд, постава, постать, стан.
Фигурировать—фиґурувати.
Физическій—физичний.
Физіологическій — физіологичний.
Филин — пугач.
Филоксера—филоксера.
Философ—филозоп, философ.
Философія—філософія.
Фильтр—фильтра, цідилка.
Фильтровать—цідити, лютрувати.
Финал—кінець.
Финансовый—скарбовий.
Финансы — скарб; финансовый отчет неправилен—**финансове справоздання хибне**
Финифть—полива, помст.
Фискал—підглядач.

Фискалить—підглядати, підзирати.
Фитиль—ґніт.
Фіаско—невдача; потерпѣть фіаско—облизня піймати.
Флаг—стяг.
Фланг—бік, крило.
Фланель—фаналя.
Флейта—свистілка з хлипками, флейта.
Флексія—змінливе закінчення.
Флот—флот.
Фокус—фокус, збіросвіт.
Фон—тіло, поле, ґрунт.
Фонарь—ликтарь.
Фонд—фонд.
Фонтан—водомет, водограй.
Форма—зразок, форма; форма присяжнаго листа — **форма присяжного листа.**
Форменное платье — формена одежа.
Формировать—формувати.
Формировка—формування.
Формула—взірець, формула.
Формуляр—службовий список
Формулярная карточка — службова картка.
Форпост—передова варта.
Форс—пиха, чвань.
Форсить—бришкати.
Форточка—кватирка.
Форштадт—передмістя.
Фронт—стрій, шик; перемѣнить фронт—**перешикувати.**
Фрукт—овоч.
Фундамент—підмурок.
Фундаментальный — основний, ґрунтовий.
Фунт—хунт.
Фура—хура.
Фураж — фураж; вѣдомость о справочных цѣнах, утвержденных на провіант, фураж и другіе предметы, а также на водяныя и сухопутныя перевозки—**відомість про затвержені справочні ціни на провіант, фураж та инші речі, а також на доставку їх водою та суходолом.**
Фурман—підводчик.
Фурщик—хурщик.
Фут—стопа.

Х.

Хандра—нудьга, зануда.
Хандрить — нудитися, нудити світом.
Ханжить—лицемірити, прикидатися побожним.
Хаос—хаос, безладдя.
Хаотическій—хаотичний.
Характер—вдача, натура, характер.
Характеристика-характеристика.
Характеристическій—характеристичний.
Характерный—характерний, натурливий
Харч, корм—харчі; он работает на хозяйских харчах—**він робе на хазяйських харчах.**
Харчевня—харчевня.
Харя—пика, мармуза.
Хата (малая и убогая)—халупа.
Хаять—ганити, гудити.
Хворать—слабувати, нездужати, хворіти.
Хвоя—глиця, шпилька.
Хижина—хата.
Хилый—кволий, хирий.
Химическій—хемічный.
Химія—хемія.
Химик—хемик.
Хитрость—хитрощі.
Хитрый—хитрий.
Хищеніе—крадіж, шарпанина.
Хищник—хижак.
Хищничество—хижацтво.
Хищный—хижий.
Хладнокровный—байдужий.
Хлам—мотлох, заваль.
Хлесткій—хвиський.

Хлопок—*бавовна.*
Хлопотливый—клопітний.
Хлопоты—клопіт.
Хлопчатая бумага, вата—*бавовна;* хлопчато бумажный—бавовняний.
Хлор—хлор.
Хлѣбопашец—хлібороб.
Хлѣбопашество—хліборобство.
Хлябь—прірва.
Хмелевод—хмеляр.
Хмелеводство—хмільництво.
Хмельной—п'яний.
Хмелѣть—п'яніти.
Хмурий, пасмурный—похмурий, понурий.
Хныкать—пхикати.
Хныканіе—пхикання.
Ходатайство—заступництво, клопоти, прохання.
Ходатайствовать—просити, клопотатись, заступати.
Ходить—ходити, ступати, чимчикувати; ходить много (разыскивая что либо)—**споти-** [illegible]
Ходкій—легкий, бігкий, розкотистий.
Ходок—ходжай.
Хозяин—господарь; хозяйка—господиня.
Хозяйничать—хазяïнувати, господарювати.
Хозяйственный—хазяйливий; хозяйственная операція—**хазяйлива операція.**
Хозяйство—господарство; сельско-хозяйственный—сельсько-господарський.
Холерная эпидемія—*халера.*
Холм—горб, бугор, пригорок.
Холмистый—погористий.
Холодильник—холодник.
Холодильный—холодовий.
Холодно—холодно, зімно.
Хорда (геом)—тетива.
Хорошо—*добре,* красно.
Хорошій—*добрий,* красний.
Ходьба—хідня; частая и длительная ходьба—походеньки.
Хотѣть, желать—хотіти, волити, *бажати.*
Хотя—хоч.
Хохотать—реготати.
Храбрец—*небій,*-боя.
Храбро—хоробро.
Храбрость—хоробрість.
Храбрый—хоробрий.
Храненіе—*схов;* отдача багажа на храненіе—**отдача багажу до схову.**
Хранилище—сховок; книгохранилище—книгосхов.
Хранитель—схоронець.
Хранить—хоронити, ховати, берегти.
Хребет—грунь, хребет; хребет горный—гірський хребет
Хромать—шкандибати, кульгати.
Хромой—шкандиба, кулявий.
Хронологія—хронологія.
Хронологическій-хронологичний
Хрупкій—крихкий.
Хрусталь—кристаль.
Худо—погано, кепсько.
Худой—худий, сухий; поганий, кепський.
Художественный—мистецький; художественно-промышленное учебное заведеніе—**мистецько-промисловий навчальний заклад.**
Художество—**артизм.**
Художник—артиста, художник, мистець; художник по прикладному искусству—**художник по прикладному мистецтву.**
Худѣть—худіти, марніти; худѣть в лицѣ—спадати з лица.
Хуже—гірше.
Хула—догана, ганьба.
Хулить—гудити.
Хулитель—ганебник, огудник.
Хулительный—огудливий.
Хуторной—хуторний.

Ц.

Цапать — цупити, *тягти*.
Цапкій — чіпк*ий*.
Цапля — *чапля*, *бушля*
Царапать — драпати, шкрябати.
Царапина — дрябка.
Царственный — царський.
Цвѣсти — цвісти.
Цвѣт, краска — *барва*, колір.
Цвѣтами украшать — квітчати.
Цвѣтистый, разноцвѣтный — барвистий; разноцвѣтно — **барвисто**.
Цвѣтоводство — квітництво.
Цвѣсти — квітнути, цвісти.
Цвѣтистый — квітчастий.
Цвѣтник — квітник.
Цвѣток — квітка; один цвѣток — квітина.
Цвѣторасположеніе — цвітостан.
Цвѣточный — квітковий.
Цвѣтущій — квітний.
Цементный — цементовий.
Ценз — ценз; ценз имущественный — **ценз маєтковий**.
Цензировать — цензорувати.
Центр — центр, осередок; центр тяжести — **тяжінь**.
Центральный — осередковий.
Центробѣжный — відбіжний; центробѣжная сила — **відбіжна сила**.
Центростремительный — досередочний, прибіжний.
Центрофуга (пчелов.) — медотока.
Церемониться — манiритися.
Церемонный — манiрний.
Церковнослужитель — причетник, церковнослужитель.
Церковный сбор — церковний збір.
Церковь — церква.
Цех — цех.
Цеховой мастер — цехмейстер, цехмистр.
Цилиндр — *вал*. валець, валок.
Цилиндрическій — вальцюватий.
Циркуль — обчиркач.
Циркуляр — окружне письмо, обіжник, окружник.
Циркулярный — окружний, обіжний
Цитировать — цитувати.
Цифра — цифра; цифровыя данныя — **цифрова підстава**.
Цуг — цуг, витяг; цугом (запрягать) — **в протяг, навстяж**.
Цынга — скорбут, гнилець.
Цыновка — рогожа.
Цѣвка — цівка, витушка.
Цѣвница — сопілка, дудка.
Цѣлебный — цілющий, гойний.
Цѣлесообразный — додільний, доцільний.
Цѣликом — цілком, зовсім.
Цѣлованіе — цілування; крестное цѣлованіе — присяга.
Цѣловать — цілувати.
Цѣломудренный — неблазнений.
Цѣломудріе — неблазність.
Цѣлостный — суцільний.
Цѣль — мета, ціль.
Цѣльность — суцільність.
Цѣлый — цілий.
Цѣна — ціна, вартість; заготовительная цѣна — **заготовча ціна**; цѣны высшія, низшія, среднія, сложныя — **ціни вищі, нищі, середні, складні**; посылка без цѣны — **посилка без ціни**; цѣнная посылка — **цінна посилка**.
Цѣнить — цінити, цінувати, поважати, шанувати.
Цѣнность — цінність, вартість, коштовність, стійність; общая цѣнность производимаго в губерніи хлѣба — **коштовність хліба, який сбірають в губернії**.
Цѣнный, стоющій — стійний; драгоцѣнный — **коштовний**.
Цѣновщик — ціновщик.
Цѣп — ціп; верхня частина ціпа — **біяк, било, бич**; ручка ціпа — **ціпильно**; ремінець — *ув'язь*, **капиця**; хто робить ціпи — **ціпов'яз**.

Цѣпенѣть—клякнути, дерев'яніти.
Цѣплять—*чіпляти.*
Цѣпочка—ланцюжок, ретязок.
Цѣпь—*ланцюг.*

Ч.

Чайка—чайка, *кигітка.*
Чан, употребляемый при кожевенном производствѣ, 1—1½ арш.—*кадіб*; чан найбольшаго размѣра—*шаплик.*
Чародѣй—чарівник, ворожбит.
Чарующій—чарівний.
Час—година.
Часовой—вартовий.
Частица—частка, часточка.
Частичный—частковий.
Часть—частина, частка, пайка, *уділ*; часть рѣчи — **частина мови**; частію—**почасти**; часть верхняя—**верхняк**.
Часовщик—годинникарь.
Частновладѣльческій — вільноволодільчеський.
Частность—осібність, окремість; в частности—**з'окрема**.
Частный — особний, приватний, вільний; частный повѣренный —**приватный повѣреный.**
Часто—часто, густо.
Частота—почастість, гущина.
Часы—годинник.
Чахлый—сохлий, в'ялий.
Чахнуть—сохнути, в'янути.
Чахотка—сухоти.
Чаша—чаша, чара.
Чашка—миска, чашка.
Челн—човен
Человѣк—людина, чоловік.
Челюсти—челюсти, щелипи.
Чаща—гущавина, гущиня.
Чваниться — чванитись, похвалятись.
Чепуха, вздор, путаница—плутанина, нісенітници.
Червь—гробак, черваk.
Чердак—горище.
Чередной, очередной—черговий.
Чередоваться—чергуватись.
Через—через, крізь.
Черезполосный—черезполосний; черезполосное владѣніе—**черезполосне володіння.**
Черезчур—черезкрай, занадто.
Черемуха—черемха, черемшина.
Черенок—живчик, (винограду)—*чубук.*
Черепаха—черепаха.
Черепье—черепки, череп'я.
Чернець—чернець, мн. ч. ченці (черниці).
Чернила—чорнило, атрамент.
Чернильница—каламарь.
Черница—черниця.
Черновой—начерно написаний.
Черноглазый—чорноокий.
Чернозем—чорноземля.
Чернокнижник—чорнокнижник.
Чернолѣсье—чорний ліс, листовний ліс.
Чернорабочій—чорнороб.
Черноризец—чернець.
Чернь, простой народ—поспільство.
Черпать—черпати.
Черствѣть—черствіти.
Черта—*риса, межа.*
Чортеж—план, рисунок.
Чертежник—рисовник.
Чертежный—рисовний.
Чертить—рисовати, карбувати.
Чертовщина — чортяцтво; чертовски—**по-чортячому.**
Чертог—палац
Черченіе—рисування.
Чесаться—чухатись.
Честь—честь, гонор, шана.
Чествованіе—шанування.
Чествовать — шанувати, поважати, честити.
Честность—чесність.
Честный — цнотливий, чесний; честный, по суду неопороченный—**зацний.**

Честь—цнота, честь, шана; **имѣю** честь—**маю за честь.**
Чета—*пара.*
Чет—чіт.
Четверг—четвер.
Четный—чітний, паристий, парний; нечетный—**не до пари;** чет или нечет?—**чит чи лишка?**
Четверной—четверний.
Четверть—чверть, чвертка.
Четкій—читкий.
Четырежды—чотирі рази.
Четыреугольник—чотирікутник; четырехдневный — **чотиріденний;** четырехпольный—**на чотирі зміни;** четырехсложный—**чотирiскладовий;** четырехсторонний—**чотирібокий.**
Чех—чех.
Чешуя—*луска.*
Чешуйчатый—*лускатий.*
Чин—чин, ранг; чины судебнаго вѣдомства—**судовики.**
Чинар—*явір.*
Чиниться—церемонитись.
Чиновник—урядовець.
Чинш—чинш; чинщевое владѣніе—**чиншова володіння.**
Численіе—лічіння, рахування.
Численность—чисельність кількість; согласно данным всеобщей переписи численность православнаго населенія составляет 95% всего населенія — **згідно з відомостями всенародного перепису чисельність православної людности складає 95% всеї людности.**
Числитель—*чисельник.*
Числить—*числити, лічити, рахувати.*
Число—*число, лічба, дата.*
Чистить, очищать от шелухи, шелушить—*теребити.*
Чистка—*чистіння.*
Чистоплотный—охайний.
Чистосердечный—щиросердий.

Читальня народная — **на**[...] читальня.
Читатель—читальник, читач.
Чихирь—молоде вино.
Член (управи, комиссіи и пр[...] —*член;* (громади)—**грома**[...]нин, (спілки)—**спільник;** чл[...] суда—**член суду.**
Членовредительство—скалічен[...] покалічення.
Чрезвычайный—надзвичайни[...]
Чрезмѣрно—надміру, надмірн[...]
Чрезмѣрный—надмірний.
Чресла—крижі.
Чувство,—почуття, чуття.
Чувства внѣшнія—почуття [...] *лишні*
Чувственный—*чувний.*
Чувствительность—*чулість.*
Чувствительный—*чулий.*
Чудесный—чудовий.
Чудо—*диво.*
Чудовище—*мара,* потвора
Чужак—*чужий.*
Чуждаться—*цуратись.*
Чулок—*чулок,* панчоха.
Чумный—*чумний.*
Чуткій—*чутливий,* чулий.
Чуткость—*чуйність.*
Чутье—*почування.*
Чуять—*почувати.*
Чѣм?—*чим?*

Ш.

Шабаш—шабаш; выполнять шабаш—**шабашувати.**
Шаблон—зразок; стальной шаблон для выбиванія узоров—[redacted]а.
Шаг—ступень,-пня; ѣхать шажком—**їхати тихою ходою.**
Шайка—ватага, *банда,* шайка.
Шалаш—курінь, *шалаш.*
Шалить—пустувати.
Шаловство, шалость—пустота, пустування.

Цреслнвый—пустотливий.
лопай—ледащо, волоцюга.
Цлфей—шавлія.
Цлфейный—шавлієвий.
Цльной—шалений.
рѣть—дуріти, казитися.
мпиньон—печериця.
пка (с мѣховою опушкою)—
Чьлик.
Чапочник—шапкарь.
точный—шапковий.
р—куля; шар земной—куля
...ли, земна куля.
Чарахнуться—метнутись.
Чарить—нишпорити.
Чаровидный—кулястий,кругло-
Чбокий.
Чаромыжник—дармоїд.
Чаромыжничать—жити на чу-
жий кошт.
Шарообразный—округлий.
Шатанie—хитання.
Шатать—хитати.
Шаткiй—хиткий.
Шатко—хитливо.
Шаткость—хитливість, неста-
лість, непевність.
Шатать—хитати.
Шататься—тинятися, никати.
Шахматы—шахи.
Шахта—шахта.
Шахтер—шахтарь.
Шашни—каверзи.
Швабра—помело.
Швейный—швацький.
Швея—швеля, швачка.
Швырять—шпиргати, кидати.
Шевелить—ворушити, зворушу-
вати.
Шелест—шелест.
Шелестѣть—шелестіти.
Шелк—оксамит.
Шелковый—оксамитний, окса-
митовий
Шелковидиый—шовковистий.
Шелководство—шовківництво.
Шелковод—шовківничий.
Шелуха—лушпайка, лузга.
Шелушить, чистить—теребити,
лущити.
Шепот—шепотіння.
Шероховато—шерстко, шершаво.
кострубато.
Шероховатый—шерсткий, шер-
шавий, кострубатий.
Шерстобой—шаповал.
Шерсть—вовна, волос, шерсть
Шерстяной—вовняний.
Шествie—похід.
Шесть—шість.
Шестиугольный—шестикутний.
Шествовать—іти, виступати.
Шестилѣтie—шестиліття.
Шестидесятилѣтнiй—шістьде-
сятлітний.
Шестисторонник—шестистін
Шестисторонний—шестистінний.
Шестиугольник—шестикутник.
Шест—жердина.
Шея—шия, в'язи; передняя часть
люльки съ отверстiем для вы-
хода дыма—шийка.
Шибко—швидко, хутко, прудко.
Шибкiй—прудкий.
Шибко—прудко, шпарко.
Шило—шило.
Шильный—шиловий.
Шинный—шиновий.
Шинкованный—шаткований.
Шинковать—шаткувати.
Шип—колючка, шпеник.
Шиповник—шипшина.
Шипѣнie—сичання.
Шипѣть—сичати.
Ширина—ширина, широкість,
широчінь.
Ширить, розширять—ширити,
поширювати.
Широкiй—широкій.
Ширмы—параван.
Широта—широкість
Широколистный—листатий.
Широколицый—широковидий,
пикатий.
Шить—шити.
Шитье—шиття, шитво.

Шишка—шишка, ґуля.
Шифер—лупець.
Шкаф — шахва; несгораемый шкаф—**непалима шахва.**
Школьная сѣть шкільна сіть, шкільна мережа.
Школьник—школяр.
Школьничество—школярство
Школьный — шкільний; внѣшкольный— **позашкільний.**
Шлем—шолом.
Шлюз—опуст, заставка; шлюзы—лотоки.
Шлюзовать—загорожувати проточну воду заставами.
Шляпа—капелюх, бриль.
Шмель—чміль.
Шнур—шнур.
Шнуровать— зашнуровати.
Шов—шов.
Шорник—лимарь, римарь; заниматься шорничеством—**лимарювати.**
Шорох—шамотіння.
Шоссе—шосе.
Шоссейная застава — шосейна застава.
Шпала—залежень, шпала.
Шпилька—шпилька.
Шпіон—шпиґ.
Шпіонить—шпиґувати.
Шпіонскій—шпиґунський.
Шпіонство—шпиґунство.
Шпора—острога.
Шпулька—цівка.
Шрам—шрам
Шрифт—шрифт.
Штат—ранг.
Штатный—ранговий, лейстровий.
Штемпель—штемп, тавро.
Штиль—тиша на морі.
Штрих—штрих, зачерк.
Штольня—штольня, підкопи.
Штраф—вина, штрап, пеня.
Штрафной - штрафовий; штрафной капитал — **штрафовий скарб, штр. копитал.**
Штриховка—штрихування.
Штык—багніт, багнет.
Шум—шум, голас.
Шумный—гучний, бучний.
Шумѣть—шуміти.
Шурин—шурин, шуряк.
Шуршать шарудіти.
Шутить—жартувати.
Шутка—жарт.
Шутник, забавник — жартівник, штукарь.
Шутовски—по-блазеньскому.
Шушера—шушваль.
Шхеры—шкери.

Щ.

Щавель—квасниця.
Щавельный—квасничний.
Щадить—милувати, жалувати.
Щаженіе—ощада, милування.
Щебень—хрящ, цегелля.
Щебетаніе—щебет, щебетання.
Щебрець—чебрець, чебрик, євшан-зілля.
Щегленок—щиглик.
Щеголевато—чепурно.
Щеголиха—чепуруха.
Щеголь—чепурун.
Щегольски—виборно.
Щегольской—виборний, красний.
Щедро—щедро, гойно.
Щедрость—щедріть.
Щедрый—щедрий, подаруйко.
Щека—щока.
Щеколда—защіпка, клямка.
Щекотать—лоскотати.
Щепотка—лоскіт, лоскоти.
Щекотливость—лоскотливість.
Щекотливый — лоскотливий, дражливий, ущипливий.
Щелкать — ляскати, (язиком), клацати (зубами).
Щелканіе—ляскитъ, клацання.
Щелок—зола, луг.
Щелоченіе—луження, зоління.
Щелочить бѣлье—золити.
Щелочность—луговатість

Щелоный—*луговатий.*
Щемить – *стискати, стиснути.*
Щемленіе – *стиск, стискання.*
Щенок—*цуценя, щеня.*
Щепка—*тріска.*
Щепотка—*пучка.*
Щетина с живых свиней—**живник.**
Щетинный—*щетиновий.*
Щетка - *щітка.*
Щечный —*щоковий.*
Щи – *капустняк.*
Щипцы—*щипці, кліщі (у ковалів) обценьки (у слюсарів).*
Щит—*щит, заслона, затула.*
Щитный—*щитовий.*
Щупальце—*полапок, дотикальце.*
Щупать—*лапати, мацати.*
Щурить—*жмурити.*
Щучина—*щупачина.*
Щучій—*щупаковий, щучин.*

Э.

Эволюція—*еволюція.*
Эгоизм—*егоїзм, самолюбство.*
Экватор—*рівник, рівноденник*
Экзамен—*іспит;* выдержать экзамен—**скласти іспит.**
Экзекутор—*екзекутор.*
Экземпляр - *примірник.*
Экипаж—*повоз.*
Экипажный—*повозовий.*
Экономія – *економія*
Экономно *ощадно.*
Экономность—*ощадність.*
Экономный —*ощадний*
Экскурсія – *екскурсія, подорож.*
Экспедиція—*виправа.*
Эксперимент—*досвід.*
Эксперт - *знавець, тямець.*
Эксплоатація—*визиск.*
Эксплоатировать—*визискувати*
Экстаз—*нестям, захват.*
Экстренный – *спішний, пильний;* экстренное земское собраніе—**спішне земське зібрання.**

Электризація—*електризування.*
Электричество – *электрика, громовина.*
Электрическое освѣщеніе—*електричне освітлення*
Электрическій—*электричний.*
Элемент—*елемент, живло.*
Элементарный—*початковий.*
Эмаль—*емаля*
Эмалированный - *емальований.*
Эмигрант—*вийшлий.*
Эмигрантка—*вийшла.*
Эмиграція – *еміґрація.*
Эмигрировать—*еміґрувати.*
Энергія—*енергія, завзяття.*
Энергичный—*енергійний, завзятий.*
Эпидемическій—*пошестний;* эпидемическій барак —**пошестний барак.**
Эпидемія – *пошесть,*
Эпитимія – *покута.*
Эпоха—*епоха, доба.*
Эра—*эра, літочислення.*
Эскиз—*нарис.*
Эсаул – *осавула.*
Этаж—*поверх.*
Этажерка - *полички, этажерка.*
Этап – *етап.*
Этапный—*етаповий.*
Этимологія – *складня, словотвір.*
Этнографія—*етнографія.*
Этнографическій *етноґрафичний*
Этот—**а, о**—*цей, ця, це, сей, ся, се.*
Эфирный—*этерний.*
Эфир—*етер.*
Эхо—*луна;* эхом отдаваться—**лунати;** дать отклик—**залунати.**

Ю.

Юбилей - *ювилей.*
Юбилейный - *ювилейний*
Юбиляр - *ювилянт.*
Юг—*південь.*
Юго-восток – *південний схід.*

Юго-восточный — південно-східний.
Юго-запад — південний захід.
Юго-западный — південно-західний.
Юдоль — долина, подол.
Южный — південний, полудневий.
Юла — дзиґа.
Юлить — крутитися, вертітися як дзиґа.
Юмор — гумор.
Юморист — гумориста.
Юмористика — гумористика.
Юмористическій — гумористичний.
Юность — молодість, молодощі.
Юноша — молодик, парубок, юнак.
Юношески — молодечо.
Юношескій — молодечий, парубочий.
Юношество — юнацтво.
Юный — молодий.
Юр — бе̣ебень.
Юридическій — правничий.
Юридическое общество — правниче товариство; юр. лицо — **юридична особа.**
Юрист — правник, юриста.
Юрисконсульт — правник.
Юркнуть — шмигнути.
Юркій — порський.
Юродивый — нерозумний.
Юродство — нерозум.
Юродствовать — юродствувати, дурника строїти
Юродство — дурість.
Ютиться — мостітись, примощуватись, тулитись.
Юфть — юхта; из **юфти** сдѣланный — юхтовий.

Я.

Ябеда — брехня.
Ябедник — ябедник, набреха, шепотій.
Ябедничать — набріхувати.
Яблоко — яблуко.
Яблоня — яблуня.
Яблочный — яблучний, яблунний; яблочный квас — **яблушник.**
Явка — об'явка, оказ; явка необязательна; **об'явка, необов'язкова**; явка с повинной — **об'явка з признанням свої провини**
Явленіе - з'явище (взагалі), **ява** (в театрі).
Являть — об'являти, показувати.
Являться — з'являтись; является потребность — **заходить потреба.**
Явно — явки, видимо.
Явный — видимий; явное недоброжелательство — **видима недобрезичливість.**
Явор — явір.
Явочный — явочний.
Явственность — виразність, явність.
Яд — отрута.
Ядовитый — отрутний.
Ядреный — ядерний, свіжий, соковитий.
Язва — уразка, виразка.
Язвить - ранити, вражати, язвити.
Язвительный — ущипливий, уразливий.
Языческій — поганський.
Язычество — поганство.
Язычник — поганин.
Я имѣю — я маю; я имѣю недостаток — **мені бракує** (чого).
Яичница — яєшня.
Якшаться — знатися, личатися, накладати (з ким небудь).
Яловий — яловий, неплідний.
Яма — яма; бококая часть ямы для склада топлива и сообщенія с топкой парни — **пригребиця.**
Ямщик — візник, фурман.
Январь — січень.
Январьскій — січневий.

Янтарь—*янтарь*, бурштин.
Яркій — *яскравий*; ярким сдѣлаться, заалѣть—**зажарітися**.
Ярко—яскраво, *ясно*.
Яркость—яскравість.
Ярмарка—*ярмарок*.
Ярмарочный — ярмарковий; ярмарочный отряд—ярмарковий виряд.
Ярмо—*ярмо*, неволя.
Яровой — *ярий*; яровой хлѣб—ярина.
Ярость—лютість, лють; в ярость прійти—**розлютуватися**.
Яростный—лютий.
Ясень—ясень.
Ясли—*ясла*.
Ясно—*виразно*, *ясно*.
Ясновидящій—*ясновидющий*.
Ясность—ясність.
Ясный—ясний, *погідний*.
Ястреб—яструб.
Яхонт—рубин.
Яхонтовый—рубиновий.
Ячейка—чашечка.
Ячмень—ячмінь.
Ячменный—ячний, яшний.
Яшма—лисковець, *яшма*.
Ящик—скринька, шухлядка, висувка; ящик почтовый—почтова скринька.

ДОДАТОК.

Одміна речівників, прикметників числівників та заіменників и одмінювання дієслів

Одміна **речівників** чоловік, кожух, батько, коваль, край.

Одмінки.	*Поодинче число.*				
Називний	чоловік	кожух	батько	коваль	край
Частковий	чоловіка	кожуха	батька	коваля	краю
Давальний	чоловікові	кожухові	батькові	ковалеві	краю
Знахідний	чоловіка	кожух	батька	коваля	край
Кличний	чоловіче	кожуше	батьку	ковалю	краю
Орудний	чоловіком	кожухом	батьком	ковалем	краєм
Місцевий	на чоловікові	на кожусі	на батькові	на ковалеві	в краї

Множне число.

Називний	чоловіки	кожухи	батьки	ковалі	краї
Частковий	чоловіків	кожухів	батьків	ковалів	країв
Давальний	чоловікам	кожухам	батькам	ковалям	краям
Знахідний	чоловіків	кожухи	батьків	ковалів	краї
Кличний	чоловіки	кожухи	батьки	ковалі	краї
Орудний	чоловіками	кожухами	батьками	ковалями	краями
Місцевий	на чоловіках	на кожухах.	на батьках	на ковалях	в краях

Одміна **речівників** войнa, рука, душа, вівця, надія.

Одмінки.	*Поодинче число.*				
Називний	войнa	рука	душа	вівця	надія
Частковий	войни	руки	душі	вівці	надії
Давальний	войні	руці	душі	вівці	надії
Знахідний	войну	руку	душу	вівцю	надію
Кличний	войно	руко	душе	вівце	надіє
Орудний	войною	рукою	душею	вівцею	надією
Місцевий	на войні	на руці	в душі	на вівці	в надії

Множне число.

Називний	войни	руки	душі	вівці	надії
Частковий	войн	рук	душ	овець	надій
Давальний	войнам	рукам	душам	вівцям	надіям
Знахідний	войни	руки	душі	вівці	надії
Кличний	войни	руки	душі	вівці	надії
Орудний	войнами	руками	душами	вівцями	надіями
Місцевий	на войнах	на руках	на душах	на вівцях	на надіях

Одміна речівників вдячність, повість, піч.

Одмінки.	*Поодичне число:*		
Наз.	вдячність	повість	піч
Частк.	вдячности	повісти	печі
Дав.	вдячності	повісті	печі
Знахід.	вдячність	повість	піч
Кличн.	вдячносте	повісте	пече
Орудн.	вдячностю	повістю	піччю
Місц.	при вдячности	в повісті	на печі
	Множне число.		
Наз.	вдячности	повісті	печі
Частк.	вдячностей	повістів	печів (печей)
Дав.	вдячностям	повістям	печам
Знахід.	вдячности	повісті	печі
Кличн.	вдячности	повісті	печі
Орудн.	вдячностями	повістями	печами
Місц.	о вдячностях	у повістях	на печах

Одміна речівників слово, ремество.

Одмінки.	*Поодинче число.*	
Наз.	слово	ремество
Частк.	слова	ремества
Дав.	слову	реместву
Знахід	слово	ремество
Кличн.	слово	ремество
Орудн.	словом	ремеством
Місц.	в слові	в реместві
	Множне число.	
Наз.	слова	ремества
Частк.	слів	реместв
Дав.	словам	реместам
Знахід.	слова	ремества
Кличн.	слова	ремества
Орудн.	словами	ремествами
Місц.	в словах	в ремествах

Одміна речівників лице, почування, ймення.

Одмінки	*Поодинче число.*		
Називн.	лице	почування	ймення
Част.	лиця	почування	ймення
Дав.	лицю	почуванню	йменню
Знахід.	лице	почування	ймення
Кличн.	лице	почування	ймення
Орудн.	лицем	почуванням	йменням
Місц.	на лиці	в почуванні	при йменні

20 коп.

Множне число.

Називн.	лиця	почування	імени
Част.	лиць	почуваннів	імени
Дав.	лицям	почуванням	імени
Знахід.	лиця	почування	імени
Кличн.	лиця	почування	імени
Орудн.	лицям	почуваннями	імени
Місц.	на лицях	в почуваннях	на ім

Одміна **речівника** теля.

Одмінки.	*Поодинче число.*		*Множн*
Називн.	теля	Називн.	теляті
Част.	теляти	Част.	телят
Дав.	теляті	Дав.	теляті
Захід.	теля	Захід.	теляті
Кличн.	теля	Кличн.	теляті
Орудн.	телям	Орудн.	теляті
Місо.	на теляті	Місц.	на тел

Одміна **прикметників** добрий, синій.

Поодинче число.

Одмінки.	Муж.	Жіноч.	Середн.	*Мно*
Наз. та клич.	добрий	добра	добре	д
Частк.	доброго	доброї	доброго	д
Дав.	доброму	добрій	доброму	д
Знах.	доброго,ий	добру	добре	д
Орудн.	добрим	доброю	добрим	д
Місц.	вдобрім,ому	в добрій	вдобрім,ому	в

Одмінки.	*Поодинче число.*		
Наз. та клич.	синій	синя	сине
Частк.	синього	синьої	синього
Дав.	синьому	синій	синьому
Знах.	синього,ій	синю	сине
Орудн.	синім	синьою	синім
Місц.	всинім,ьому	в синій	всинім,ьому

Ціна 2 карб. 50 коп.